

Hacı Qasim...

Tərtib edən: Əli Şirazi

Kitabın adı:.....Hacı Qasim...
Tərtib edən:.....Əli Şirazi
Tərcümə edən:.....Fatimə Salahlı
Çap tarixi:.....2021
Çap növbəsi:.....Birinci
Tiraj:.....1000

«Издательство Полипресс»
Тверь, Комсомольский проспект, дом 19.
Тел.: (4822) 58-19-78, 500-250,

ISBN 35-30-024519-36

Ön söz

Onu 1982-ci ildən bəri imanlı, cəsur, təvazökar və inqilabçı bir insan kimi tanımışam. Fədakar insan idi. Gecələr ibadətlə məşğul olur, Allahla raz-niyaz edir, tez-tez Quran oxuyurdu. Allaha, əziz Peyğəmbərə (s) və ilahi övliyalara eşq bəsləyirdi. Vilayəti-fəqih sisteminə sadıq idi. Üz-başından bəndəlik, dindarlıq yağırdı.

O, insanları çox sevirdi. Xalqa xidmət, məzlum və yoxsullara kömək etməyə fürsət axtarırdı. Səkkizillik müharibədə, ölkənin cənub-şərqində, Əfqanıstan, Livan, Fələstin, Suriya, İraq, Yəmən və Bəhreynə yalnız Allahı düşünür, məzlumu müdafiə etmək barədə fikirləşirdi. Vücudunda sonsuz həddə ixlas və inanc vardı.

İmamımız onun şəhadətindən iki həftə sonra Tehranın cümə namazında buyurdu: "Biz əziz şəhid Hacı Qasim Süleymaniyə bir fərd kimi baxmayaq, bir məktəb kimi baxaq; əziz şəhid komandirimizə bir məktəb, bir yol və öyrədici məktəb gözüylə baxaq".

Hansı məktəb? İslam inqilabının iki imamının baxış üfüqlərində meydana çıxan, böyük və öhdəçi şagirdlər yetişdirən məktəb!

Sərdar¹ Süleymanın şəxsiyyətinin böyüklüyü və məktəbinin zənginliyi onun barəsində çoxlu kitabların yazılmasını tələb edir. "Şəhid Qasim Süleymani məktəbi" kitabını bu baxışla qələmə aldım. Lakin hələ qarşıda uzun yol var. Bu kitab, həmin yolun davamı kimi, bizi müqavimət cəbhəsinin böyük şəhidinin xüsusiyyətləri ilə tanış edəcək bir əsərdir.

Müqavimət cəbhəsinin şanlı şəhidinə çoxlu kitablar yazılmalıdır. Ümidvarıq ki, Mehriban Allah bu yolda bizə daha çox xidmət etmək və qırillik dostun böyüklüyünü hamıya göstərmək səadəti bəxş edəcək.

Bu kitabın ərsəyə gəlməsində əməyi keçmiş əziz ustad Mürtəza Sərhəngiyə, qardaşım Məhəmmədəli Mirzayiyə və xanım Məhbubə Əziziyə təşəkkürümü bildirirəm.

¹ İranda İslam İnkilabının Keşikçiləri Korpusunun generallarına verilən ümumi addır.

Biz, şübhəsiz, yolun ortasındayıq. Ümidvarıq ki, sizin dost tövsiyələrinizlə yol açılsın və biz əziz Süleymaniyə layiqli əsərlər ərsəyə gətirə bilək.

Əli Şirazi

27 Avqust 2021

Giriş

Öncül

Ayətullah Seyid Əli Xamenei

Şəhid Süleymani, sözün əsl mənasında, regionda terrorizmə qarşı mübarizənin ən güclü komandiridir. O, məhz belə də tanınır. Başqa hansı komandir onun gördüyü işləri görə bilərdi?! Düşmənin 360 dərəcəlik mühasirəsində olan bir bölgəyə helikopterlə daxil olur, tam mühasirəyə düşür. Komandirsiz qalmış igid gənclər onu görüb cana gəlirlər, ruhlanırlar, mühasirəni yarıb düşməni qovurlar.

Böyük insan

Ayətullah Seyid Əli Xamenei

O, İslamın və İmam Xomeyni məktəbinin dəyərli yetirmələrindən idi. O, bütün ömrünü Allah yolunda mübarizəyə həsr etdi. Şəhidlik onun bu illərdəki yorulmaz cihadının mükafatı idi.

Hacı Qasim bəlkə yüz dəfə şəhadətdən dönmüşdü; ilk dəfəsi deyildi. Lakin Allah yolunda, vəzifəsini yerinə yetirmək uğrunda heç nədən qorxmurdu; nə düşməndən qorxurdu, nə onun-bunun sözündən, nə də çətinlikdən.

Bizim şəhidimiz çoxdur. Böyük komandirlər arasında da şəhidlərimiz var, sırayı əsgərlərdən də. Ancaq mən Hacı Qasimdən başqa bir şəhid tanımıram ki, dünyanın ən çirkin insanları olan amerikalıların əli ilə şəhadətə qovuşsun və onlar bunu bacardıqları üçün fəxr etsinlər.

Onun cihadı böyük cihad idi, Allah-Taala şəhadətini də böyük şəhadət etdi. Hacı Qasim belə şəhid olmalıydı. Arzusuna çatdı; xoş halına! O, şəhid olmaq üçün dua edir, ağlayır, şəhid dostlarının qəmi ilə yaşayırdı. Xalq Şəhid Qasim Süleymanini çox uca tutdu və bu, onun ixlasının nəticəsi idi. Bütün qəlblərin bu şəkildə ona yönəlməsi onda böyük bir ixlasın olduğunu göstərir. O, böyük insan idi.

Birinci fəsil

Əsirət

Əsirət uşağı

Sərdar Qulamrza Kərəmi

Hacı Qasim əsirət həyatı yaşamışdı. O, Rabor rayonunun Kəlat kəndinə köçmüşdü, amma əsirət həyatı öz yerində qalmışdı. Bu həyatda çadır evləri və maldarlıq var, uşaq dünyaya gələndən qorxusuz böyüyür. Orada şəhər evləri kimi qapı-pəncərə yoxdur ki, bağlayıb qorxmasın. Çadır həyatı ucsuz-bucaqsız düzənliklərdə, dağların arasında, yaylaq və qışlaqlarda keçir. Qapısız, divarsız köçəri çadırlarında yaşamaq adamı qorxmaz yetişdirir.

Düşünürəm ki, Süleymanın uğur səbəblərindən biri onun belə mühitdə böyüməsidir.

Bu həyatın başqa bir xüsusiyyəti şəhər evlərində olan açarın, qıflın olmamasıdır. Siz oranın yaxınlığından keçsəniz, mütləq içəri dəvət edəcəklər, imkanları çatandan gətirəcəklər. İctimai adamlar deyillər, çox da təklif etməzlər; çəkinmədən insanların əlindən tutub süfrə başında oturdu, olanlarını qarşısına qoyarlar. Sərdar Süleymanın xarakteri də beləydi; istər Sarəllah diviziyasında olanda, istər ölkənin şərqində quldurlara qarşı mübarizə aparanda, istərsə də Böyük Rəhbərin fərmanı ilə Qüds qüvvələrinə komandanlıq edəndə. Hər üç dövəndə onda bu əhval-ruhiyyə görünürdü, xalqla əlaqəsi tamamilə yerindəydi. İnsanları yaxşı qarşılamaq onun çox bariz cəhəti idi. Yanına gələnin dövlət məmuru, yoxsa ən aşağı ictimai təbəqəyə mənsub olduğu onun üçün önəmli deyildi; həmişə eyni cür rəftar edirdi. Bu xarakter onun təbiətində idi. O, iti düşüncəli adam idi, cəmiyyətinə, dost-düşmənlərinə qarşı dəqiq analiz qabiliyyəti vardı. Bunlar onu Qasim Süleymani etdi.

Qol saati

Yusif Əfzəli

Yeddinci sinfə qədər Raborda təhsil aldıq. Orada yuxarı siniflər üçün məktəb olmadığına görə Kirmana getdi. Allah xalası oğlu Şəhid Əhməd Süleymaniyə rəhmət eləsin! O, Əhmədlə və kiçik qardaşı Söhrabla birlikdə Kirmanda bir otaq kirayə edib, təhsil alırdı.

Qasim Söhraba bir mexaniki qol saati alıb demişdi: "Bunu gərək sübh saat 5-də doldurasan; yoxsa, xarab olar".

Onlar öz zəngli saatlarının zəngini səhər saat 5-ə qururmuşlar. Söhrab da həvəslə qol saatını qurmaq üçün oyanırmış. Bu zaman Hacı Qasim ona deyirmiş: "Qardaşım, əzizim, indi ki oyanmısan, sübh namazını da vaxtında qıl". Kiçik qardaşıyla davranış tərzi beləydi.

Polkovnikin bağırıqları

Əli Məhəmmədi

Qasim Kəsra otelinin sahibi Məhəmməd Yəzdanpənəhın oğlu Əli ilə dost idi. Birlikdə otelə gedib günü 25 riala işləməyə başladıq. Əvvəlcə

restoranda ofisiant işləyirdi, sonra isə otel inzibatçısı oldu. Bir müddətdən sonra bu işi də buraxıb su idarəsində işləməyə başladı.

İnqilabdan öncə şəhərlərdə hicabsızlıq adı bir məsələ idi. Açıq geyimli bir qız dördyoldan keçəndə polis ona qarşı tərbiyəsizlik etdi. Qasim oteldən bu səhnəni görüb özünü saxlaya bilmədi, gedib həmin polisin papağının altından vurdu. Papaq yerə düşdü. Polis özünə gəlincə Qasim bir zərbə ilə onu yerə sərtdi. Bölməyə xəbər verdilər. Polislər onu tutmağa gələndə qaçıb fəhlələrin otağına girdi, çarpayının altında gizləndi. Polis rəisi polkovnik Azəri idi. Otelin foyesində qışqırırdı ki, onları tapıb başlarına oyun açacağam. Onu tapmadan getdilər. Polislər deyirdilər ki, Tehrandan partizanlar gəlmişdilər; vurub qaçdılar!

Kənd və ailə mühiti

Mahmud Süleymani

Qənat Məlik əhalisinin dini inancları güclüdür; məhərrəm ayında, Tasua və Aşura günlərində rövzə məclisləri keçirir, halal-haramlarına fikir verir, yaxşı işlərə dəvət edir, pis işlərdən çəkindirir, vacib əməllərini yerinə yetirməyə, haram işlərdən çəkinməyə çalışırlar. Bunlar Hacı Qasimin inkişafına səbəb olan amillərdəndir. Ata-anasının dindarlığı

onun ozamanki şəraitdə Allah yolunu tutmasına - namaz qılmasına, Quran oxumasına, sağlam idman və əyləncələrlə məşğul olmasına, günahlardan çəkinməsinə səbəb olmuşdu. Onun dini inkişafında ailəsinin böyük rolu olmuşdur.

İnqilabdan öncəki gizli məclislər

Söhrab Süleymani

Hacı Qasim mənəvi və inqilabi baxımdan ən çox Hacı ağa Kamyabdan təsirlənmişdir. Onun dərslərinə, söhbətlərinə gedirdi. Həmin günlərdə məclislər gizli keçirilirdi. Oraya Şəhid Əhməd Süleymani ilə gedirdi. İnqilabi ruhlu yeniyetmə olduğumuza görə bu məsələni bizdən gizlətməyə çalışırdı ki, başımıza iş açmayaq.

Ağa Kamyabın məclisləri Məlik məscidində keçirilirdi. Sonralar came məscidində Hacı ağa Həqiqi ilə tanış oldu, məscidin yürüşlərində iştirak etdi. Əhməd Süleymani camaata zərər yetirməsinlər deyə Pəhləvi polislərinin qarşısında dayanırdı. Hacı Qasim də əksəri idmançı olan bir qrup gəncə camaatın önündə dayanıb onları polislərdən və qaraçı muzdurlardan qoruyurdu.

Münafıqlərə qarşı

Şəhid Əli Məhəmmədi

İnqilabın ilk günlərində münafıqlar dördyola toplaşib kitab satır, siyasi məsələləri müzakirə edirdilər. Onlar gənclərin önünü kəsib təbliğat aparırdılar. Hacı Qasim onlarla vuruşan yeganə insan idi. Bir neçəsi ilə tək bacarırdı. Onlarla dalaşır, təbliğatlarına mane olurdu.

İkinci fəsil

İraq-İran müharibəsi

**Ağır yaralı
Səməd Şəfii**

Bostan əməliyyatı başlayanda güclü yağış yağdı. Düşmən də çayın o tərəfindən dayanmadan atəş açır, nəfəs almağa macal vermirdi. Əməliyyat zamanı geniş bir mina sahəsi ilə rastlaşdıq. Uşaqların bir neçəsi orada şəhadətə qovuşdu. Həssas və çətin əməliyyat idi. Batalyon komandirimiz Mürtəza Qurbani bir iclasdan ötrü şəxsi heyətdən aralanmışdı. Mən minalanmış sahə barədə məlumat vermək və tapşırıq almaq üçün onun ardınca getdim.

Torpaq istehkamın arxasında getdiyim yerdə bir Toyota avtomobili gördüm. Onun yanında bir nəfər üzü üstə yerə yığılmışdı. Yaxınlaşanda tanış gəldi, amma dəqiqləşdirə bilmədim. Bədənini çevirib gördüm ki, Qasim Süleymanidir, top mərmisinin qəlpələri qarnını yırtıb, içalatı bayıra tökülüb. O, öz batalyonu ilə birlikdə bizim briqadaya ezam olunmuşdu, əməliyyat üçün bizə kömək edirdi.

Hacı Qasim huşunu itirmişdi. Suyu götürüb yarasını yudum, qarnını şalla bağlayıb maşının arxasına uzatdım və tibb məntəqəsinə təhvil vermək üçün Süsəngirdə qayıtdım.

Hacı Qasim iki-üç il öncə Təbrizə gələndə Aşura diviziyasında çıxış etdi. O, həmin hadisəyə toxunub onu xilas edən adamı axtardığını söylədi. Dostlar məni təqdim etdilər, birlikdə səmimi söhbətləşdik.

Xəritə

Amanullah Fəllah

Süsəngirdə bir məktəbə yerləşmişdik. Oranın dekabr havası yaxşı olur. Həyətdə oturmuşduq. Həzrət Əbəlfəzl batalyonunun komandir müavinlərindən biri yerə xəritə sərrib bir neçə dəqiqə ərzində əməliyyat bölgəsini hamımıza göstərdi. Bostanı azad etməkdən ötrü əməliyyata başlayacaqdıq. İclas bitməkdə olanda Hacı Qasim

gəldi. Soruşdu ki, bölgəni tam öyrənə bildiniz? Dedik ki, bəli. Uşaqların birini qaldırıb soruşdu: "Sabilə körpüsünü xəritədə göstər".

Dostumuz göstərə bilmədi. Hacı Qasim xəritəni bir daha bizə izah etdi. Bu isə bir saata yaxın vaxt apardı. O, suallara cavab verdi, əsas və ara yolları, düşmənin toplaşdığı və tanklarının yerləşdiyi yerləri göstərdi. Sözüünü bitirəndən sonra bir neçə nəfərə sual verdi ki, hamının başa düşdüyünə əmin olsun.

Gənc komandır

Sərdar Mürtəza Qurbani

Bostanı azad etmək tapşırılmışdı. Briqada yenidən yaradılmışdı, müxtəlif şəhərlərdən gəlmiş döyüşçülər vardı. Batalyonlarımızın biri 300 kirmanlı döyüşçüdən ibarət idi. Bu döyüşçülərin komandiri Qasim Süleymani adlı bir gənc idi. Onu ilk dəfə Süsəngirddə düşmənin artilleriya hücumu zamanı gördüm. Söhbətləşəndə mənə dedi: "Əməliyyatın ən ağır yerini mənə tapşırın".

Sabilə körpüsünə və Bostan şəhərinə qədər sağ istiqamət əməliyyatın ən çətin hissəsi idi. Bizim briqadamız Aşura və Kərbəla briqadalarına düz həmin nöqtədə birləşəcəkdi. Bu həssas istiqaməti Qasim Süleymaniyə verdik. O zaman çoxlu çatışmazlıqlar vardı. Batalyonun yemək-içməyini və

digər ehtiyaclarını Qasimin özü təmin etməli, üstəlik, müharibəyə yeni gəlmiş bəsicilərə təlim keçməli idi. Bu batalyona rəhbərlik etmək asan iş deyildi. O, əməliyyata qədər batalyonu yerbəyer etdi.

Əməliyyat günü hücumla keçməzdən öncə gəlib dedi:

- Özüm də şəxsi heyətlə getməliyəm.
- Müavinini göndər, - deyib razılaşmadım.
- Yox, gərək özüm gedim, - israr etdi.

Əməliyyat parolu elan olunandan sonra şəxsi heyətlə birlikdə hücumla keçdi. Düşmən güclü atəş yağdırırdı. Onun batalyonu birinci mövqeyi ələ keçirib ikinciyə doğru yola düşdü. Çox keçmədən batalyon komandirinin şəhid olması barədə xəbər gəldi. Bir neçə nəfəri göndərərək dedim ki, nə olursa olsun, onu geri gətirin.

Onu Süsəngirdə təcili yardım məntəqəsində gördüm. Huşunu itirmişdi. DŞK pulemyotunun gülləsi sağ əlini parça-parça etmişdi. Sinəsində də bir qəlpə dəymişdi, qanaxması vardı. Təcili yardım maşını gəlib onu Əhvaza apardı.

Əməliyyatdan iyirmi gün sonra onu qərargahda gördüm. Əhvazdan Məşhədə aparıb əlini bərpa etmişdilər. Hələ tam sağalmamış qolu boynundan asılı vəziyyətdə cəbhəyə qayıtmışdı. Orada onu ağa Möhsün Rzayiyə təqdim edib dedim: "Bu ağa Süleymani həm cəsurdur, həm də qüdrətli. O, bir briqadanı asanlıqla idarə edə bilər".

Əməliyyatı düşünməsi

Əkbər Mühaciri

Xəbər gəldi ki, Hacı Qasim yaralanıb. Soruşdum ki, haradadır? Dedilər ki, bir BMP-nin altında.

Bir neçə nəfərlə oraya getdik. Biz çatanda dedilər ki, onu geriyyə apardılar. Mavi furqonumuzla Süsəngirdə gedib onu axtarmağa başladıq. Əhvaza göndərmişdilər. Özümü Nadiri xəstəxanasına yetirdim. Yerdə çoxlu yaralı vardı. Hacı Qasimi orada gördüm; əlinə və qarnına qəlpə girmişdi.

Çox yaralı vardı. Həkimlərin ona nə vaxt baxacaqları bəlli deyildi, vəziyyəti də ağır idi. Girami ilə birlikdə maşınımızdan bir xərək gətirdik, heç kimə demədən hacını maşına qoyub Neft şirkətinin xəstəxanasına yola düşdük. Orada ona əməliyyat paltarı geyindirib birbaşa əməliyyat otağına apardıq. Həkim əvvəlcə etiraz etdi ki, siz kimsiniz və s. Lakin sonra razılaşıb dərhal əməliyyata başladı. Otaqdan çıxanda yarımhuşlu vəziyyətdə döyüş əməliyyatının nəticəsini soruşurdu.

Cəbhə aşiqi

Əli Mühaciri

Bostanda batalyon komandiri idim. Vəziyyət çox ağır idi. Hacı Qasim bizim yüzmetrliyimizdəki düşmən istehkamının vəziyyətini öyrənməyə gedəndə bir snayper binokllu Qoryunovla sağ qolunun əzələsindən vurmuş, güllə əzələni aparmışdı. Hacıyı xəstəxanaya çevrilmiş Nadiri otelinə aparmışdılar. Bizə xəbər verdilər, onu görməyə getdik.

Güclü bədəni vardı. Ruhıyyəsi də çox yaxşı idi. Bizimlə getmək istəyirdi, amma həkim icazə vermir, hava çirkli olduğuna görə yarasının irinləyəcəyini bildirirdi. Həkimin təkidini görüb orada komandir əmrindən istifadə etdik: "Gərək qalasan!"

Ertəsi gün, ya da o biri gün axşam vaxtı bir də gördüm ki, təmas xəttində uşaqların arasında gəzir. Dedim ki, burada nə edirsən? Xəstəxana paltarında, yaralı halda qaçıb gəlmişdi.

Qüds yolu əməliyyatında da qarnından və əlindən yaralandı. Onu Məşhədə xəstəxanaya apardılar. Bağırsaqlarını əməliyyat etdilər, əlini tıkdilər. Onda da həmin vəziyyətdə özünü Kirmana yetirib ezam qrupuyla cəbhəyə gəlmişdi.

Dirəniş

Sərdar Mürtəza Qurbani

Bostanın azadlığında on iki batalyonum vardı. Mən briqada komandiri təyin ediləndən sonra Süsəngirdə getdik, təxminən 5 km uzunluğunda olan bir bölgəni mənə verdilər. Tabeliyimdə olan batalyonlardan birinin komandiri Qasim Süleymani idi, birinə də Nurəli Şüştəri başçılıq edirdi. Bu batalyonlara vermək üçün texniki imkanlarımız, silah-sursatımız yox idi. Briqada təzə yaradılmışdı; maşınımız yox idi, xörəyi Əhvazdan gətirirdik. Batalyonlar kəndlərə səpələnmişdilər. Mənim Qasimlə dostluğum orada başladı.

Kərbəla-5 əməliyyatında Qasim Süleymani ilə birlikdə Bəsrənin 6 km-liyində idik. Bəsrənin şərqindəki çalalardan keçmək istəyirdik. Hərəməz bir tərəfdən Balıq kanalı körpüsünün üstündən keçib birləşdik. Qasim körpünün sağındaydı, mən solunda. Arxamızda 1 km uzunluğunda kanal yerləşirdi. Şəxsi heyətlərimiz bir-birinə çatdı, orada dayandıq. Qasim Süleymani, mən və Məhəmməd Rəsulullah (s) diviziyasının komandiri Məhəmməd Kövsəri 22 gün çəkmələrimizi ayaqlarımızdan çıxarmadıq. Yalnız dəstəməz alanda bir dəqiqəliyə çıxarıb-geyinirdik. Orada düz-əməlli su içmədik, paltarlarımız qan içindəydi. Ayaq üstə namaz qıla

bilmirdik. O qədər mərmə və raket atmışdılar ki, yeriməyə yer yox idi. Düşmənin sənədlərini parça-parça etmişdi. Buna baxmayaraq, 22 gün orada qaldıq və böyük qələbə əldə etdik.

Qorxmaz adam

Məcid Bəhrami

Həsən Baqiri Qasim Süleymaniyə çox etimad edirdi. Mən Həsənə yaxın idim. Bəzən bizim təlimlərimizə gəlib hər sahədə fikir bildirdiyimizi görür, elə bilirdi ki, fikir sahibiyik. O, Qüds yolu əməliyyatında Hacı Qasimin briqada komandiri olmasını qəbul etmişdi, ancaq özü razılaşmayıb dedi: "Hələlik bu batalyonları idarə edirəm, kifayətdir".

Sonra Qasim Süleymani Şuş mövqeyində işləməyə başladı. Bir neçə gündən sonra Həsən mənə dedi: "Dostun çox qorxmaz adamdır! Sənin təlimdə dediklərini o, döyüşdə icra edir".

Qasim Süleymani düşmənin zirehli və aviasiya qüvvələrinə qarşı mübarizə taktikasını döyüş zamanı şəxsi heyəti ilə birlikdə icra etmişdi.

Yeni döyüşçülər

Həmidrza Müinüddini

Həmidriyyə düşərgəsində səs-küyə oyandıq. 1981-ci ilin yayı idi. Hələ Sarəllah briqadası yaradılmamışdı. Çoxlu get-gəl vardı. Nə baş verdiyini düz-əməlli anlamamış bir nəfər gəlib hamıya əmr etdi ki, yük maşınına minsinlər. Hirsələnir, qışqırırdı. Yola düşməyə hazırlaşdıq. Bildik ki, Kərxəkür müdafiə mövqeyində köməyə ehtiyac var; düşmən hücumu keçmişdi.

Bu zaman Qasim Süleymani sürətli motosikletlə gəlib yük maşınının yanında dayandı. Hərbi təlimçi idi, hamı onu tanıyırdı. Motosikletindən düşmədən şəxsi heyətə əmr verən adamdan soruşdu:

– Bu uşaqları hara aparırsız?

– Döyüşə gedirik, düşmən hücumu keçib, - həmin adam tələsik cavab verdi.

Hacı Qasim motosikleti saxlayıb yerə endi, bir sıçrayışla yük maşınının arxasına qalxdı, uşaqlardan soruşdu: "Sizin komandiriniz kimdir?"

Komandirimizin yaşı uşaqlardan çox idi, uzun yumru saqqalı vardı. İrəli çıxdı. Hacı Qasim ondan soruşdu: "Bu uşaqlar harda təlim keçiblər?"

Komandirimiz dinmədi. Çünki heç bir təlim görməmişdik. Süleymani sualı təkrarladı. Uşaqların

biri cavab verdi: "Biz təlim keçməmişik... burda keçəcəkdik".

– Enin aşağı. Əvvəlcə gərək təlim görəsiniz, - Süleymani dedi.

Bizi yük maşınına mindirmiş tələskən adam etiraz etdi:

– Hücüm başlayıb, canlı qüvvəyə ehtiyacımız var.

– Təlim keçməmiş canlı qüvvə hansı iş yarayar? – deyə Süleymani bizə baxıb əlavə etdi: - Enin aşağı! Enin aşağı! Özünüzü ölümə verməyin! Məlum deyil ki, bu halda şəhid hesab olunarsız, yoxsa yox.

Bizi aparmağa gəlmiş adam daha heç bir söz demədi.

Təzə nəfəsli briqada

Sərdar Əbdülhüseyn Rəhimi

Qüds yolu əməliyyatından sonra, hələ yaraları sağalmamış Qolf meydanına qayıtdı. Həsən Baqiri onu istiqamət komandirinin müavini kimi Şuş cəbhəsinə göndərdi. Şuş cəbhəsi aktiv cəbhə idi, orada düşmənin atəşi və şəhidlərin sayı çox idi. Buna görə oraya Sarəllah adını qoymuşdular.

Fəthülmübin əməliyyatı üçün korpusa bir neçə yeni briqadanın əlavə edilməsi qərara alınanda Həsən Baqiri dedi ki, Hacı Qasim Qulaməli Rəşidlə və Hacı Əhməd Mütəvəssilianla birlikdə Abbas düzü

cəbhələrinə getmək üçün Qolfa gəlsin. Əhməd Mütəvəssilian Kürdüstandan yeni gəlib Məhəmməd Rəsulullah (s) briqadasını yaratmışdı. Orada hər iki yeni briqadanın komandirlərinə bir istiqaməti tapşırıdılar. Abbas düzü cəbhəsi Hacı Qasimə, Şavəriyyə cəbhəsi də Hacı Əhmədə verildi. Digər cəbhələr də Hüseyin Xərrazi və Əbdülməhəmməd Raufinejad kimi digər komandirlərə həvalə olundu.

Hacı Qasim Kirmana gedib öncəki əməliyyatlarda iştirak etmiş bəzi qardaşları topladı, briqada yaratmaq barədə danışdı. Mən onda Zərənddəydim. Bir axşam Məhəmmədrza Bəni-Əsədi Hacı Qasimdən mesaj gətirdi; mühüm bir məsələ ilə bağlı Qüds qarnizonuna toplaşmağımızı istəmişdi. Bu qarnizon Bəsic və korpus qüvvələrinin təlim mərkəzi idi, müxtəlif əməliyyatlarda iştirak etmiş, bəziləri kirmanlı uşaqların komandiri olmuş fəal döyüşçülər orada təlim keçirdilər.

Mən Kirmana getdim. Qüds qarnizonuna çatanda cəbhə uşaqlarının bir neçəsini gördüm. Kərxənur əməliyyatında komandir olmuş və yaralanmış Əli Mühaciri, habelə Həmid Əsgəri, Mehdi Kaziruni, Mənsur Humayunfər, Həsən Baqiri, Cavad Rəzm Hüseyini, Bəni-Əsədi və Hacı Qasim bir otaqda oturmuşdular. Hamısı müharibə komandirləri idi. Hacı Qasim Kirman vilayətinin döyüşçülərindən ibarət müstəqil bir hərbi birləşmə yaratmağın vacibliyi barədə danışdı. Briqadanın komandirləri

orada təyin olundular. Ondan sonra Hacı Qasim, Hacı Həmid Əsgəri və Məhəmmədrza Bəni-Əsədi ilə birlikdə Əhvaza getdik, Kərbəla qərargahında ilkin razılıqdan sonra Dokuhəyə yollanıb yarım tikili bir binanın bir neçə blokunu təhvil aldığımız. Sonradan Kirmandan gələn döyüşçülər oraya yerləşib təlimlərə başladılar.

Kirmanın yeni yaradılan batalyonuna ad qoymaq üçün müxtəlif təkliflər verildi. Hacı Qasim Şuş cəbhəsindəki Sarəllah istiqamətinin adını təklif etdi. Mübarək və müqəddəs söz idi. Ondan sonra şəxsi heyət Sarəllah briqadasının tərkibində cəbhəyə göndərildi.

Briqada komandiri

Sərdar Möhsün Rzayi¹

Qasim Süleymani ilə ilk dəfə Qüds yolu əməliyyatından sonra, Fəthülmübin əməliyyatından qabaq görüşdüm. Bizim dəyərləndirməmiz bu idi ki, Abbas düzü və Dehloran bölgəsini azad etməkdən ötrü on bir briqadaya ehtiyacımız var. Lakin cəmi üç briqadamız vardı. Cəld işə başlayıb on briqada yaratdıq. Gördüm ki, bir briqada da lazımdır, onsuz

¹ Mühəribə dövründə İslam İnqilabının Keşikçiləri Korpusunun Baş komandanı olmuş Rzayi hazırda İran prezidentinin iqtisadi məsələlər üzrə müavini.

mümkün olmayacaq. Əməliyyat bölgəsinin şimalında, Eyn-xoş yüksəkliklərindən Dehlorana doğru gedən istiqamətdə bir neft quyusu vardı, Əziz Cəfərini həmin bölgənin qərargah komandiri təyin etmişdik. İmam Hüseyn (ə) briqadası onun sərəncamındaydı, ona başqa bir briqada da verməli idik. On birinci briqadanın işi çətin idi: Yüksəkliklərdən düzə enməli, düşmən mövqelərinin içinə girməli idi. Bu briqada barədə Həsən Baqiri ilə danışdım. Gedib fikirləşdi, təxminən iki gündən sonra gəlib dedi: "Kirmanlı döyüşçülərin bir birləşməsi var, Qüds yolu əməliyyatında da iştirak ediblər. İndi Əhvazda bir məktəbə yerləşmişlər. Qasim Süleymani adlı bir qardaş onlara başçılıq edir". Dedim ki, iclas təyin edin.

Qasim Süleymani gəldi. Bu, onunla ilk iclasımız idi. Təxminən 1982-ci ilin yanvarı olardı, Fəthülmübin əməliyyatına hazırlaşırıdık. Ona bir neçə hərbi sual verdim. Bildi ki, planımız var. Dedi ki, mən hazırım. Soruşdum ki, bir briqada yarada bilərsinizmi? Dedi ki, əlbəttə yaradarıq.

On birinci briqadanı yaratmağı ona tapşırıdım. Əməliyyata təxminən iki ay qalırdı. Briqadanı çox yaxşı şəkildə nizama salıb adını Sarəllah qoydu.

Qasim Süleymani əməliyyat zamanı yüksəkliklərdən enib Dehloran magistralından keçdi və Abbas düzünə girdi. Birinci və ikinci gün onu mühasirəyə aldılar, güclü atəşlə sıxışdırdılar.

Üçüncü və dördüncü gün də ağır döyüş getdi. Nəhayət, briqadasının müqaviməti nəticəsində düşmənin təzyiqi azaldı və Fəthülmübin əməliyyatı uğurla başa çatdı.

Bu əməliyyatda Qasim Süleymaninin Sarəllah briqadasına komandirliyi dəqiqləşdi.

Partlayışlar arasında

Sərdar Əbdülhüseyn Rəhimi

Fəthülmübin əməliyyatında bir neçə günlük döyüşdən sonra üstünlük qazanıb mövqeyi bərkidə bildik. Əməliyyatın üçüncü mərhələsinə hazırlaşanda iraqılılar geri çəkildilər və biz bütün hədəfləri ələ keçirdik. Sonuncu gün Mehdi Kaziruni ilə birlikdə düşmənləri qovurduq. Onlar tankla, zirehli, ağır və yüngül maşınlarla qaçırıldı, piyada onlara çata bilmirdik. Maşınlara minib tez tankların ardınca yola düşdük. Kaziruniyə qibtə edirdim; hamıdan öndə idi, ona çata bilmirdik. Əbu Qüreyb boğazından keçdik. Bizdən sonra Hacı Qasim, Həsən Baqiri və başqa bir neçə nəfər maşınla gəlirdi. Onlar avtomobil əleyhinə minaya düşdülər, Hacı Qasim və digərləri maşın parçalarıyla birlikdə havaya uçub hərəsi bir tərəfə düşdü. Maşın məhv olsa da, özləri çox da xəsarət almadılar.

Atəş altında

Doktor Seyid Məhəmməd Hüseyni

Sarəllah briqadası¹ Beytölmüqəddəs əməliyyatının birinci mərhələsində ilkin irəliləməyə baxmayaraq, öz mövqeyini bərkidə bilməyib geri çəkilməyə məcbur oldu. Əziz şəhidlərimizin bir qisminin cəsədi iki istehkamın arasında qalmışdı, ora düşmənin amansız atəşi altında olduğuna görə cəsədləri gətirmək imkansız görünürdü. Bu məsələ bəzi döyüşçülərdə böyük ruh düşkünlüyü yaratmış, döyüşü davam etdirmək üçün tərəddüdə düşmələrinə səbəb olmuşdu.

Bir gün motosikletlə ön xəttə getmişdim. Briqada komandiri Hacı Qasim Süleymanın üstüaçıq avtomobilini orada gördüm. O, uşaqları ruhlandırmağa və əməliyyatın ikinci mərhələsi üçün bölgəni öyrənməyə gəlmişdi. Düşmənin Beytölmüqəddəs əməliyyatının növbəti mərhələsinin başlayacağından qorxub hər yeri top və raketlərlə ağır atəşə tuturdu. Birdən raketlərin biri Hacı Qasimin maşınının yanına düşdü, onun və sürücünün ətrafını qatı tüstü və toz-torpaq bürüdü. Bir neçə anlığa yerimdə donub qaldım, elə bildim ki,

¹ O zaman hələ diviziya olmamışdı.

komandir də şəhid oldu. Saniyələr ağır ötürdü. Nəhayət, avtomobil və onun iki sərnişini göründü. Hacı Qasimin bədəninə, xüsusən də ayağına bir neçə qəlpə dəymişdi, lakin heç nə olmamış kimi yollarına davam etdilər. Biz də motosikletlə dolanbac yolda onun ardınca gedib təcili yardım çadırlarına çatdıq. Hacı maşından çətinliklə düşdü. Paltarları dəlik-deşik olmuşdu. Dostumla mən qollarının altına girib kömək etmək istədik, amma qoymadı, işarə ilə bildirdi ki, döyüşçülərin əhval-ruhiyyəsinə mənfi təsir etməsin deyə özüm gedəcəyəm.

İkinci dəfə idi Hacı Qasimin yaralanmasını yaxından görürdüm. İlk dəfə 1981-ci ilin yayında Saminüləimmə əməliyyatından öncə hərbi təlimçi olduğu ərəfədə əlinə güllə dəymişdi. Onun sızıltısını isə heç vaxt eşitməmişik.

Yaxşı dərs

Sərdar Möhsün Rzayi

Beytölmüqəddəs əməliyyatında Qasim Süleymanini və onun başçılıq etdiyi briqadanı Kərbəla qərargahına göndərdik. Qərargah komandiri qardaşımız Əhməd Qulampur idi. Ora Beytölmüqəddəs əməliyyat zonasının cənub cəbhəsi idi, Süsəngird və Həmiddiyyə şəhərlərini və Kərxənür çayının arxasındakı əraziləri əhatə edirdi. Biz bilirdik

ki, ora ən ağır döyüş yeridir. Çünki ordudakı dostlarımız bir il öncə Nəsr əməliyyatında orada olmuş və tam qələbə qazana bilməmişdilər. Orada düşmən ayıq idi. Karun çayı səmtində isə, əksinə, qəfil yaxalanma hiss olunurdu. Bu baxımdan, Kərbəla qərargahının tabeliyində olan briqadaları ağır döyüşün gözlədiyini təxmin edirdik. Bizim qüvvələrimiz Karundan keçənə qədər onlar Əhvaz-Xürrəmsəhr magistralını tutub cənub cəbhəsinə qarşı təzyiqi azaltmalı idilər.

Sarəllah briqadasının tapşırığı ağır idi. Proqnoz belə idi ki, ən azı, 4-6 gün ən ağır vəziyyətdə müqavimət göstərəcək, eyni zamanda bacardıqları qədər irəliləyib əsir tutacaqlar. Həmçinin onlara tapşırılmışdı ki, düşmən qaçmaq istəsə, mühasirəyə alıb iki güclü diviziyasını məhv etsinlər.

Əməliyyat başlandı. Döyüşlər proqnoza uyğun gedirdi. Cənub cəbhəsindəki döyüşçülər səhərə qədər irəliləyib birinci və ikinci istehkamı ələ keçirdilər. Düşmən ertəsi gündən cənub cəbhəsinə ağır hücumlara başladı. Bəlkə də bu qərargahın mərkəzi briqadasına Qasim Süleymani başçılıq edib fədakarcasına müqavimət göstərməsəydi, düşmən müdafiə mövqeyini gücləndirdiyinə əmin olub qüvvələrini başqa cəbhəyə göndərəcəkdə. Bu iki cəbhə – cənub və Karun cəbhələri, əslində, iki cinah və iki qol kimi idi; biri zəif çıxış etsəydi, düşmən öz

qüvvəsini o biri qolda cəmləyib hər iki cinahın irəliləməsinin qarşısını alacaqdı.

Qasim Süleymanın bu əməliyyatda güclü müqavimət göstərməsi önəmli idi. Onlar həm də düşməni təxminən 30 km geri qovdular.

Qasimin sözləri

Sərdar Möhsün Rzayi

Xürrəmşəhrin azadlığından sonra keçirilən ilk əməliyyat Ramazan əməliyyatı idi. Biz Bəsrənin yaxınlığına, düşmənin mühüm hərbi mərkəzlərinin, o cümlədən 9-cu diviziyasının yaxınlığına qədər irəlilədik. Lakin bu əməliyyatın ümumi üç mərhələsində məqsədlərimizə çata bilmədik. Bu, müharibənin ikinci ilindəki ilk məğlubiyyətimiz idi. Komandirlərin arasına pıçapıç düşmüşdü. Bəziləri deyirdilər ki, kaş briqadaları diviziyaya çevirməzdik. Bunları eşidir, ağrı və narahatlığı təcrübə edirdim.

Bütün komandirləri toplayıb dedim: "Qardaşlar, mən bu gecə ömrümün ən acı anlarını yaşadım. Sizi toplamışam deyim ki, gəlin, səmimi söhbət edək: Əgər vuruşmaq istəyirsinizsə, yenidən bir-birimizə qardaşlıq əli verib hücumə keçək; kim vuruşmaq istəmirsə, mənim kiməsə söyləməyəcəyimə əmin olub, öz düşərgəsinə qayıda bilər. Mən hansısa

diviziyanın geri qayıtdığını heç kimə söyləməyəcəyəm”.

Bunu deyəndə komandirlərin bəzisi ağladı, ortaya sükut çökdü. Bu zaman Qasim Süleymani ayağa qalxıb sükutu pozdu. O dedi: "Buradakı bütün qardaşlar problemləri aradan qaldırmağa gəlirlər. Onlar sağlam şəkildə evə qayıtmaq istəməirlər, bunu ayıb bilirlər. Hamı İmam Hüseynin (ə) dostlarından olmağa gəlib. Qardaşlar cəbhələrə gələndə atalarından, ailə-uşaqlarından keçəcəklərinə and içirlər. Onlar üçün dünya deyə bir mövzu yoxdur. Xahiş edirəm ki, işinizi davam etdirin, çünki əməliyyatların davamıyla bağlı qardaşların heç birinin etirazı yoxdur".

Qasimin sözləri hamıya təsir etdi. Ondan sonra Hüseyn Xərrazi ayağa qalxıb oxşar sözlər dedi. Vəziyyət bütünlüklə dəyişdi və biz növbəti əməliyyatlara hazırlaşdıq.

Baxıcı komandir

Nasir Tövbəyiha¹

Sarəllah diviziyasında batalyon komandiri idim. Qasim Süleymani bizim diviziya komandirimiz idi.

Bir axşam bütün komandirləri toplayıb qarşıdakı əməliyyat barədə danışdı. Hərə bir fikir bildirdi. Axırda qərara gəldi ki, əməliyyatı təyin olunmuş zamanda yerinə yetirək.

Bir neçə gün ötdü. Uşaqlar hazırlaşırdılar. Qərara alınmışdı ki, əməliyyata gecə başlansın və düşmənləri qəfil yaxalayaq. Sıra ilə yola düşdük. Çəkmələrimizin altına kovrolit yapışdırmışdıq ki, səs çıxmasın. Səma o qədər təmiz idi ki, ulduzları saya bilirdik. Təsadüfən, həmin gecə sərin külək də əsirdi.

Yavaş-yavaş düşmən mövqelərinə yaxınlaşdıq, təpələrin arxasında dayanıb hücum əmrini gözləməyə başladıq. Bir qədər sonra əmr verildi. Birdən-birə iki tərəfdən başımıza güllə və mərmilər yağmağa başladı. Mən irəlidə qaçır, atəş açırdım. Birdən belimdə bir ağrı hiss edib yerə yıxıldım, huşumu itirdim. Gözlərimi açanda xəstəxanada idim.

¹ 1983-cü ildə bədəni iflic olmuş Nasir 2013-cü ildə şəhadətə qovuşdu.

Çarpayıdan qalxmaq istədim, amma bacarmadım. Yenə cəhd elədim. Əllərimi qaldırmaq istədim, mümkün olmadı. Qışkırdım: "Həkim... həkim... kömək elə, ayağa qalxım..."

Həkim yaxınlaşıb dedi: "Sakitləş!"

- Nə baş verib, - deyə ağlaya-ağlaya soruşdum.

Həkim başını aşağı salıb dedi:

- Təəssüf ki, mümkün deyil! Qəlpə onurğa sütununuza dəyib, iflic olmusuz.

Bir də istehkamların arxasında, uşaqların yanında vuruşmayacağıma inana bilmirdim. Bu o demək idi ki, mənim üçün müharibə bitdi!

Bir neçə gün xəstəxanada qaldım. Sonra yaxınlarım gəlib məni apardılar. Bir neçə ay evdə qaldım. İşim çarpayıda uzanmaq idi. Yalnız otağın tavanını görürdüm. Oradakı qara nöqtələrin sayını əzbərləmişdim.

Aprelin ortalarında qapı döyüldü. Həyat yoldaşım gedib qapını açdı. Qulağıma tanış səs gəldi, amma dəqiqləşdirə bilmədim. Bir az sonra içəri girdi. O idi; Qasim Süleymani məni görməyə gəlmişdi. Qollarını açıb məni səmimi şəkildə qucaqladı, bir neçə dəfə öpdü.

İşlərinin çoxluğuna baxmayaraq, yanımda oturdu, bir neçə saat birlikdə söhbətləşdik. Ondan sonra yoldaşıma dedi: "Qərara gəlmişəm ki, hər il novruz bayramında gəlib Nasirə qulluq edim".

Yoldaşım razı olmurdu, amma israrını görüb razılaşdı.

Düz 25 il bu işi gördü. Hər il novruz bayramında Kirmana gəlib ata-anasına baş çəkir, iki-üç gün qalandan sonra gəlib mənim baxıcım olurdu; yemək bişirir, məni hamama aparırdı. Komandirim yanımda olduğuma görə sevinirdim, amma ona əziyyət verdiyimə görə narahat idim. Allah ondan razı olsun!

Alov adası

Sərdar Möhsün Rzayi

Xeybər əməliyyatında düşmənin təzyiqini azaltmaqdan ötrü Qasim Süleymanın cəsərət və düşüncəsindən istifadə etdik. Əməliyyatda yaxşı kreativ işlər görülmüşdü: çalalardan keçib Dəclənin o tərəfinə çatmış, Bağdadla Bəsrənin əlaqəsini kəsmişdik. Lakin Xeybər adalarını saxlaya bilməmişdik. İraqlılar bu bölgəyə Məcnun adaları deyirdilər. İraqın ən böyük neft platformalarından biri oradaydı. Bu adaları çalalarda düzəltmişdilər, quyulardan neft çıxarırdılar. Strateji əhəmiyyətə malik yer idi. Hətta İmam Xomeyni buyurmuşdu ki, adaları qorumalısınız. Lakin düşmən oranı elə bombardman edirdi ki, müharibə başlayandan heç birimiz elə güclü atəş görməmişdik. Bu nəticəyə

gəlmişdik ki, adalarda müdafiə olunmaqla kifayətlənməyə və hər bir mümkün yolla düşmənin təzyiqini azaldaq.

Qasim Süleymanini çağırdım. Gəldi. Rəhim Səfəvi də oradaydı. Dedim: "Qasim, sən və Sarəllah briqadası Beytölmüqəddəs əməliyyatında düşməni Kuşka qədər qovmusuz. İstəyirəm ki, ona oxşar bir əməliyyat həyata keçirəsiniz".

– Nə zaman? – deyə soruşdu.

– Bu axşam, ya da sabah; ən gec, o biri gün.

– Kəşfiyyat işləri görmək, şəxsi heyəti gətirmək və batalyonları məlumatlandırmaq üçün az vaxtımız var.

– Problemimiz də budur. Nəyin bahasına olursa olsun, düşmənin təzyiqini azaltmalıyıq. Əgər bir iş görməsək, Cənubi adanı itirəcəyik. Güman ki, Şimali ada da işğal olunacaq və vəziyyət pisləşəcək. Problemləri bilirəm, Qasim, sən və şəxsi heyətin bu bir-iki gündə iki ay qədər işləməlisiniz.

Həmin gün Rəhim Səfəvi və Qasim Süleymani ilə birlikdə xəritə üzərində və göydən çəkilmiş şəkillərlə ehtimali problemləri araşdırdıq. Qasimin bu tapşırıqda iki problemi vardı: Biri zaman məsələsi idi - şəxsi heyətini tezliklə əməliyyata hazırlamalı idi; ikincisi də sağ-solunda heç kimin olmaması və korpusun bütün briqada və diviziyalarının adada məşğul olması idi. Yalnız bunu dedi: "Mənim üçün istehkam qurun".

Quruculuq cihadı təşkilatı və korpusun mühəndis-istehkam qüvvələri hamılıqla körpü çəkməkdə və digər imkanlar qurmaqda idilər. Bir tərəfdən, cəld istehkam qurmalıydıq, digər tərəfdən də Qasim ağır bir əməliyyatla irəliləməli, düşməne təhdid yaratmalı, istehkamlarını tutmalı, qalasına girib o tərəfdən çıxmalı idi.

Təhlükəli tapşırıq idi. Lakin Qasim Süleymani qəbul etdi. Bəzi komandirlər belə vəziyyətdə onlarla səbəb göstərib boyun qaçırırlar. Lakin o, qəbul edib dedi: "Gedib işə başlayıram, inşallah, qardaşlarıma kömək edəcəyəm, başlarına bu qədər atəş yağmasına qoymayacağam!"

Getdi, cəsarət və tədbirliliklə müvəffəqiyyət qazandı.

İntiqam

Mahmud Səncəri

Xeybər əməliyyatında qardaşım şəhid olmuşdu. Düşmənlərin hamısını öldürmək istəyirdim. Onlara qarşı qəlbimdə böyük nifrət yaranmışdı. Əgər imkanım olsaydı, onları diş və dırnağımla olsa belə, parça-parça edərdim.

Bir ildən sonra, Bədr əməliyyatından qabaq beynim hələ də intiqam havasıdaydı. Uşaqların

birinə dedim: "Bu əməliyyatda nə qədər əsir tutsan, mənə ver. Gərək qardaşımın qisasını alım".

Bu söz uşaqların arasında yayıldı. Əməliyyata bir neçə gün qalmış məni Arxa cəbhə xidmətinə yazdılar. Bunun səbəbini öyrənməkdən ötrü batalyon komandirimiz Əli Binaya yaxınlaşdım. Dedi ki, Hacı Qasimin göstərişidir.

- Mən qumbaraatanam, necə yəni arxa cəbhəyə gedim?! - təəccüblə dedim.

- Komandirin əmrinə əsasən, əməliyyatda iştirak etməməlisən, - deyə sakitcə cavab verdi.

Narahat oldum. Namaz vaxtı Hacı Qasimi görüb özümü təqdim etdim. Əvvəlcə xatırlamadı, sonra tanıdı.

- Biz Allahdan ötrü vuruşuruq. Şəxsi məsələləri müharibəyə qarışdırma, - dedi, sonra mehribancasına əlavə etdi: - Əgər bu niyyətlə əməliyyata gedib düşmən mərmisindən ölsən, şəhidlərin arasında yerin olmaz.

Bəy atası

Səkinə Pakzad Abbasi¹

Yeganə oğlum Əlini böyütməkdən ötrü çox çətinliklər çəkmişdim. Həyat yoldaşım qızım üç il xəstə yatmışdılar. Evin həm kişisi olmuşdum, həm də qadını. Hər gün səhər Əli məktəbə gedirdi, mən də kərpic zavodunda işləməyə.

Hələ inqilab qələbə çalmamış həyat yoldaşım qızım vəfat etdi. Pulumuz yox idi, günü bir çörəklə keçirirdik. Əli deyirdi ki, ana, Allah bizi sınayır.

Çox köhnə bir evdə yaşayırdıq. Əlinin cəmi bir dəst paltarları vardı. Onu yuyanda geyinməyə heç nəyi olmurdu, soyuqdan üşüyə-üşüyə paltarlarının qurumasını gözləyirdi.

Nəhayət, inqilab qələbə çaldı, müharibə başladı. Müharibə zamanı bir gün Hacı Qasim gəlib dedi:

- İstəyirəm Əlini evləndirim.
- Əli evlənmir, - dedim.
- Evlənər.
- O, müharibədən sonra evlənmək istəyir.
- Mən onu razı salaram.
- Əgər razı sala bilsən, savab iş görmüş olarsan.

¹ Sarəllah diviziyasının komandirlərindən olmuş Şəhid Əli Şəfinin anası

Əli gələndə dedim:

– Hacı Qasim deyir ki, evlənməyə razılıq vermişən. Düzdür?

– Allah necə məsləhət görsə, – deyə cavab verdi.

– Nəzərində kimsə var?

– Vaxtı gələndə deyərəm.

Bir neçə gündən sonra bildim ki, ağa Kiyaninin qızını nəzərdə tutubmuş. Mən onları tanımırdım. Əli gəlinimin döyüşçü qardaşları olan Rza və Kazimlə dost imiş. Danışib razılaşdıq və axşam elçi getdik.

Hacı Qasim də oraya gəlib dedi: "Bu Əli canlı şəhiddir. Var-dövləti yoxdur; heç nəyi yoxdur, amma qeyrətli, təmiz və sədaqətli insandır. Onunla evlənməyə razısınızsə, burda deyin; razı deyilsinizsə də deyin".

Əlişir qülləsi

Məhəmmədhüseyn Taliqani

İyirmi yaşım vardı. 1985-ci ilin isti avqustunda kəşfiyyatçı uşaqlardan beş nəfərlə birlikdə Ərvəndkənar bölgəsinə göndərildim. İraqlıların Ərvəndin o tayındakı canlı və texniki imkanlarını görməkdən ötrü müşahidə qülləsinə getdik. Başları kəsilmiş xurma ağaclarının arasında 60 metr hündürlüyündə, kisələrlə örtülmüş bir metal qüllə vardı. Ona Əlişir qülləsi deyirdilər. Göz işlədikcə,

ətrafında heç bir canlı varlıq yox idi. Təsadüfən, iraclılar da elə bilirdilər ki, ora tərkl olunmuş boş bölgədir.

Səhərlər qülləyə çıxır, təmiz havada Küveyt sahillərini də göstərən binoklla düşmənlə mövqelərinə baxır, qeydlərimizi yazır, günbatan çağında yerə enirdik.

Qasim Süleymani kəşfiyyat və informasiya işində çox diqqətli idi, məlumatların toplanma prosesinə çox ciddi nəzarət edirdi. Kəşfiyyat komandiri Hüseyin Yusif-İlahi və Sarəllah diviziyasının Kəşfiyyat rəisi Ramazan Raci¹ ilə birlikdə həftədə iki dəfə oraya gəlir, topladığımız məlumatları diqqətlə öyrənirdi.

Güclü küləkli bir gündə səhər çağında qülləni gizlədən kisələr yelləndi və iraclılar bizim oraya çıxdığımızı gördülər. Bir neçə dəqiqədən sonra qüllə tank mərmisindən titrədi. Qüllənin başında beşikdəki uşaq kimi yellənirdik. Bizə doğru iyirmi mərmir atdılar, biri qüllənin ortasına dəydi. Allahın köməyi ilə yıxılmadıq, qorxudan pillələri iki-iki enib aşağı düşdük.

Qasim Süleymani axşam baş çəkməyə gələndə altımızı da səngərdə görüb soruşdu: "Niyə postda deyilsiz?"

Macəranı danışdıq. Hüseyin Yusif-İlahi gülərək dedi: "Əgər bir də sizə doğru tank mərmisi gəlsə,

¹ Onların hər ikisi sonradan şəhadətə qovuşdu.

ucadan deyin ki, ya Hüseyn!" Ramazan Raci dedi: "Əgər ikinci mərmə atılsa, deyin ki, ya Ramazan". Hacı da onun arxasınca dilləndi: "Əgər sizi dayanmadan vursalar, deyin ki, ya Hüseyn, ya Ramazan, ya Qasim".

Qasim Süleymanınin ürəkləndirici sözləri bütün qorxularımızı yox etdi.

Qayğıkeşlik

Mahmud Hacızadə

1985-ci ilin son günlərində 410-cu batalyonla Bəndər-Abbasa getdik. Üzgüçülük təlimini 15-20 günə bitirmək lazım idi. Qərara gəlmişdik ki, dalğalarla əlbəyaxa olaq. Vəlfəcr-8 əməliyyatına bir neçə gün qalanda bildik ki, bu təlimlər təlatümlü Ərvənd çayını keçmək üçün imiş.

Çayın kənarında geyindiyimiz xilasedici jiletlər bədənlərimizi yaralamışdı. O vəziyyətdə suya girirdik, duzlu su yaralarımızı yandırırırdı. Bir müddətdən sonra da yaralar şişib irinləyirdi.

Bir gün diviziya komandiri Hacı Qasim bizə baxış keçirməyə gəldi, vəziyyətimizi görüb narahat oldu, Hacı Əhməd Əminidən soruşdu: "Uşaqlar üçün bir şeyə ehtiyacınız yoxdur?"

Hacı Əhməd cavab verdi: "Əgər bir qədər xurma olsa, uşaqlar yeyib enerji toplusalar, pis olmaz".

Ertəsi gün bir Toyota Land Cruiser dolu xurma gəldi. Maşın dayananda xurmaların şirəsi yerə tökülürdü. Çox keyfiyyətli xurmaydı.

Hacı Qasim Süleymani demişdi: "Uşaqların bədənləri yaralanıb, bəzilərinin gözləri xəsarət alıb. Mən bunların hamısını gördüm, amma heç biri şikayət etmədi".

Keşikçi

Mustafa Müəzzinzadə

Fav bölgəsi həssas yer idi, güclü nəzarətə ehtiyac vardı. Qasim Süleymani orada düşərgənin keşiyini çəkən bəsiciyə demişdi: "Heç kimi içəri buraxmırsan!"

Axşam Hacı Qasimlə birlikdə avtomobillə bölgəyə baxmağa getdik. Həmin keşikçinin yanına çatanda papaqlarımızı aşağı çəkdik ki, bizi tanımasın. Dedik ki, içəri girmək istəyirik. Buraxmadı. İsrar etdik, yenə buraxmadı. Dedik ki, Hacı Qasim Süleymani tərəfindən məktubumuz var, icazə ver, girək; yenə içəri buraxmadı. Axırda papaqlarımızı qaldırdıq. Bizi görəndən sonra icazə verdi.

Hacı Qasim maşından enib keşikçini öpdü, ona təşəkkür etdi. Bu rəftar ona məxsus idi.

Açar

Sərdar Möhsün Rzayi

Vəlfəcr-8 əməliyyatında iki mühüm hadisə baş verdi: Biri bu idi ki, ondan sonra korpus və ordu müstəqil əməliyyatlar həyata keçirdilər; ikincisi də bu idi ki, ardıcıl şəkildə uğursuzluqla üzləşdiyimizə görə əsas diviziya komandirlərindən bəzisi Ərvənddən keçməyə tərəddüd edirdi. Hətta Qasim Süleymanidən öncə Qüds yolu əməliyyatında açar rol oynamış əsas diviziya komandirlərinin ikisi dedi ki, biz döyüşçülərimizi bu əməliyyata razı sala bilmərik. Əməliyyatın birinci, hücumçu sırasına əlavə etmək üçün komandirlərin hansını seçəcəyimizi fikirləşirdik. Bu zaman Qasim Süleymani üçün bir pillə də yüksəlmə imkanı yarandı; belə ki, Vəlfəcr-8 əməliyyatında ən mühüm tapşırıqlardan və açar bölgələrdən birini ona tapşırdıq. O, Ərvənd cəbhəsindən keçib Xor Abdullah cəbhəsinə girməli və düşmənin iki diviziyasını məhv etməli idi. Bu iki diviziya arxa-axaya dayanmışdı. Yəni Ərvəndin arxasında müdafiə olunan iraqılardan geridə, Fars körfəzinə doğru istiqamətdə başqa bir diviziya da vardı. Məqsəd bu idi ki, İran körfəzdən hücum edə bilməsin.

İki düşmən diviziyasını məhv etmək çətin iş idi. Bu, hər birinin biraylıq zamana ehtiyacı olan iki əməliyyatın bir gecədə icra olunması demək idi. İraq artilleriyası da bölgədəydi, HY-2 raketləri ilə Fars körfəzindəki və Xarək adasının neft platformalarındakı gəmilərimizi vururdular. Qasim Süleymanın diviziyası Ərvənd çayından və Fav şəhərindən keçib artilleriya bazasına daxil olmalı, Fars körfəzinə doğru müdafiə mövqeyi seçmiş düşmən briqadasını məhv etməli idi.

Dua edirdim ki, ona verdiyim tapşırığı yaxşı yerinə yetirsin. O, qısa müddət ərzində Ərvənd cəbhəsini fəth edib bütün batalyonlarını çaydan keçirdi. Şəxsi heyət Fav şəhərindən də keçib Fars körfəzi ilə üz-üzə dayanmış briqadaya hücum etdi.

Qasim Süleymani əməliyyatdan sonra mənə dedi: "Qardaş Möhsün, biz Ərvənddə hücumla keçəndə bunlar qaçdılar. Hara getdiklərini görmək üçün arxalarınca gəzirdik. Briqada komandirinin otağına girib gördüm ki, tələsik qaçıb. Əvvəlcə top, raket və digər imkanlarını götürdük, sonra mövqeyə gedib qaçan canlı qüvvələrini məhv etdik".

Qasim Süleymani və onun diviziyası Vəlfəcr-8 əməliyyatında hamıdan uğurlu çıxış etdi.

Göz yaşının gücü

Höccətül-İslam İsmayıl Səadətnejad

Cümə günləri evinə ruhani və maddah gəlirdi, ailə-uşaqları, bəzən də qonşuları ilə birlikdə rövzə məclisi keçirirdi. Evində mənəvi aura vardı. Bir neçə dəfə orada rövzə oxumaq səadətinə nail olmuşam. Yadımdadır, Hacı Qasim bir məclisdə ucadan ağlayırdı. O, döyüşçülərə də bu eşqi öyrətmiş, bir ənənə kimi yaymışdı. Bütün döyüşçülər əhlibeytçi idi, amma etiraf etməliyəm ki, Sarəllah diviziyasında axan göz yaşları başqa birləşmələrdə yox idi.

Hacı Qasim əzadarlığı bir mədəniyyət bilir, batalyon komandirlərinə də tövsiyə edirdi. Vəlfəcr-8 əməliyyatından öncə diviziyanın dalğıcı batalyonunun komandiri Hacı Əhməd Əminidən soruşdu ki, vəziyyət necədir? Cavab verdi ki, çox yaxşıdır. Dedi ki, nə üçün? Cavabı belə oldu: "Çünki uşaqlar yaxşı ağlayırlar".

Bir axşam batalyona getdim. Həzrət Zəhranın (ə) şəhadət günləri idi. Uşaqlar söhbətimin əvvəlindən axırına qədər ağladılar. Hacı Qasim bu uşaqları çox sevirdi, ən çətin işləri onlara tapşırırdı. O düşünürdü ki, döyüşçü göz yaşları ilə düşmən mövqeyini tuta, düşmən səngərlərini ələ keçirə bilər.

Əsgərin canı

Hüseyn Əmir Teymuri

Təxminən 70 gün sürmüş Vəlfəcr-8 əməliyyatından sonra uşaqlar çox yorulmuşdular. Döyüşçülərin çoxu ya yaralanmış, ya da şəhid olmuşdu.

Bir gün Hacı Qasim mənimlə əlaqə saxlayıb göstəriş verdi ki, uşaqların bir qrupunu irəli aparım, onun olduğu yerdə bir səngər qursunlar. Batalyonumun uşaqlarını götürüb getdim, ona bir səngər düzəlttik. Sonra uşaqları buraxıb mənə dedi ki, sən qal.

Səngər düzəltdiyimiz yer bizdən qabaq iraqılıların artilleriya ərazisi olmuşdu. Uşaqlar gedəndən sonra mənə dedi ki, gedək irəli.

Düşmən mövqələrinə doğru irəlilədik. Göydən dolu kimi güllə yağdı. Katyuşa raketləri, uzaqmənzilli top və 60 mm kalibrli minaatan mərmiləri başımızın üstündən keçirdi. Hacı Qasim isə o qədər soyuqqanlı idi ki, zərrə qədər də qorxmurdu. Mən başıma dəbilqə qoymamışdım. Hacı Qasim mənə dedi: "İmam fətva verib ki, əməliyyat zamanı başınıza dəbilqə qoyun".

- Sizin də dəbilqəniz yoxdur, - deyə ona baxdım.

Bir papaq götürüb mənim başıma qoydu, birini də özünün. Yolumuza davam etdik. Bizə və əsgərlərinə

ürəyi yanırıdı; həmişə tapşırırdı ki, canınızın qədrini bilin, özünüzü qoruyun. Şəxsi heyətin canı onun üçün önəmli və əziz idi.

Atadan qayğıkeş

Həmid Şəfii

Bir axşam Salman kanalında uşaqlarla dalğıc məşqləri edirdim. Hava soyuq idi, amma başqa yolumuz yox idi. Hacı Qasim bizə baş çəkməyə gəldi. Onu uzaqdan gördüm: yarım palto geyinmiş, papağının ipini möhkəm bağlamışdı. Yaxınlaşıb bizi o vəziyyətdə görəndə suyun kənarında oturub ağlamağa başladı. Sudan çıxıb ona yaxınlaşdım. Məni görən kimi dedi:

– Siz nə edirsiniz?!

– Özünüz görürsünüz, – deyə cavab verdim.

Gözlərini islanmış üz-başından ayırıb uşaqlara dikdi. Uşaqlar gülüb ona əl yelləyirdilər. Ertəsi gün bildim ki, hacının göstərişi ilə uşaqların salamatlığına görə iki qurban kəsiblər. Həm şəxsi heyətə təşəkkür etmək, həm də uşaqların təzə ət yeyib güclənməsini istəyirdi.

Allahın razılığından ötrü iş

Abbas Qütbəddini

Bəhmənşir çayında Kərbəla-4 əməliyyatına hazırlaşırıdıq. Bir qrupumuz dalğıc təlimi keçirdi, bir qrup atıcılıq və s. Hacı Qasimin oraya gəldiyini xəbər verdilər. Təlimçi tez şəxsi heyəti toplayıb dedi: "Diqqətinizi toplayın, biabır olmayasız".

Hacı Qasim təlimlərə baxa-baxa bizə çatdı. Qorxurdum ki, hacının qarşısında yaxşı çıxış edə bilmərəm. Bir-bir bizə baxıb təlimçiyə dedi: "Uşaqların birini seç, nə öyrəndiklərinə baxım".

Təlimçi mənə dedi: "Paltarını geyin, suya gir".

Qorxduğum başıma gəldi. Dalğıc formasını geyinib nəzir etdim ki, problem yaranmasın, həzrət Fatimeyi-Zəhraya (ə) 50 salavat deyərəm.

Suya yaxınlaşıb dalğıc üzgəclərini geyindim. Suya girmək istəyəndə təlimçi gəlib dedi: "Ehtiyatlı ol, hacının yanında korlama".

- Allaha təvəkkül! – dedim.

Dar dalğıc geyimi məni narahat edirdi. Bir neçə dəfə dərin nəfəs alıb diqqətimi topladım və suya girdim. Təlimçi nə öyrətmişdisə, Hacı Qasimin yanında icra etdim. Suyun soyuğu yadımdan çıxmaz. Uzun məsafəni üzüb qayıtdım və tövşüyə-tövşüyə quruya çıxdım. Hacı Qasim məni təriflədi, lakin narahat görünürdü, sanki nəsə demək istəyirdi.

Düşündüm ki, yəqin, suda olduğum bir neçə dəqiqədə bir hadisə baş verib. Ürəklənib ona yaxınlaşdım, yavaşca dedim: "Hansısa səhvə yol vermişəm ki, narahatsız?"

Təbəssümlə mənə baxıb dedi: "Qardaşım, mən kiməm ki, mənim üçün üzəsən?! Mən kiməm ki, mənim üçün korlamayasan?! Dalğıc formasını əyninə geyinəndə Allahu yanında bil, ürəyində de ki, Allahın razılığından başqa bir məqsədım yoxdur; Allahdan ötrü üzürəm və Ondan ötrü şəhadət istəyirəm. Harada yaşasan, Allahın razılığını həmişə birinci bil".

Həmin gün Hacı Qasimdən yaxşı dərs öyrəndim.

Minaçı uşaqların şikayətləri

Sərdar Mürtəza Hacıbaqiri

Bir gün Hacı Qasim məni çağırırdı. Hirsli görünürdü; qaşlarını düyünləmiş, alını qırıqlanmışdı. Soruşdu:

– Niyə minaçı uşaqları bu qədər incidirsən?
– Hacı ağa, mən heç kimi incitməmişəm, – deyə cavab verdim.

Bir kağızı mənə sarı uzadıb dedi: "Bunu oxu".

Minaçı uşaqların bir qismi ona məktub yazıb şikayətlənmişdilər. Məktubda deyilirdi: "Qardaş Mürtəza kəşfiyyata və əməliyyat üçün keçid açmağa

yaxın dostlarını göndərir, bizi isə dəstək batalyonlarına verir".

Hacı Qasim dedi: "Məktubu oxuyanda ölüm təhlükəsinə getməkdən ötrü bir-biri ilə rəqabət aparan və "Niyə bizi ölümə göndərmir?" deyə komandirlərindən şikayət edən uşaqlara heyran qaldım".

Hamı kimi

Müvəhhid Əmiri

Kərbəla-5 əməliyyatında korpusun Quru Qoşunlarının qərargahında idim. Bu əməliyyat ərafəsində bir gün dostlardan bir neçəsi ilə birlikdə Bəsrənin şərqinə, Balıq kanalına kəşfiyyətə getdim. Ora əməliyyatın ən uc nöqtəsi idi, düşmən qüvvələri ilə cəmi bir neçə metr məsafəmiz vardı. Bir qədər sonra Hacı Qasimin orada olduğunu bildim. Ondan soruşdum:

– Burda nə edirsiniz?! Siz diviziya komandirisiz, sizin yeriz bura deyil. Burda snayperlər var.

– Müvəhhid, məgər mənim diviziyanın digər uşaqlarından nə fərqi var ki, arxada qalam?! Mən də digərləri kimiyəm, aramızda fərq yoxdur, – deyər cavab verdi.

Vəfalı komandir

Sərdar Əbdülhüseyn Rəhimi

Hacı Qasimlə Cəmşidi bir gün kəşfiyyat məqsədi ilə, minalanmış bir kanala girdilər. Təxminən 2 metr hündürlüyündə böyük kanal idi, yerli adamlar müharibədən öncə düzəltmişdilər. Ehtiyatla kanalın axırınacan getdilər. Orada bir pulemyotçu səngəri vardı. İraqlılar istehkamın üstündə oturmuşdular. Həmin istehkamın vəziyyətini öyrəndilər. Qayıdanda Hacı Qasim öndən gedirdi, Cəmşidi də arxasınca. Birdən Cəmşidinin ayağının altında bir mina partladı. Hacı Qasim onu belində geri gətirib təhlükəsiz bir yerə qoydu. Ayağı topuqdan kəsilmişdi. Özü də yaralanmışdı. Qayıtdı. Öz mövqeyimizə çatanda huşunu itirdi.

Kəşfiyyat-diversiya rəisi

Əli Nəcibzadə

Bir gün mənə dedi: "Əli, gedək, kəşfiyyatçı uşaqlara baş çəkək".

Şəhid Kaziruni düşərgəsində idik. Kəşfiyyat səngərinə doğru yola düşdük. Səngərin pillələrindən enəndə biləyimdən tutub dedi: "İstəyirəm səni diviziyanın Kəşfiyyat rəisi kimi təqdim edirəm".

– Hacı, belə etmə, qəbul etməyəcəm, – deyə cavab verdim.

O, israr edirdi, mənə razılaşmırdım. Dedim ki, mən heç vaxt Hüseyn Yusif-İlahi, Məhəmmədrza Kazimizadə, Məhəmmədrza Muradi, Ramazan Raci və Mehdi Qeybi kimi şəhidlərin yerini tuta bilmərəm.

Şəhidlərin adı Hacı Qasimin halını dəyişdirdi. O dedi: "Mən bunu sənə vacib edirəm". Dedim: "Mən özümü daha yaxşı tanıyıram; qəbul etmirəm".

Birdən gözləri yaşla doldu, mənə dedi: "Ölkənin bu vəziyyətində ağa Möhsün imama "Qəbul etmirəm" desə, xəyanət etmişdir. Əgər mən ağa Möhsünə "Qəbul etmirəm" desəm, cinayət etmişəm. Sən də mənə "Qəbul etmirəm" desən, həm cinayət etmişən, həm xəyanət!"

Daha ağzımı aç bilmədim. Təsdiq əlaməti olaraq, əlimi çiyinə qoydum. O vaxtdan müharibənin sonuna qədər Sarəllah diviziyasının Kəşfiyyat-diversiya rəisi oldum.

Qar içində

Həmid Şəfii

Xurmalın azadlığı zamanı Hələbçə dağlarını qar örtmüşdü. On beş nəfərlə birlikdə kəşfiyyatdan qayıdırdıq. Bir yerə çatanda uşaqların çoxu sağ

tərəfdən getmək istəyirdi, amma hacı razı deyildi; fikri bu idi ki, düz dağa çıxıb o tərəfə keçək. Sağ tərəfdən gedəndə yol qısalırdı, amma düşmən oranı raketlə vururdu; üstəlik, uçqun təhlükəsi də vardı. Uşaqlar yorğunluqdan sağdan getmək istəyirdilər. Hacı etiraz etmədi, ancaq dedi ki, özü dağdan gedəcək. Xətrini çox istədiyimə görə mən də onunla getdim. Qırx beş dəqiqə üzüyuxarı çıxdıq. Dağın arxasını təxminən üç metr hündürlüyündə qar örtmüşdü. Ağır-ağır hərəkət edirdik. İki yüz metr irəliləyəndən sonra hacı qarın üstündə oturdu. Üzü bir qədər saralmışdı. Mən qorxdum, soruşdum ki, nə oldu?

- Həmid, daha bacarmıram, - dedi və təəccübləndiyimi görüb əlavə etdi: - İndi yadıma düşdü ki, 24 saatdan çoxdur heç nə yeməmişəm; taqətim qalmayıb.

- İndi nə edək?

- Beynim əmr edir ki, hərəkət elə, amma ayaqlarım sözümə baxmır, - zəif səslə dedi.

- Həmid, sən düz irəlilə, dağdan aşağı sürüş. Uşaqlara çatanda de ki, gəlsinlər...

Sözünü bitirməyə qoymadım.

- Hava qaralır. Səni burda tək qoya bilmərəm. Belimdə aparacam.

- Yox, apara bilməzsən.

Mən israr edirdim, o isə razılaşmırdı. Axırda dedim:

– Hacı, sən Allah, ayağa qalx, gedək.

Sevgi dolu baxışla mənə baxdı, əlini qaldırıb dedi:

- Əgər əl boyda çörək olsaydı, yeyib qalxardım.

Bunu deyəndə sanki beynimdə qığılıcım yarandı. Yadıma düşdü ki, dar gündən ötrü balon gödəkcəmin cibinə ləbləbi və kişmiş tökmüşəm. Üzüm güldü. Əlimi cibimə saldım, sellofanı çıxarıb ona uzatdım. Gözlərinə işıq gəldi, sellofanı ala-ala dedi:

- Çox vəfasızsan, Həmid, ləbləbi ilə kişmiş yeyə-yeyə gəlirsən, səsini də çıxarmırsan, mənsə burda acından ölürəm!

- Yox, vallah...

Qarlı dağın başındakı o gülüşünü indi də xatırlayıram. Ləbləbi və kişmiş yeyə-yeyə məni ələ salırdı. Özünə gələndən sonra bir qədər qar götürüb ağzına qoydu, sonra dizi üstə qalxıb əli ilə yavaşca sinəmə vurdu.

- Çəkil, Həmid, qalanı mənlikdir!

İyirmi dəqiqədən sonra dağın kənarına çatdıq və oradan üzüaşağı sürüsdük.

Kəşfiyyat

Məhəmmədəli Namazian

Vəlfəcr-10 əməliyyatından iki ay öncə Əhvazdan qərbə getdik. Ertəsi gün Sarəllah diviziyasının

komandiri ilə birlikdə kəşfiyata gedəcəkdik. Sayımız çox idi. Bir neçə maşınla Dezliyə qədər getdik, orada maşından enib yolun qalanına piyada davam etdik. Qar hər yeri örtmüşdü. Bir sıra ilə hərəkət edirdik. Kəşfiyyatçı uşaqlar öndən gedirdilər. İraqlıların gördükləri bölgə idi, gözləyib axşam yola düşdük. Hacı Qasim də irəlidəydi. Səhərə yaxın çatdıq. Həmin gün bir qədər ətrafı öyrəndik. Günorta Dezliyə doğru qayıdanda düşmənin gördüyü bir bölgəyə çatdıq. Tələsirdik. Həmin həssas bölgədən keçib bir yolayrıcına çatdıq. Həmid Şəfii dedi: "Gərək bu tərəfdən qayıdaq". Diviziyanın Kəşfiyyat rəisi Əli Nəcibzadə isə dedi: "O tərəfdən getməliyik".

Mən əmin idim ki, Nəcibzadənin göstərdiyi istiqamət düzgündür. Axırda dedi ki, iki dəstə olaq. Bir qrup Hacı Qasimlə birlikdə o yoldan getdi, bizsə bu biri yoldan.

Havanın ala-toranlığında Nəsr cihadının səngərinə çatdıq. Çox acmışdıq. Qarda yol yerimək çətindir, adam çox enerji sərf edir. Bəzi yerlərdə qar çalanın üstünü örtmüşdü; kim keçirdisə, çalaya düşürdü, çıxmaq çətin olurdu. Mən Hacı Qasimin də olduğu o biri qrupa görə narahat idim. Gecikmişdilər. Allah bilir ki, onlar gələnə qədər nə qədər nəzir-niyaz etdik.

Bir saatdan sonra gəldilər. Onlar da çox acmışdılar. Uşaqlardan bir neçə peçenye alıb onlara

apardım. Hacı Qasimin əlləri elə donmuşdu ki, peçenyeni açə bilmirdi.

Komandirin belində

Əli Nəcibzadə

Vəlfəcr-10 əməliyyatında tamamilə qarla örtülmüş 8 km-lik bir yol vardı. Bu yol Soren sərhəd dağlarındakı Veşkinav dərəsinə qədər davam edirdi. 1988-ci il, fevralın 29-u idi. Dərəyə doğru getdiyim yerdə bir nəfərin qarın içində oturduğunu gördüm.

– Ağə, qalx, gedək, bədənin donar, – dedim.

Bir söz demədi, mən də yoluma davam etdim. İrəlində başqa bir nəfərin də oturduğunu gördüm. Ona da dedim ki, qardaş, qalx, bədənin donar. O da heç bir söz demədi. Yolda belə iki-üç nəfər gördüm. Axırda Mələxxor yüksəkliyində qalxdım. Hacı Qasim səngərdəydi. Səngərin ətrafındakı adamların arasından keçib içəri girdim. Hacı Qasim Seyid Cavad Hüseyni ilə birlikdə bir nəfəri masaj edirdi. Ona salam verdim. Mənə dedi:

– Əli, yolda kimsə qalmayıb?

– Qalıb, hacı, uşaqların iki-üçü mərmə gətirirdi. Soyuqdan büzüşüb oturmuşdular, dedim ki, hərəkət etsinlər, – deyə cavab verdim.

Hacı Qasim bir neçə nəfəri onları xilas etməyə göndərdi. Masaj etdikləri adam ayıldı. Bir nəfər onu

2 km-lik qarlı yolla təcili yardım məntəqəsinə aparmalı idi. Hacı Qasim onu belinə qoyub yola düşdü.

Komandir əmri

Ələkbər Həsənzadə

Vəlfəcr-10 əməliyyatı bitdi. Diviziya komandiri Hacı Qasim döyüşçülərinə müraciət edərək bildirmişdi ki, azad edilmiş Xurmal və Hələbçə şəhərlərində əhalinin əmlakına toxunmasınlar. Orada toyuq-cücə, qoyun və inək çox idi. Hacı Qasim əmr etmişdi ki, kimsə bir şey yeməsin, əhalinin toyuq və qoyunlarına əl vurmasın. Demişdi ki, xarab olan qidaları yeyib pulunu mağazaya qoya bilərsiniz, xarab olmayan şeylərə isə toxunmağa haqqınız yoxdur. O tapşırırmışdı ki, kim belə bir iş görsə, cəbhədən qovulacaq.

Komandir, yoxsa döyüşçü

Məsud Hüseynçari

Müharibənin son günlərində, 598 sayılı qətnamə qəbul ediləndən sonra Səddam üstünlük əldə etməyə ümidlə geniş hücumla keçdi. Əhvazdan 100 km

uzaqlaşmış tankları yenidən nizamlı şəkildə şəhərin 25 km-liyinə gəldi.

Qasim Süleymani əlinə silah götürüb adi bir döyüşçü kimi vuruşurdu. Mən silahı ondan alıb dedim: "Sizin işiniz komandirlikdir. Vuruşmağı biz əsgərlərə həvalə edin".

Düşmənin yenidən irəlilədiyi həmin günlərdə tədbirli davrandı, düşmən çatmazdan öncə bir neçə körpünü partlatdı; düşmən də yolunu Bəsrəyə doğru dəyişməyə məcbur oldu.

Üçüncü fəsil

Quldur və narkobaronlara qarşı

Bəluclara etimad

Həsən Polarək

1991-ci ilin yazında ölkənin şərqində sabitlik pozulmuşdu. Hacı oraya gedib hərbi birləşmələri təlimatlandırdı, nizama saldı, zəif cəhətlər üzərində işə başladı, eyni zamanda dini-mədəni işlər gördü. O, tayfa başçılarını dəvət edib onlarla danışdı, dedi ki, gərək bölgələrinin təhlükəsizliyini özləri təmin etsinlər. Onlara silah və digər imkanlar verdi. Böyük risk idi, amma o, Bəluc millətinə etimad etdi. Hacı Qasimin mənəvi cəhəti hərbi cəhətindən öncə

insanları cəlb edirdi. İki il ötmədən və sərhədlərdə ən kiçik hərbi qarşıdurma baş vermədən bölgədə təhlükəsizlik yarandı.

Bir dəfə sərhəd qanunlarına məhəl qoymadan Pakistan və Əfqanıstanın 90 km-liyinə qədər girdi, aviasiya dəstəyi ilə diversiya əməliyyatı həyata keçirib quldur dəstələrinin əsir götürdüyü çoxlu əsgərləri azad etdi, uşaqların burnundan bir damla qan da tökülmədi. Qonşu ölkənin ərazisinə icazəsiz girmək problem yarada bilərdi, amma onun üçün uşaqların həyatı daha önəmli idi.

Yadigar şəkil

Həsən Mənsuri

Uşaqlarla birlikdə qarnizonun qapısından çıxanda Hacı Qasimin də qarargahdan çıxdığını gördüm. Fotoaparat əlimizdə idi. Ərəbnejad və Zadxoş da yanımdaydı. Cavad Zadxoş Hacı Qasimə yaxınlaşdı. Hacı, Cavadın zarafatçı olduğunu bilirdi. Onun gəldiyini görəndə kimi Cavadla zarafat etmək üçün gülümsəyərək dedi: "Sizinlə şəkil çəkdirməyə vaxtım yoxdur!"

- Hacı ağa, biz sizinlə şəkil çəkdirmək istəmirik. Biz istəyirik ki, siz bizim şəklimizi çəkəsiniz! – deyərək Cavad tez fotoaparatu ona verdi. Hacı Qasim özünü

saxlaya bilməyib gülə-gülə şəklimizi çəkdi. Həmin yadigar şəklin fotoqrafı Hacı Qasimdir.

Rəftar tərzi

Sərdar Məhəmmədrza Həsəni

Sarəllah diviziyasının hüseyniyyəsində rəsmi mərasim idi. Sərdar Süleymani hüseyniyyənin bu tərəfində, bir əsgər də o tərəfində oturmuşdu. Əsgər ədəb-ərkandan kənar oturmuşdu, çıxış zamanı da danışırdı. Hacı Qasim mərasimdən sonra onu çağırırdı, diviziya komandiri kimi cəzalandıra bilsə də, dedi: "Qardaşım, əzizim, ədəb-ərkanla oturmaq, nizam-intizama riayət etmək lazımdır. Rəsmi məclis idi, Tehrandan gəlmiş qonağımız çıxış edirdi. Quranın 30-cu cüzünü əzbərləsən, çıxışacağıq, əzbərləməsən, inzibati tədbir görəcəyəm".

Təslim

Sərdar Rza Kərəmi

1993-94-cü illərdə ölkənin şərqində sabitlik pozulmuşdu, quldur dəstələri polislərə qarşı pusqular qururdular. Çoxlu şəhid vermişdik. Yolları bağlayıb əsir tutur, uşaqlarımızı şəhid edirdilər. Abbas Naruyi o qədər həyasızlaşmışdı ki,

jandarmeriyanın radio dalğasına girib deyirdi: "Abbas Naruyiyəm, burda dayanmışam".

Kəhnucda bütün tayfalardan quldurlara qoşulanlar vardı. Ciroft rayonunda Avərtin adlı bir bölgə vardı, dağın arxasında yerləşirdi. Silahlılar dağın zirvəsinə qalxıb 50-60 km-lik düzənliyə nəzarət edir, yaxınlaşan hər bir şeyi vururdular.

Həmin günlərdə Bamiri tayfasından Eyduk Bamiri adlı bir quldur təxminən yüz nəfəri öldürüb tayfasına sığınmışdı. Qərara alınmışdı ki, Qasim Süleymani həmin bölgəni təmizləsin. O, Sarəllah diviziyasının Bəm, İraşəhr və Kəhnuc briqadaları və aviasiya dəstəyi ilə bölgəni təmizləməyi planlaşdırırdı. Bu əməliyyat o qədər təsirli oldu ki, tayfaların çoxu öz quldurlarını təslim etdilər. Silahları başlarının üstündə dağdan enirdilər. Bəziləri yerli ləhcədə deyirdilər ki, Qasim Süleymaniyə təslim oluruq.

Sərt baxış

Davud Cəfəri

Müharibədən sonra Sarəllah diviziyasına ölkənin cənub-şərqində qaçaqçılara və quldur dəstələrinə qarşı mübarizə tapşırığı verildi. 1993-cü ildə həmin bölgənin, qardaşı və qohumları quldurluq ittihadıyla həbs olunmuş kəndxudalarından birinin

nümayəndələri Hacı Qasimlə görüşdülər. Korpus uşaqlarından üçünü girov götürmüşdülər, onların azadlığı qarşılığında kəndxudanın qohumlarının azad edilməsini istəyirdilər.

- İndi saat neçədir? – deyə hacı kəndxudanın əsas nümayəndəsini sərt baxışla süzdü, cavabı gözləməyib əlavə etdi: - Təxminən 4-dür. Həmin üç pasdar sabah saat 2-ə qədər sağ-salamat Kirmanda olmasa, nə kənd qalacaq, nə də kəndxuda!

Nümayəndələr gözləri bərəlməmiş halda ona baxdılar və heç bir söz demədən qalxıb getdilər. Onun əzəmət və qətiyyəti öz işini gördü. Şöhrəti qulaqlarına çatmışdı, bilirdilər ki, heç kimlə zarafatı yoxdur. Ertəsi gün günortadan öncə üç pasdar Kirmandaydı.

Tədbirli komandır

Sərdar Əmin Şəriəti

Ölkənin şərqində sabitlik pozulmuşdu, quldurlar hər gün birini öldürürdülər. Narkotik maddə daşıyan avtomobil korteji günün günorta çağı yollarda gəzirdi, heç kim qarşılarını kəsməyə cürət etmirdi. Nəhayət, təhlükəsizliyi təmin etmək Hacı Qasimə tapşırıldı.

Qasim Süleymani bölgədə sabitliyi bərqərar etməkdən ötrü Milli Təhlükəsizlik Şurasında

təhlükəsizliyə, mədəni, siyasi, ictimai və iqtisadi məsələlərə dair kompleks layihə qəbul etdirdi. Bu layihə bütün təhlükəsizlik qüvvələrinin əməkdaşlığına əsaslanır və İran sərhədlərindən kənara da şamil olurdu. Bir müddətdən sonra güclü kəşfiyyat işi baş tutdu, quldurların iclas və proqramlarından xəbərdar oldu. O, qədim müharibə uşaqlarından istifadə etdi və sonda bütün o bölgələrdə tam informasiya nəzarətini təmin etdi.

Növbəti mərhələ sərhədlərin bağlanması idi. Bu iş daxildə çoxlu etirazla üzləşdi, lakin o bunu etdi, sonra mühəndis-istehkam imkanlarıyla kanallar çəkdi. Narkotik maddə daşıyan maşınlar gəlib kanallara düşürdülər. Bundan sonra quldurlar narkotik maddələri dəvələrlə daşımağa başladılar. Hacı Qasim bu metodun da qarşısını aldı. Onlar çiyinlərində daşımağa başladılar - bunun da qarşısını aldı. Onun operativliyi, qətiyyəti və tədbirliliyi quldurları təngə gətirmişdi. Onlar Daxili Qoşunların Zabuldan Zahidana gedən əsgərlərini əsir tutub Əfqanıstana apardılar.

Hacı Qasim mənə dedi ki, tez Zahidana gəl. Gecə ikən Tehrandan ora getdim. Onu soruşanda dedilər ki, Əfqanıstana gedib. Mən də yola düşdüm. Bir əməliyyatla arxadan karvana hücum edib mühasirəyə aldım. Bütün əsgərlər azad olundular. Bu əməliyyat quldurlara ağır zərbə vurdu.

Sərhədləri bağlayandan sonrakı plan daxili bölgələri təmizləmək idi. Kirmanla Zahidan arasındakı geniş ərazi və yüksəkliklər silahlı qaçaqçılarla doluydu. O vaxta qədər heç kim oralara getməyə cürət etməmişdi. Bölgənin əhalisi işsiz idi, quldur karvanlarını qorumaq üçün onlara pul və silah veriliridi.

Yüksəklikləri təmizləmək üçün plan hazırlandı. Hərtərəfli plan idi. Hacı Qasim əvvəlcə iqtisadiyyatdan başladı, məsul şəxsləri dəvət edib dedi: "Mən bunları dağlardan endirəcəyəm, amma yenə işsiz qalacaqlar".

Onlar da sözünü qəbul etdilər. Ovaxtkı məmurlara təqdim etdiyi layihə əsasında əhaliyə torpaq verildi, əkinçilik üçün su icazəsi alındı. Oraya qoşun da aparılmışdı, bütün bölgə top, tank və zirehli maşınlarla doluydu. Elan etdi ki, sizə 48 saat vaxt verirəm: kim dağdan enib silahını təhvil versə, ona iş verəcəyəm; enməsə, bizim düşmənimizdir və onunla vuruşacağıq.

24 saat ötməmiş dağın döşü qarışqa kimi adamlarla doldu. Silahla dağdan enirdilər. Hacı Qasim də sözünə əməl etdi. Ora stol qoymuşdu. İcra hakimiyyətindən onlara amannamə verib deyirdilər ki, bu torpaq, bu da iş; gedin, işləyin, yaşayın. Beləliklə, bölgədə sabitlik bərqərar olundu. O, sərhədləri daha ciddi şəkildə bərkitdi. Sonra bölgənin şəhər və kəndlərində xalqa xidmət üçün

tibb məntəqələri açdı, təhlükəsizliyi əhaliyə tapşırdı. Onlar üçün yorulmadan işləyirdi. Xalq da ona inanır, etimad edir və sevirdi.

Əhrar quyuları

Sərdar Qulamrza Kərəmi

Eyduk Bamiri mülki insanlardan, təhlükəsizlik qüvvələrindən, polis və pasdarlardan təxminən yüz nəfəri öldürmüş bir quldur idi, İranşəhr və Kəhnuc rayonlarında at oynadırdı. Avərtin adlı strateji dağ kəndinin Kamrani tayfasından bir qadınla ailə qurmuşdu, günbəgün daha çox quldurluq edirdi. Əhalinin canına da qorxu salmışdı.

Qasim Süleymani bu nəticəyə gəldi ki, təhlükəsizliyi bərqərar etməkdən ötrü Avərtin kəndində hərbi əməliyyata başlamaq lazımdır. Bəm, Kirman və İranşəhr istiqamətlərindən bir əməliyyat planlaşdırdı. Mən Bəm briqadasında idim. İranşəhr və Kirmandan da briqadalar yola düşdü. Süleymani şəxsi heyətini helikopterlə Kirmandan gətirib lazımı bölgəyə boşaltdı və Eydukun başçılıq etdiyi silahlı dəstələrlə döyüş başlandı.

Bu əməliyyatda bir qrup quldur ələ keçirildi, bir qrupu öldürüldü, Eyduk Bamiri isə qaçdı. Hacı Qasim əmr etdi ki, Kamrani tayfasını 60 km aşağıya köçürsünlər. O vaxtacan belə bir iş görülməmişdi. Bu

hadisə bomba kimi əks-səda doğurub digər tayfaların ürəyinə vahimə saldı. Bundan sonra Ciroft və Kəhnucda görüşlər keçirdi.

Ciroftda bütün tayfa başçılarını topladı, quldurları dövlətə təslim etməkdən ötrü on gün vaxt verib dedi: "Adam öldürənlərə möhlət veririk ki, razılıq alsınlar; əks-təqdirdə, məhkəməyə gedəcəklər. Lakin bu müddətdən sonra hansı tayfa quldurları təhvil verməsə, Kamrani tayfası kimi onları da köçürəcəyəm".

Qaşını qaldıranda siması dəyişirdi, hədələyəndə hamı bilirdi ki, dediyini edəcək. Kamrani tayfası buna bir nümunə idi. İki gündən sonra Kəhnucda da oxşar görüş keçirib oradakı tayfa başçılarını topladı və eyni sözü söylədi. Onların təslimolma görüntüləri var. Deyirdilər ki, biz Qasim Süleymaniyə təslim oluruq.

Yalnız birindən başqa bütün tayfalar quldurları təslim etdilər. Qasim Süleymani də əkinçiliyə başlamaları üçün onları torpaq və su ilə təmin etdi. Deyirdi ki, bunlar baxımsız qalıblar, iqtisadi durumlarını düşünməliyik. Əhrar adlı bir layihə çərçivəsində həmin tayfalara quyu qazmaq üçün yüzdən artıq qazıntı icazəsi aldı. Düşünürdü ki, iqtisadi işlər görmək və bunun yanında mədəni fəaliyyətlərlə məşğul olmaq lazımdır. Polisi, korpusu, valiliyi - hamını bu işə səfərbər etmişdi.

Əsirlə rəftar

Sərdar İsgəndəri

Bir gün Qasim Süleymanini görməyə getdim. Ölkənin cənub-şərqində onun nəzarəti altında quldur dəstələrini tapmaqla məşğul idik. Bir dəfə hər bir cinayətə əl atan bir dəstə ilə rastlaşdıq. Hacı Qasimə məlumat verəndə narahat olub dedi: "Onları ələ keçirməkdən ötrü nə bacarırsınızsa, edin. Nə istəsəniz, verəcəyəm".

Mənə ezamiyyət vərəqi alıb dedi ki, mənimlə gəl. Qərargahdan həyəətə çıxdıq. Bir neçə böyük maşını göstərib dedi: "Bunları və istədiyin qədər canlı qüvvəni götür, onları ələ keçir və gətir!"

Canıma qorxu düşdü, amma tapşırığı qəbul etdim. Bizə son tövsiyələrini verdi.

Quldurların get-gəl etdikləri ilk yerdə pusqu qurduq, lakin gələn olmadı. İkinci və üçüncü yerlərdə də nəticə əldə edə bilmədik. Dağ və düzənliklərdə bir neçə həftə pusqu qurmaqla məşğul olduq. Harada mümkün olurdusa, pusqu qururdum, amma onları tapa bilmirdim. Çox narahat idim.

Bir gün uşaqların biri mənimlə əlaqə saxlayıb dedi:

- Onları tapdıq.
- Necə? – deyə soruşdum.

– Hüseyinabad kəndindəki dostlarımdan biri onların izini tapıb. Bu axşam ora gedirlər.

Tez uşaqları hazırladım, günüorta saat 2-də bir neçə maşınla kəndin yolunun kənarında pusqu qurduq. Bir müşahidəçi qoyub özümüz digər tərəfdə silahları hazırladıq. Saatın əqrəbləri tərpənmək bilmirdi. Axşam düşməkdə idi. Bir qədər sonra şam namazlarımızı qıldırıq. Allahdan istəyirdim ki, bu əməliyyat uğurlu olsun. Dua etdiyim yerdə yoldan bir neçə maşın səsi gəldi. Müşahidəçi işarə ilə obyektin kəndə doğru gəldiyini bildirdi. Onların yerləşdiyinə əmin olandan sonra gecə vaxtı sakit çöldə yola düşdük.

Gizləndikləri yeri bilirdik. Oranı dörd tərəfdən mühasirəyə aldırıq. Əməliyyat evə bir neçə əl qumbarası atmaqla başladı. Bir neçə saat vuruşduq. Biz xeyli sursat götürmüşdük, onlarınkı isə az idi. Buna görə çox müqavimət göstərə bilmədilər. Bir neçə saat vuruşandan sonra hamısı əllərini başlarına qoyub evdən çıxdı.

Kəndin bir tərəfində dizi üstə oturdub qollarına qandal vurduq. Hava işıqlanmağa başlayanda Hacı Qasimə xəbər verdim. Çox sevindi; sanki dünyanı ona vermişdik. Dedi ki, indicə gəlirəm.

Bir saatdan sonra uzaqdan helikopter səsi gəldi. Bildim ki, özüdür.

Helikopteri çətinliklə yerə oturtduq. Hamımıza təşəkkür etdi. Ona dedim: "Onları kənd yolunun

kənarında saxlamışam. Sizi gözləyirdim". Təəccüblə mənə baxıb dedi: "Tez gedək".

Fikirləşirdim ki, yəqin, onları görəndə çəkməsi ilə üz-başlarına vuracaq. Onlara necə nifrət etdiyini bilirdim. Lakin görəndə narahat halda dedi: "Bu nə vəziyyətdir?! Niyə onlara xörək və su verməmişiz? Niyə onları belə ortada saxlamısınız? Bu necə əsir tutmaqdır?!"

- Bunlar iğtişaş törədənlər, adam öldürənlərdir! - təəccüblə dilləndim.

- Bu, əsir düşmələrindən öncəyə aid idi. Əsir tutandan sonra onlarla ürəyin istəyən kimi rəftar edə bilməzsən, - deyə cavab verdi.

Mənə qərribə gəlirdi. Ondan belə rəftar gözləməirdim. Helikopterə minəndə dedi: "Əsirlərlə rəftarda həzrət Əlinin yolu belə deyil. Biz gərək Əli kimi yaşayaq!"

Quldurların diz çökməsi

Sərdar Məhəmmədəli (Əziz) Cəfəri

Müharibədən sonra ölkənin cənub-şərqində – Sistan və Bəlucistan, Kirman və Hürmüzqan vilayətlərinin bir hissəsində vəziyyət olduqca ağır idi. İş o yerə çatmışdı ki, inqilab düşmənləri magistral yollarda pusqu qurur, mülki insanları əsir tuturdular. Onda korpusun Quru Qoşunlarının

komandanı idim. Hacı Qasim tez-tez deyirdi ki, gərək bir şey fikirləşək. Milli Təhlükəsizlik Şurasına təklif etdik ki, korpus cənub-şərqdə təhlükəsizliyi təmin etməyə hazırdır. Hacı Qasimin razılaşmalarından sonra bu iş baş tutdu, tapşırığı da onun özünə verdik. O, 1994-95-ci illərdə cənub-şərqdə korpusun Qüds qərargahının komandiri idi. İşə başladı və bir ildən az müddətdə bölgənin quldur dəstələri silahlarını yerə qoyub təslim oldular. Bəzi region ölkələri, hətta Ərəbistanın təhlükəsizlik təşkilatları tərəfindən güclü himayə olunan və Amerika tərəfindən idarə edilən quldur dəstələrinin təslim olması hamını təəccübləndirirdi. O zamandan etibarən ölkənin cənub-şərqində təhlükəsizlik pozulmadı.

Hədsiz təvazökarlıq

Əhməd Dehqan

1997-ci il idi, müharibədə Qasim Süleymaninin müavini olmuş Qasim Mirhüseyni barədə kitab yazırdım. Qərara gəldik ki, bir gün səhərdən axşama qədər Kirmanda olum və Hacı Qasim mənə ondan danışsın. Günün ilk və son uçuş biletlərini aldılar, hələ günəş çıxmamış Kirmana çatdım. Məni qarşılamağa gəlmiş ucaboy kişi soruşdu: "Hacı Qasimi gördün?"

– Yox, – deyə cavab verdim.

– Bir işi çıxdı, həmin təyyarə ilə Tehrana getməyə məcbur oldu. Günortaya qədər qayıdacaq.

Sarəllah diviziyasının qonaq evinə getdik. İkimərtəbəli ev idi, kiçik bir qapı ilə yandakı evə yolu vardı. Həmin gün bildim ki, yandakı Hacı Qasimin evidir. Gəlib dedilər ki, bekar qalmayasan deyə gedək, şəhəri və tikilməkdə olan müharibə muzeyini göstərək. Gedib Gəncəli xan hamamını, Əli Əkbər sənət muzeyini və digər yerləri görüb günorta qayıtdıq. Həmin ucaboy kişi yenə utana-utana yaxınlaşıb dedi: "Hacı Tehrandan zəng vurub dedi ki, sizdən üzr istəyim, axşamüstü qayıdacaqmış".

Bu sözümdən utandım. Mən tanınmaz yazıçı idim, o isə məşhur bir diviziyanın komandiri; lakin gecikdiyinə görə məndən üzr istəməyə adam göndərmişdi. Axşamüstü də gəlmədi. Ucaboy kişi yenə gəlib dedi ki, Hacı Qasim axşam gələcəyini söyləyib.

Günbatan çağı ikinci mərtəbənin pəncərəsinin yanında dayanmışdım. Hacı Qasim gəldi, maşından enib o biri evə, 10-15 dəqiqədən sonra da ev paltarında bayıra çıxıb bu biri evə girdi. Qapını açanda məni qucaqlayıb üzr istədi. Mən yenə xəcalətimdən tərlədim.

Oturub danışmağa başladıq. Söhbətin ortasında dedi ki, şam yeməyimizi gətiriblər. Gecənin yarısına qədər Mirhüseynidən danışdı. Bəzən kövrəlir, bəzən

gülürdü. Söhbət əsnasında bir söz dedi, heç vaxt yadımdan çıxmaz. Kərbəla-5 əməliyyatının çətinliklərindən və Qasim Mirhüseyninin şəhadətindən danışdı dedi:

- Mən Əli ibn Əbu Talibin (ə) dövründə olmamışam ki, Malik Əjdər döyüşünü görüm. Lakin Malik Əjdər Mirhüseyni kimi döyüşmüşsə, ağır mühasirə zamanı Mirhüseyni kimi olubsa, həqiqətən də, cəsur və qəhrəman olmuşdur.

Mirhüseyni barədə bu bənzətməsi məni çox heyrətləndirdi.

Gecənin yarısı söhbətimiz bitdi. O gedəndən sonra kasetlərə xeyli qulaq asdım. Sübh tezdən getməyə hazırlaşdım. Hələ hava işıqlanmamış aşağı enəndə onu gördüm. Təsəvvür edirsinizmi, tanınmaz bir yazıçını yola salmağa çıxmışdı! Necə xəcalət çəkdiyimi və onun qəlbləri necə fəth etdiyini gərək orada olub öz gözlərinizlə görəydiniz!

Bir neçə aydan sonra kitab hazır oldu. Bir nüsxəsini Hacı Qasimin oxuması üçün göndərdilər. Bir neçə gündən sonra mənə bir qeyd yazdığını xəbər verdilər. Gedib aldım. Bu sözləri yazmışdı: "Oxuyub ağladım. Kərbəla-5 əməliyyatının bütün gecələrinin savablarını bu kitabla dəyişməyə hazırım!"

On milyon

Məcid Namcu

1993-cü ildə Hüseynzadə və Haşimi ilə birlikdə bir Toyota avtomobili ilə Tehrana iclasa gedib yenə Kirmana qayıtdıq. İclas quldurların keçdikləri boğazların bağlanması barədə olmuşdu, protokolu da bizdəydi. Kirmanda qərara gəldik ki, əməkdaşları evlərinə çatdıraq və yoldaşlarımızın biri sübh çağı maşını idarəyə təhvil versin.

Gecə saat 2-də Hüseynzadəgilin küçəsinə girdik. Küçə bir qədər qaranlıq idi. Birdən küçəyə bir maşın döndü. Nissan Patrol avtomobili idi. İçindən təxminən 15-16 silahlı düşüb bizi mühasirəyə aldı. Bildik ki, quldurlardır. Hüseynzadə Mühəndis-istehkam rəisi idi. O vaxtacan quldurların kimisə tutub sağ buraxdıqları görünmədiyindən Hüseynzadə onların komandiri Eyduk Bamiriyə dedi: "Baxın... mən pasdaram, bunlarsa mühəndisdirlər. Məni apara bilərsiniz".

Onlarsa yalnız maşınımızı istəyirdilər; bizi yerə endirdilər və qəza işıqlarını kəsib maşını apardılar.

Ertəsi gün bu hadisə Sərdar Süleymaniyə məruzə olundu. Biz onun yanına getdik. Hadisəni söyləyəndə quldurların Kirmanın Azadlıq meydanına və Şəfa xiyabanına qədər gəldiklərinə təəccübləndi.

Sonralar bildik ki, onların maşınlarından biri çöllükdə xarab olubmuş. Maşın tapmaqdan ötrü şəhərə gəlirlər və torlarına biz düşmüşük. Qasim Süleymani həmin gün bizə dedi: "Əgər sizi aparıb hər birinizə on milyon tükən də istəsəydilər, verərdim".

Əsirət gəncləri

Sərdar Xəlili

Yoxsul idilər, düz-əməlli gəlirləri yox idi. O zaman xurma indiki qədər yeyilmirdi ki, satıb dolanışıqlarını təmin etsinlər. Quldurların təhrikləri onları aldadırdı, pul qarşılığında onlara işləyirdilər.

Hacı bekar durmadı, fikirləşdi ki, əsirətlərin tələyə düşməsinin qarşısını necə ala bilər. Həmin gənclərin bəzisi fərari əsgərlər idi. Hərbi biletləri olmadığına görə işləyə bilmir, bekarlıqdan quldurlara yaxınlaşırdılar. Qərara alındı ki, fərarilər gəlib əsgər forması geyinsinlər, öz bölgələrində xidmət etsinlər, maaş da alsınlar. Çünki çoxunun ailə-uşağı vardı. Bu onların xeyrinə idi. Evlərinin yaxınlığında xidmət edirdilər, gəlirləri olurdu, sonra da hərbi bilet alıb sürücülük vəsiqəsi ala, haradasa işləyə, iş icazəsi ala, halal və hörmətli bir iş qura bilərdilər. Həmin əsgərlərin nisbətən savadlı olanlarının çoxu hacının vasitəsilə polis işləməyə başladı.

Girovların azadlığı

İbrahim Şəhriyari

Lar dərəsi bölgənin strateji nöqtəsi idi: İran, Əfqanıstan və Pakistan sərhədi. Lakin yoldan istifadə etmək çox çətin idi.

Həmid Notaninin başçılıq etdiyi əllidən çox quldur, hərbi hissələrə bölünmək üçün Zahidana gedən əsgərlərin yolunda pusqu qurmuşdular. Onlar ilk dəfə idi belə nizam-intizamlı pusqu qururdular. Məsələnin başqa yerdən idarə olunduğu bəlli idi. ABŞ, İsrail və Ərəbistan əməliyyat planı hazırlamışdı. Günorta saat 2-də iki avtobusun qarşısını kəsib bütün əsgər və gizirləri girov götürdülər. Onları kamera önündə danışdırmaq, sonra aparıb öldürmək, bununla da İran dövlətini zəif göstərmək istəyirdilər.

Bu xəbər Hacı Qasimə çatdı. Kirmandan yola düşüb gecənin yarısı bizim yanımıza gəldi. Bir helikopterlə və bir atəş komandasıyla quldurların başı üstə getdik. Özümüzə gələndə gördük ki, Əfqanıstan torpaqlarının 25 km-liyindəyik.

Bölgəni araşdırıb əmr etdi ki, quldurlara kömək edən maşınları vursunlar. Təyyarələrimizin bombardmanı nəticəsində çoxu məhv edildi, bir qismi də qaçdı. Korpus sərhədə nəzarəti ələ keçirdi. Piyada qüvvələrə əmr etdi ki, tankla Robat kəndinə,

uşaqlarımızın səngərdə saxlandığı yerə girsinlər. Quldurlar bizim əlimizdəydilər; həm qurudan, həm də havadan. Seyyidüş-şühəda briqadası üç piyada batalyonla və ağır texnikalarla əməliyyata başladı. Yetmiş beş quldurun iyirmi beş nəfəri öldürüldü, qalanı da ölümə yaxınlaşdı. Əfqanıstanlı ağsaqqallar söz verdilər ki, girovlarınızı sağlam təhvil alacaqsınız, amma digərləri ilə işiniz olmasın. Hacı da şərtlərini qəbul etdi. Əməliyyatı o qədər yaxşı idarə etdi ki, bir kəndlinin də burnu qanamadı. Doxsan altı girovun hamısı günortadan sonra saat 4-də sağ-salamat azadlığa çıxdı.

Ongünlük imkan

Əlican Süleymani

Kəhnuc rayonunun icra hakimiyyətində iclas təyin etmişdi. Bəzi müharibə komandirləri də yanında idi. Bütün tayfa başçılarını çağırmışdı. İclasda çıxış etdi; İslamın meydana çıxmasından, Peyğəmbər dövründən, imamların tarixindən, Kərbəla hadisəsindən, İslam inqilabına və İmam Xomeyni hərəkətinə qədərki bütün hadisə və müsibətlərdən danışdı dedi:

– Bu gün İslam Respublikası sizə önəm verir, sizi mötəbər bilib dəvət edib. Mənim yanımda oturanların hamısı səkkiz il müharibə görüblər,

başlarına gəlməyən qalmayıb. Onlarda qorxu və həyəcan yoxdur. Onlar burdadırlar və təhlükəsizliyi təmin etməyincə getməyəcəklər. Bizim qarşımızda sizlər varsınız. Biz sizi tanıyıraq, sizə dəyər veririk. Dedik ki, sizlər böyüklərsiniz, kömək edə bilərsiniz. Tayfalarınızdan hər hansı səbəbdən quldurluq və fərarilik etmiş adamları gətirməyə on gün vaxtınız var. Silahları özünüz toplayın, hamısı birlikdə gəlsin. Mən hər tayfadakı nümayəndəmi sizin evlərinizə göndərəcəyəm. Siyahılarınızı verin, silahları və şəxsləri müəyyən edin. Mənim tam səlahiyyətli nümayəndəm də oraya gəlib amannamə verəcək. Boyunlarında haqq qalmış, məsələn, kimisə öldürmüş adamlar da qanuni işləri ilə məşğul olsunlar; ya razılıq alsınlar, ya qanbahasını versinlər; qanun nəyi tələb edirsə. Xüsusi problemi olmayanlar da gəlib silahlarını yerə qoysunlar. Qanuni işlərini görəne qədər digərləri üçün də problem olmayacaq.

Dördüncü fəsil

Livan və Əfqanıstan

Ağrı və yuxusuzluq
Seyid Həsən Nəsrullah¹

1998-ci ildən, onunla əlaqələrimiz başlayandan çox az olub ki, biz onun yanına gedək. Həmişə o gəlirdi. Burada bütün qardaşları görür, özü döyüş yerinə gedir, döyüşçü və mücahidləri dinləyirdi. Bu iş idarəetmə və komandirlik sahəsində ona böyük üstünlüklər qazandırırdı. Hacı Qasim komandirlərin yazılı məruzələri ilə kifayətlənmirdi; meydana gedib öz gözləri ilə görür, sözləri dinləyir, müxtəlif

¹ Livan Hizbullah təşkilatının Baş katibi

səviyyələrdə adamlarla söhbət edirdi. Həmişə ön xəttə, ölümün üstünə gedirdi. Bu sahədə onunla fikir ayrılığımız vardı. Mən həmişə onu arxada saxlamağa çalışırdım.

2006-cı ilin iyulunda, otuz üç günlük müharibədə Tehrandan Dəməşqə gəldi, bizimlə əlaqə saxlayıb dedi ki, Cənubi Zahiyyəyə sizin yanınıza gəlmək istəyirəm. Dedim ki, bu, mümkün deyil; bütün körpülər vurulub, yollar bağlanıb, İsrail qırıcıları hər bir hədəfi vururlar, vəziyyət çox ağırdır. O isə ısrarla dedi: "Maşın göndərməsəniz, özüm gələcəyəm". Nəhayət, özünü bizə yetirdi və axıra qədər yanımızda qaldı.

Hacı Qasim yorulmurdu. Hamımız yorulur, bəzən çox sıxıntı keçirirdik. O isə saatlarla işləyir, yorulanda da işinə davam edirdi.

Bir dəfə gələndə dişi ağrıyırdı. Dözülməz ağrısı vardı. Dedik ki, həkim gətirək. Dedi ki, indi yox, iclasdan sonra. Altı saat oturub ağrıya dözür, iclası idarə edir, qərar qəbul edir, sonra həkimə gedirdi. İndiyədək Hacı Qasim qədər ağrı və yuxusuzluğa dözən bir adam görməmişəm.

İsrail kateri

Mənuçöhr Müttəki¹

Qasim Süleymanın komandirliyinin parlacağı yerlərdən biri də otuz üç günlük müharibə idi. O, bu müharibəni bir növ idarə edirdi. Döyüş taktikalarını, strategiyaları Seyid Həsən Nəsrullahla və Hizbullahın əsas komandirləri ilə xəritə üzərindən araşdırırdı. Məlum idi ki, İsrailin Aralıq dənizindəki hərbi katerinə təsadüfi şəkildə raket dəyməmişdi. Onlar bir plan əsasında qərara gəlmişdilər ki, sionist rejimin dəniz qüvvələrini sıradan çıxarsınlar. Elə də oldu. Kater vurulandan sonra dəniz qüvvələri daha döyüşə girmədi. Çünki eyni taleyi yaşayacaqlarını bildirdilər. İsrail ilk dəfə hiss edirdi ki, quru yolla irəliləyə bilmir. Halbuki öncəki təcavüzlər zamanı əsas uğurlarından biri Livan torpaqlarına girməsi və Quru Qoşunlarından istifadə etməsi olmuşdu. Bu müharibədə isə sərhəddən irəli gedə bilmədiklərini, hətta işğal etdikləri məhdud bölgədə də qala bilmədiklərini gördülər və geri çəkildilər.

¹ İranın keçmiş Xarici işlər naziri

Müqavimət ruhu

Xalid əl-Bəts¹

Biz hər dəfə onun və İslam Respublikasının qonağı olanda birlikdə yeyirdik, birlikdə otururduq, sözlərini dinləyirdik. O da bizim fikirlərimizə qulaq asırdı. Həmişə onun lütfkarlığını, təvazökarlığını görürdük. Deyirdi ki, mən sizin qulluğunuzdayam.

Hacı Qasim Süleymani Fələstin müqavimətinə müxtəlif şaxələr əlavə etdi, Allah-Taalanın köməyi ilə Qəzzə zolağında müqaviməti genişləndirdi. O, müqaviməti ehtiyacı olan hər bir şeylə təmin edirdi: siyasi, hərbi, hətta təhsil imkanlarıyla. Hacı Qasim Fələstinin müqavimət ruhu idi, müqavimətin nəbzi onun dəstəyi ilə döyünürdü. Səraya əl-Qüds, əl-Qəssam və Fələstin müqavimətinin digər islamçı və millətçi təşkilatları arasında fərq qoymurdu, hamıya kömək edirdi. Çünki bizim hamımız sionist düşməne qarşı vuruşurduq. Hacı Qasim məşhur olduğu böyük səbri ilə Qəzzədə müqaviməti gücləndirə bildi.

¹ Fələstin İslami Cihad Təşkilatının Siyasi Şurasının üzvü

Əməliyyat otağında

Xalid Qədumi¹

Aydın siyasi düşüncə və baxışa malik hərbi şəxsiyyət az olur. Hacı Qasim Süleymaninin şəxsiyyətini fərqləndirən əsas səciyyə buydu. Onun Fələstin müqavimətinə xidmətlərini iki yöndən izah etmək olar:

Birincisi düşüncə yönüdür. O, daim düşünürdü ki, müqavimət cəbhəsi sionist rejimi necə məğlub edə bilər. Mənim fikrimcə, bu düşüncə önəmli məsələdir və sionist düşməni qorxudan amildir; xüsusən İslam ümmətinin ixtilafı kənara qoyub bir sırada birləşməsinə gətirib çıxardıqda.

Hacı Qasimin şəxsiyyətini fərqləndirən və müqavimətlə münasibətində bariz olan ikinci cəhət təcrübədən tutmuş himayəyə qədər hər bir şeyini müqavimətə təqdim etməsidir. O həmişə qardaşlara deyirdi ki, nəyimiz varsa, ortadadır; nə istəyirsinizsə, nəyə ehtiyacınız varsa, götürün. Bu, maddi dəstək baxımından idi: silah, lojistika, hərbi iştirak və texnoloji baxımdan ehtiyac olanlar. Habelə proqram və siyasət baxımından da beləydi. O, bütün

¹ HƏMAS hərəkatının Tehran ofisinin rəhbəri

təcrübələrini qardaşlara ötürürdü. Bu isə müqavimətə, xüsusən Fələstin müqavimətinə köməkdə mühüm rol oynayırdı.

HƏMAS hərəkəti bu dəstəyə xüsusi şəkildə şahid olmuşdur. Düzdür, bizim əlaqələrimiz qədim idi, onun Qüds qüvvələrinə gəldiyi zamandan başlamışdı, amma Hacı Qasim İzzəddin Qəssam briqadasında və HƏMAS-dakı qardaşlarında əsl ciddiliyi görəndə bu əməkdaşlıq pik nöqtəsinə çatdı. Biz bunu xüsusən də 2008-ci ildəki müharibədə gördük. Hacı Qasim cihadın kömək istəyini qəbul edib Dəməşqə gəldi, Qəssamla HƏMAS arasındakı müştərək əməliyyat otağında İsrailə ağır zərbə endirməkdə fələstinli mücahidlərin strategiyasını yaxından izlədi. İsraililərin “Tökmə qurğusunun əməliyyatı” adlandırdıqları Furqan müharibəsində inkarolunmaz müsbət təsirləri oldu. Düşmənin mömin və mücahidlərdən ağır zərbə aldığı bu döyüşdə onunla çiyin-çiyinə idik.

Təhlükə dolu həyat

Sərdar Hüseyn Salami¹

Sərdar Süleymani sionistlərə qarşı müharibəyə qoşulanda fələstinlilər daşla vuruşurdular. Onun

¹ İslam İnqilabının Keşikçiləri Korpusunun Baş komandanı

xidmətləri sayəsində bu gün Qəzzə, Qərb sahili və Fələstinin şimalı sionistlərə qarşı alov meydanıdır və onlar qorxularından ətraflarına divar çəkmişlər. Süleymani İsraili həbs etmişdir. O, Livan müharibəsində sionistlərə qarşı birbaşa müharibəyə qoşuldu. Onun hünəri təhlükə dolu həyatındaydı. O, müsəlmanlar təhlükə altında qalmasınlar deyərək Aralıq dənizində dayandı, amerikalıların Yeni Orta Şərqi projesini iflasa uğrattı. General Süleymani o qədər güc qazanıb ki, sionistlər qulaqlarını itiləsələr, sərhədlərinin dibində iranlı, hicazlı, livanlı və pakistanlıların səslərini eşidərlər.

Proqnoz

Doktor Məhəmmədbağır Babayi

Sərdar Süleymanın İraq-İran müharibəsində diviziya komandirliyindən Vəfəcr-8, Kərbəla-4 və Kərbəla-5 kimi mühüm əməliyyatların komandirliyinə qədər əldə etdiyi təcrübələri onu üzbəüz sahə döyüşlərinə tam alışdırmışdı. O, müharibədən sonra şərq sərhədlərində quldurlara qarşı mübarizəsi nəticəsində düşmənin müxtəlif təhdidləri ilə əlbəyaxa olmuşdu. Bu çətin sınaqlardan başıuca çıxması onu 33 günlük müharibədəki daha mürəkkəb sınağa tam hazırlamışdı. Onun qorxmaz və yorulmaz ruhiyyəsi

və qeyri-bərabər döyüşlərin sirləri ilə tanışlığı, dünyanın hərbi strateqlərinin gözlədiyinin əksinə olaraq, 33 günlük müharibənin Livan xalqının və Hizbullahın xeyrinə bitməsinə səbəb oldu. Hacı Qasim və İmad Müğniyə sionist düşmənin taktikalarına dair dəqiq proqnozla mürəkkəb bir əməliyyat həyata keçirdilər, İsrail katerini onlarla hərbcı ilə birlikdə məhv etdilər. İsrail onun bu müharibədə iştirakından elə qəzəblənmişdi ki, Beyrutun Zahiyyə bölgəsində PUA və döyüş təyyarələri ilə onu öldürməyə çalışdılar, ancaq müvəffəq ola bilmədilər.

Müdafiəsiz xalq

Doktor Misbah Baqiri Kəni

Hacı Qasimi tanıyanlar döyüş yoldaşlarının müsibətinin ona necə ağır təsir etdiyini bilirlər. Bununla yanaşı, şəhid ailələrinin vəziyyəti ilə maraqlanır, onlara atalıq edirdi. Məhz buna görə şəhid övladları onun şəhadətindən sonra deyirdilər ki, sanki yenidən yetim qaldıq.

Bir dost deyirdi ki, Qəzzə müharibəsinin bitməsinə bir gün qalmış, yəni 21-ci gündə hər iki tərəf bir gündən sonra atəşkəs təklifini qəbul etdi. Axşam namazının vaxtı gəldi. Hacı Qasim namazda elə ucadan, hönkürtü ilə ağlayırdı ki, hamımız

heyrətləndik. Namazdan sonra cəsərətimi toplayıb soruşdum:

- Niyə bu qədər ağlayırdınız?

- Bu son 24 saatda sionist rejim bundan artıq rüsvay olmayacağından arxayındır. Buna görə də, Qəzzə əhalisinin, xüsusən də zavallı uşaqların başına dayanmadan bombalar tökəcək, onları qanlarına qəltan edəcək. Qarşımızdakı 24 saatda baş verəcək faciələrə görə narahatam; Allaha yalvarırdım ki, bəlaları uzaqlaşdırsın, - deyə cavab verdi.

Müqavimət özləri

Doktor Mürtəza Əşrafi

Sərdar Süleymanın başçılıq etdiyi Qüds korpusunun regiondakı böhranların idarəsinə dair ən önəmli strategiyalarından biri müqavimət özləri yaratmaq və onların ümumi fəaliyyətlərini tənzim etmək olmuşdur. Buna ən bariz və uğurlu nümunə region hadisələrində, xüsusən də sionist rejimlə mübarizədə mühüm rol oynayan Livan Hizbullahıdır. Hizbullah Qərbi Asiyanın kiçik bir ölkəsində sırf milli və adi bir partiya deyil. Bu partiya çox transmilli xüsusiyyətlərə və önəmli regional funksiyaya malikdir. Bu uğurlu nümunə səbəbindən İran digər ölkələrdəki müqavimət özləri olan belə təşkilatların yaradılmasına səbəb

oldu. General Qasim Süleymani İraqda Həşd əl-şəbinin yaradılmasına böyük kömək etdi, Bədr korpusu, Əsəib əl-Həqq və İraq Hizbullahı kimi təşkilatları açıq şəkildə dəstəklədi. Sonda isə Həşd əl-şəbi İraq parlamenti tərəfindən silahlı qüvvələrdən biri kimi təsdiq olundu və qanuni status aldı. O, Suriyanın könüllü Vətən müdafiəçiləri təşkilatını idarə etməklə terrorçu qruplaşmalara qarşı mübarizədə mühüm rol oynadı. Sərdar Süleymanın Suriya müharibəsindəki şah əsərlərindən biri yerli qüvvələrin təşkilatlandırılması idi. Müqavimət cəbhəsi onun sayəsində terrorçu qruplaşmalara qarşı mübarizə və Dəməşqin itirdiyi coğrafiyaya qayıdış imkanı qazandı. Bundan əlavə, o, Fatimiyyun¹ və Zeynəbiyyun² diviziyaları kimi xüsusi təşkilatların yaradılmasında da mühüm rol oynadı.

¹ Müqavimət cəbhəsinin əfqanıstanlı könüllülərdən ibarət hərbi birləşməsi

² Müqavimət cəbhəsinin pakistanlı könüllülərdən ibarət hərbi birləşməsi

İki qardaş

Haim Tomer¹

Yaxşı yadımdadır, Qasim Süleymani 2006-cı il müharibəsində iştirak edirdi. O, Hizbullahın gücünü on dəfələrlə artırmaq istəyirdi. Əməliyyat bitəndə isə məqsədinə çatmışdı. Süleymani ilə Müğniyə on minlərlə dəqiq raket başlığı əldə etməyə çalışırdılar. Onlar iki qardaş kimi yan-yana oldular və məqsədlərinə çatdılar.

O bir nəfər

Əli Soufan²

İstəsə, öz avtomobili ilə Tehrandan Livan-İsrail sərhədinə qədər gedə bilər və yolda onu heç kim saxlamaz. Lakin Orta Şərqi bu ən qüdrətli komandiri sərt və kobud danışmır, olduqca təvazökardır. Kiminsə onun qəhrəmanlıqlarını tərifləməsinə qoymur, əlini öpməyə icazə vermir. Amerika qəzetlərinin biri Süleymanini sonsuz həddə sevimli olmasıyla bərabər, olduqca təvazökar təsvir

¹ Keçmiş Mossad əməkdaşı

² ABŞ Federal Təhqiqat Bürosunun Livan əsilli keçmiş xüsusi agenti

etmişdir. Terrorizmlə mübarizə mərkəzinin aylıq jurnalının yazarı təkidlə bildirirdi ki, bu sakitlik və təvazökarlıq 2018-ci ilin yayında, müvəqqəti olaraq, öz yerini qəzəbə verdi. O, Trampın İran prezidenti Həsən Ruhaniyə qarşı təhdidli tvitindən yazır, sonra general-leytenant Süleymaninin bu təhdidə cavabını əks etdirirdi. Süleymani Həmədandakı çıxışında demişdi:

“Cənab qumarbaz Tramp! Siz bizim regiondakı güc və imkanlarımızdan yaxşı xəbərdarsınız, qeyri-bərabər döyüşdə necə qüdrətli olduğumuzu bilirsiniz. Gəlin - sizi gözləyirik. Biz bu meydanın adamlarıyıq. Siz bilirsiniz ki, bizimlə müharibə hər şeyinizi itirməyiniz deməkdir. Bəlkə də müharibəni siz başlada bilərsiniz, ancaq sonunu təyin edən biz olacağıq”.

Əgər Amerika əleyhinə belə aşkar təhdidləri edə biləcək bir nəfər varsa, o da Qasim Süleymanidir; hansı ki, amerikalı təhlilçi onu hər yerdə hazır olan qüdrətli casus adlandırmışdı. Başqa bir amerikalı ekspert onu İranın əsl Xarici işlər naziri sayırdı. Onların heç biri boşuna demirdi. Süleymani Amerika xalqı tərəfindən tanınmasa da, İranın xarici siyasətinin böyük bir hissəsini təxminən təkbaşına idarə edirdi. O, İrandan xaricdə - Dəməşq, Beyrut, Bağdad, hətta Moskvada da siyasi liderlərin sirdaşına çevrilmişdi.

Çevrilişə qarşı

Nurəddin Şirin¹

Qasim Süleymani 15 iyul 2016-cı ildə Türkiyədə dövlət çevrilişinə uğursuz cəhd zamanı ABŞ-Sionizm-Səudiyyə üçlüyünün planı qarşısında təkbaşına dayanmışdı.

Türkiyənin 80 milyondan çox əhalisini, generallardan tutmuş qalstuklu siyasətçilərə qədər kimi araşdırsanız, heç biri Türkiyəni çevrilişçilərdən qorumaq üçün bu iranlı, kirmanlı general qədər təsirli iş görməmişdir.

Qədim komandir

Əli Soufan

İran son illərdə Orta Şərqdə, Livan və Suriyadan İraq və Yəmənə qədər müxtəlif ölkələrdə öz gücünü nümayiş etdirmişdir. İranın müvəffəqiyyət açarlarından biri yarımhərbi güclə dövlət gücünü birləşdirməyə əsaslanan özünəməxsus strategiya olmuşdur. Bu strategiya müəyyən həddə Livanda Hizbullah modelindən ilham almışdır. Hamı etiraf edir ki, bu siyasətin memarı İranın Qüds

¹ Türkiyənin Qüds televiziya kanalının rəhbəri

qüvvələrinin qədim komandanı Qasim Süleymanidir.

120 komandır

Seyid Həsən Nəsrullah

(İŞİD İraqda olanda) gecə saat 12-də bizim yanımıza gəldi. Yadımdadır, dedi ki, günəş çıxana qədər sizdən 120 əməliyyat komandiri istəyirəm. Dedim ki, hacı, indi gecə saat 12-dir, mən 120 əməliyyat komandirini haradan gətirim? Dedi ki, başqa yolumuz yoxdur.

Qasim Süleymani ilə əlaqəmizin olduğu bu 22 ildə bizdən heç vaxt bir şey istəməmişdi. İstədiyi yeganə iş bu idi, bunu da İraq üçün istəyirdi. Onda hiss etdim ki, onun bütün dünyası İraqdan və bu döyüşdən ibarətdir. Həqiqətən, bu döyüşə qərq olmuşdu, düşünürdü ki, həlledici döyüşdür, səhlənkərlik edə bilmərik. Ondan ötrü ölümə də hazır idi.

- Hacı, uşaqlar mənə dedilər ki, Bağdad-Samirra yolunda gedən karvanda siz də olmusunuz. Bu, təhlükəli işdir, - ona dedim.

- Başqa yol yox idi. Mən getməli idim ki, digərləri də gəlsinlər. Zaman çox azdır. Öncədən planlamaqla vuruşa bilmərik. Gərək başqa hesab-kitabla döyüşə girək, - deyə cavab verdi.

İraqda baş verənlərə görə, həqiqətən, narahat idi. Raziydı ki, min dəfə öldürülsün, ancaq o ölkənin əhalisini, müqəddəs ziyarətgahları və elm hövzələrini xilas etsin, bu təhlükəni İraqdan və bütün regiondan uzaqlaşdırsın.

Sevimli aşıq

Seyid Həsən Nəsrullah

Döyüş yerlərində, İraq və Suriya cəbhələrində olduğuna görə həmişə təhlükədəydi. Lakin arxa cəbhədə qalmağı qəbul etmirdi, irəli gedib öz gözləri ilə görmək, yerindəcə dəyərləndirmə aparmaq, ön xətdəki döyüşçülərə baş çəkmək, onların yanında olmaq istəyirdi. Deyirdi ki, İraq və Suriyadakı döyüşlərin güclü müqavimətə, böyük cəsarətə və cəbhələrdə davamlılığa ehtiyacı var. Bunlar isə arxa cəbhədən idarə etməklə həyata keçə bilməz.

Hacı Qasim Süleymani səviyyəsində bir komandirin cəbhələrdə olmasının ən böyük nəticəsi psixoloji və mənəvi möhkəmliyin yaranması idi. Onun cəbhələrdə iştirakı döyüşçülərə güc verirdi, onların, bütün təhlükə və çətinliklərə rəğmən, möhkəmliyinə, müqavimətinə və qalmasına kömək edirdi. Özü deyirdi ki, mənəvi, psixoloji və emosional cəhət onun üçün önəmlidir. Hacı Qasim döyüş yerindəki ən ön istehkamlardakı uşaqların

yanına gedəndə onunla görüşüb-öpüşürlər, ağlayırlar, qucaqlayırlar, oraya qədər getdiyinə görə etiraz edirlər. Bu psixoloji təsir çox əhəmiyyətlidir. Məhz buna görə döyüşçülərlə Hacı Qasim arasında dostluq və sevgi yaranırdı. Əgər hərbi birləşmələri arxa cəbhədən idarə etsəydi, bu münasibət yaranmazdı.

Şəkil və videogörüntüləri saytlarda və sosial şəbəkələrdə yayılanda onunla danışib dedim ki, hacı, bunlar təhlükəlidir. Mənə dedi: "Döyüş yerindəki, ön istehkamlardakı uşaqlar ölümə hazır olan könüllülərdir. Onların telefonlarını alıb, "Şəklimi çəkməyin; mənim üçün təhlükəlidir" deməyə utanıram".

Bu baxımdan, Hacı Qasimin ilk şəkilləri özü və Qüds qüvvələri tərəfindən yox, ön xətdəki döyüşçülər tərəfindən yayılırdı, oradan da xəbər saytlarına keçirdi.

Aşiqanə

Höccətül-İslam Seyid Haşim Heydəri¹

Hacı Qasim imamı və rəhbəri sevdiyi kimi, Seyid Həsən Nəsrullahı da çox sevirdi. Seyid də onu çox sevirdi.

¹ İraqda İslam müqavimətinin və Həşd əl-şəbinin liderlərindən biri

Təxminən yeddi il öncə Seyid Həsən Nəsrullahın yanında idim. Görüşlərin birində ondan soruşdum: "İmam Mehdidən (ə) və Böyük Rəhbərdən sonra ən çox kimi sevirsiniz?"

Gülüb dedi: "İlk dəfədir mənə bu sual verilir - Hacı Qasim Süleymanini". Sonra əlavə etdi: "Təsadüfən, bir neçə gün qabaq sübh namazından sonra fikirləşirdim ki, həzrət Əzrayıl gəlib mənə, "Seyid Həsən, sənın ruhunu alım, yoxsa Qasim Süleymanın? – desə, tez cavab verərəm ki, mənım".

Hərbi dahi

Doktor Sədullah Zarei

Komandirlərin biri deyirdi ki, Qasim Süleymani Qüds qüvvələrinə komandan təyin olunandan bir qədər sonra Əfqanıstana gəldi, oranın hərbi şəxsiyyətlərindən Əhməd Şah Məsudu görmək üçün Pəncşir dərəsinə getdi. Şah Məsud Talibanın mühasirəsində olan bölgənin hərbi xəritəsini açanda Qasim Süleymani yerin taktiki və əməliyyat xüsusiyyətləri barədə danışib düşmənin vəziyyətini izah etdi. Onların arasında uzun müzakirə getdi, halbuki Qasim Süleymani oraya ilk dəfə idi ayağını qoyurdu. Elə danışdı ki, sanki orada yaşayır və bütün xırdaqları bilir. Əhməd Şah Məsud Hacı

Qasimə demişdi: "Komandan, siz hərbi məsələləri çox yaxşı bilirsiniz".

Əhməd Şah Məsud uzun illər SSRİ-nin qızıl ordusuna qarşı partizan müharibəsi apararaq "Pəncşir dərəsinin aslanı" ləqəbini almış, şöhrəti hər yerə yayılmışdı.

Meydan adamı

Sərdar Abdullah Mübini

1997-2000-ci illərdə, Taliban Əfqanıstanın 90 faizinə nəzarəti ələ keçirəndə və Birləşmiş Əfqanıstan Cəbhəsi yalnız Pəncşir dərəsindən və digər kiçik yerlərdən ibarət hissəyə sahib olanda bəzi ekspertlər düşünürdülər ki, burada müqavimətin qələbəsindən söhbət gedə bilməz. Sərdar Süleymani isə Əfqanıstanın cihad təşkilatlarına dəstəyi davam etdirdi, quru yolun bağlanmasına baxmayaraq, müxtəlif üsullarla Əhməd Şah Məsuda və cihad təşkilatlarına kömək etdi, onları qələbəyə apardı.

İŞİD-in və digər təkfirçi qruplaşmaların Suriyanı ələ keçirdikləri günlərdə də eyni vəziyyət hökm sürürdü. Əl-Nüsrə cəbhəsi Suriyanın prezident sarayının yaxınlığına qədər getmişdi. Ümitsizliyin son həddində ikən, Qasim Süleymanın idarəçiliyi hadisələrin gedişatını dəyişdirdi.

Beşinci fəsil

Suriya

Həmanın azadlığı

Sərdar Məhəmmədrza Fəllahzadə

Novruz bayramı idi. Hacı Qasim Suriyadakı komandirlərlə əlaqə saxlayıb vəziyyətin yaxşı olmadığını, əhəmiyyətli bir bölgənin təhlükə altında olduğunu öyrəndi. Düşmən mühasirəyə aldığı Həma şəhərini işğal etmək, bununla da Şimali Hums və Təlbisə bölgəsinə, sonra isə Qərbi Qələmuna birləşərək Hələbi tutmağa çalışırdı. Bununla da ölkə sahildən və Dəməşqdən ibarət iki adaya bölünəcəkdə.

Hacı Qasim Qənat Məlik kəndinə atasını görməyə getmişdi. Xəbəri eşidəndə soruşdu: "Gəlimmə?"

Biz Suriyadaydıq. Dedik ki, yox, Allaha təvəkkül, özümüz idarə edərik. Lakin ürəyi dözmədi, həmin gün Suriyaya gəldi. Özünü Həmaya yetirib Zeynəlabidin dağının hündür bir yerinə qalxdı. Durbini götürüb soruşdu: "Əsas hücum hardadır?"

– Hər iki tərəfdən ciddi şəkildə gəlirlər, – deyə cavab verdik.

– Əsas hücum bir tərəfdədir, - dedi və diqqətlə baxandan sonra əlavə etdi: – Əsas hücum Asi çayının qərbindədir.

– Hansı səbəbdən?

– Düşmən oradan Həmanı adi gözlə görür, pulemyotla vura bilir. Buna görə də, Həmanı tutmağa həvəslənib, - deyib bizə baxdı. - Biz də o zaman Xürrəmşəhrin divarlarını, xurmalıqlarını görüb azad etməyə həvəslənirdik. Bunu necə başa düşmürsüz?

– Əgər başa düşsəydik, biz də Hacı Qasim olardıq! - zarafata dedim.

Hacı Məərdəs, Suran, Qumhanə və Asinin qərbindən Həlfayaya qədər cəbhələrə baxış keçirəndən sonra müdafiə vəziyyətini hücumla çevirməkdən ötrü iclaslar keçirdi. Bir qədər sonra əməliyyatlar başlandı, bir ay ötmədən Həmanın şimalındakı şəhər və kəndlər azad edildi, terrorçular Həlfayanın şimalına qədər geri çəkildilər. Təkfirçi

terror təşkilatları bu ağır məğlubiyyətdən sonra atəşkəs təklifini qəbul edib müdafiə qınlarına çəkildilər.

Hacı Qasim hardadır?

Sərdar Mahmud Çaharbaği

Mühasirədə olan Nübl və əl-Zəhra rayonlarına gələn ilk şəxslərdən idi. Mənə dedi:

- Hacı Mahmud, Nüblə gedək?
- Gedək, - deyə cavab verdim.

Hələbin cənubunda maşına minib Nüblə getdik. İllərlə mühasirədə qalmış Nübl və əl-Zəhra sakinləri iranlıların gəldiyini eşidəndə, Hacı Qasimin də gələnlər arasında olduğunu biləndə sevindiklərindən uçmağa qalmışdılar. Bilmirəm bütün əhali bunu birdən-birə necə öyrənmişdi. Gəlib soruşurdular ki, Hacı Qasim hardadır? Onu görmək, onunla şəkil çəkdirmək istəyirdilər. O da evlərdə, küçələrdə kiçik qız və oğlan uşaqlarının başlarını tumarlayır, onlara konfet və şokolad verirdi. Uşaqlar o qədər sevinirdilər ki, sanki bütün dünyanı onlara verirdin.

Xalqa xidmət

Sərdar Məhəmmədrza Fəllahzadə

Hələbdə əhalinin şəhərdən çıxarılmasına şəxsən kömək edirdi. Özü maşınla camaatı daşıyırdı ki, digərləri daha çox çalışsınlar. Tez-tez tapşırırdı ki, camaatın qış geyimi, adyalı və rahat yorğan-döşəyi olsun. Su, yemək və dərman təminatı ilə də ciddi maraqlanırdı. Hələbdə, Bukamalda və bütün Suriyada imkanlarının bir qismini əhalinin təhlükəsizliyinə, yerləşdirilməsinə, qidalanmasına və sağlamlığına həsr edirdi. Elə davranırdı ki, elə bil, öz ata-anası, qardaş-bacıları, övladlarıdır.

İŞİD Hələbi mühasirəyə almış, insanları özünə qalxan etmişdi. Şəhər azad ediləndə özü dayanıb insanlara yol göstərirdi. Onda kiçik yük maşını vardı, qocaları mindirib qaçqın düşərgəsinə aparırdı. İnsanlara ürəyi yanırırdı, deyirdi ki, bu Allah bəndələri məzlumdurlar.

Mühasirə

Sərdar Mahmud Çaharbaği

Hələbdə vuruşduğumuz yerdə düşmən arxadan yolumuzu bağlayıb bizi mühasirəyə aldı; artıq nə

yemək gəlirdi, nə sursat, nə yanacaq, nə də canlı qüvvə. Bir helikopter çox çətinliklə gecə qaranlıqda bəzi şeylər gətirib gedirdi. Hacı Qasim bu vəziyyətdə mühasirə olunmuş bölgəyə gəlib vəziyyəti idarə etməyə başladı. Əbu Əhmədi Əsəriyaya göndərdi, özü də Xənasir bölgəsindən vuruşmağa başladı. Bu mühasirə bir aydan sonra yarıldı və Hacı Qasim bu müddətdə bölgədən getmədi.

Xalqın xilas

Sərdar Əsgər Səburi

Hacı Qasim, ən azı, on dəfə mühasirəyə düşmüşdü. Əlli mindən çox suriyalı könüllünün vuruşduğu Hələb əməliyyatında 10-12 gün tam mühasirədə qaldı. O, hara gedirdisə, qələbə əldə olunurdu. İnsanlar təhlükədə olanda onun üzündə narahatlıq ifadələri yaranırdı. Fua və Kəfəriyada iyirmi min insan İŞİD-in mühasirəsinə düşəndə dəfələrlə ağlamışdı. Onları xilas etməyə çox zaman sərf etdi və nəhayət, razılaşma ilə xilas edildilər. O, insanların öldürülməsinə dözə bilmirdi. Süleymanınin tədbirləri olmasaydı, Suriya, İraq və Yəməndə çoxlu günahsızların qanı axacaqdı. Onun komandirliyi çoxlarının həyatını xilas etdi. Əgər İŞİD Amirliyə çatsaydı, Hələbi və ya başqa bir yeri ələ keçirsəydi, böyük qətləmə baş tutacaqdı. İraq və

Suriyada azad edilən bölgələrin çoxu Əhli-sünnə ardıcılılarına məxsus idi. Onun üçün şiə və sünninin fərqi yox idi, müsəlmanların canı dəyərli idi. Müqavimət cəbhəsini və məzlumları müdafiə etməkdə müsəlmanlar arasında heç bir fərqlin olmadığını inqilab rəhbərindən öyrənmişdi. Düşmənlər də buna görə ona kin bəsləyirdilər.

Xilas uçuşu

Sərdar Əsgər Səburi

2012-ci ildə Suriyanın Dövlət Təhlükəsizlik Şurasında bir bomba partladı. Bu hadisə Dəməşqin işğalı üçün əməliyyat parolu idi. Bununla regionun İsrailə qarşı ən mühüm müqavimət qalası olan Suriya süqut edəcəkdi. Müxalif qüvvələr BMT-nin Suriya üzrə xüsusi nümayəndəsi Kofi Annanın dəstəyi və humanitar yardım adı ilə ölkənin müxtəlif yerlərinə silah-sursat göndərdilər, Dəməşqin işğalı üçün 250 döyüş pikapı daxil olmaqla böyük qüvvə hazırladılar.

Suriyanın Dövlət Təhlükəsizlik Şurasında baş verən, ən mühüm komandirlərin və təhlükəsizlik məmurlarının öldürüldüyü partlayışdan sonra Dəməşq şəhəri mühasirəyə alındı və bir hissəsi ələ keçirildi. Hacı Qasim onda Tehranda idi. Müctəhidlərin nümayəndələrindən, diplomatlardan,

onların ailələrindən və həzrət Zeynəbin ziyarətçilərindən ibarət təxminən 250 iranlı hava limanına toplaşmışdı. Hava limanı da atəş altındaydı. Suriyadakı komandirimiz Hüseyin Həmədani oradaydı, ancaq onunla əlaqəmiz kəsilmişdi.

Qərara gəldik ki, insanları xilas etmək üçün Tehrandan bir təyyarə göndərək. Mənə dedilər ki, İmam Xomeyni hava limanına gedim. Mən çatanda Hacı Qasim oradaydı. Hava limanında xüsusi bir iclas keçirdi. Ağa Qaani də iştirak edirdi. Hacı Qasim özü Airbus təyyarəsi ilə uçmaq istəyirdi. Qərarını vermişdi. Özüylə iyirmi xüsusi qüvvə götürdü və Dəməşqə getdik. Orada nə baş verdiyini, yerə sağlam oturacağımızı, raketlə, yoxsa qumbaraatanla vurulacağımızı bilmirdik. Təyyarədə hərəməz bir neçə sətirlik vəsiyyətnamə yazdıq, Dəməşqin xəritəsini açdıq və bölgü başlandı.

Aerodromu tüstü və alov bürümüşdü. Pilot yerə otura bilmirdi. Uşaqların dua və təvəssülləri dayanmırdı. İnanılmaz olsa da, təyyarə yerə oturdu və zəlin ən yaxın hissəsində dayandı. Planlaşdırdığımız kimi, 250 nəfəri tələsik mindirdik və təyyarə İrana uçdu. Çiyinlərimizdən ağır yük götürüldü. Hacı Qasimin komandirliyinə əmin halda həmin iyirmi nəfərlə birlikdə Dəməşqə girdik.

Səmimilik

Əhməd Şəlilian

Suriyanın Vətən müdafiəçilərinin həssas bir bölgədə səngərləri vardı. Bir dəfə Hacı Qasim gedib onların yanında oturdu, əyilib əllərindən öpdü. Həmişə döyüşçülərdən bir neçə addım öndə gedir, durbin götürüb ətrafı araşdırırdı. Dünyanın heç bir yerində komandan əlinə durbin götürüb kəşfiyyat işi görmür, hamısı əməliyyat otağında oturub xəritə üzündən araşdırır; batalyon və diviziya komandirləri məruzə edir, komandan qərar qəbul edir. Lakin Hacı Qasim döyüş yerində suriyalı döyüşçülərlə oturub söhbət edir, bəzən onlarla xörək yeyirdi. Bir də görürdük ki, Hacı Qasim gəldi; oturub zarafatlaşır, danışır, halımızı soruşur, uşaqları qucaqlayır, sevgi göstərir, işlərini görüb gedirdi.

Etinasızlıq

Fatimiyyun birləşməsinin komandiri

Döyüş yerlərinə baş çəkmək üçün, adətən, helikopterlə gedib-gəlirdik. İraqla Suriya sərhədində yerləşən bölgələrin İŞİD-dən azad olunduğu günlərdə qərara gəldik ki, gedib döyüşçülərə baş çəkək, vəziyyətlərini öyrənək. Amerikalılar da elan

etmişdilər ki, bu zonanın 55 dərəcə orbit mövqeyinə kimsə yaxınlaşmasın.

Hacı uçuş zamanı dəftərinə qeydlər edirdi, Amerika qırıcıları da bizim helikopterimizi görüb uzaqlaşdırmağa çalışırdılar. Onlar helikopterdə hansı şəxsiyyətin getdiyini bilmirdilər. Mən həyəcanlandım, bir neçə dəfə hacıya dedim: "Qırıcılar bizə yaxınlaşırlar". O isə soyuqqanlıqla yazmağa davam edir, heç başını da qaldırmırdı.

Bukamalda

Seyid Həsən Nəsrullah

Qasim Süleymani Bukamal döyüşünün əvvəlindən ön xətdə şəhadətlə üz-üzə idi. Atası vəfat etdiyinə görə yalnız bir neçə gün döyüşdə iştirak edə bilmədi, sonra yenə Bukamala qayıtdı.

İŞİD-lə müharibə

Höccətül-İslam Abbas Məhəmmədhəsəni

Sərdar Süleymani yalnız 22 günlük Qəzzə və 33 günlük Livan müharibələrində deyil, hətta 2011-ci ildə Suriyada müharibə başlayandan döyüş yerlərində olmuşdu. Suriya dövləti torpaqlarının təxminən 80 faizini itirdiyi zaman da İŞİD

terrorçularına qarşı döyüşün ön xəttində əsgər olmuşdu. O, 2012-ci ilin yanvarında Suriya prezidenti ilə görüşəndə İŞİD prezident sarayının 700 metrliyinə çatmışdı. Həmin dövəndə İŞİD-ə qarşı müharibəyə komandirliyi qəbul etdi. Onun rəhbərliyi sayəsində 2019-cu ildə vəziyyət tam əksinə oldu: Suriya torpaqlarının 80 faizi ordunun və müqavimət qüvvələrinin nəzarətinə keçdi, Hacı Qasim özünəməxsus komandirliyi ilə bu ölkənin əksər torpaqlarını təkfirçi terrorçulardan təmizlədi.

Səbir daşı

Doktor Sədullah Zarei

Suriya və İraq müharibələrinin ağır günlərində yönələn ittihamlara heç vaxt cavab vermirdi. Dostlarına da icazə vermirdi ki, belə məsələlərlə məşğul olsunlar. Qüds qüvvələrinin Komandirlər Şurasının son iclasında bəzi orqanların onu və Qüds qüvvələrini zəiflətməyə çalışdıqlarına dair məruzəni eşidəndə də tövrünü pozmadı.

- Bu məsələlərə cavab verməyə heç bir ehtiyac yoxdur. Zaman çoxlu məsələləri həll edəcək. Üstəlik, bizim ixtlasımız olsa, Allah işləri düzəldəcək, - qərarlı şəkildə bildirdi, sonra həmin məruzəni edən dostlara dedi: - Heç kimin bu ittihamlara cavab verməyə haqqı yoxdur!

Getməliyəm

Sərdar Məhəmmədrza Nəqdi

Həmin günlərdə çoxları Bəşşarın və Suriyanın fatihəsini oxumuşdular. İŞİD-in prezident sarayını ələ keçirməsinə bir şey qalmamışdı. İranda Hacı Qasimi məzəmmət edən inqilabçılar da az deyildilər. Deyirdilər ki, sən yaxşı ad çıxarmış adamsan, oraya gedib adını batırırsan. Qələbəyə ümid nəinki yox idi, hətta məğlubiyyəti qaçılmaz bilirdilər.

Onun Suriyada iştirakına qarşı dünyada hansı bəyanatlar verilmədi! Lakin Qasim Süleymani möhkəm dayanıb dedi: "Mən yalnız onu bilirəm ki, İslam məndən bunu istəyir. Vəzifə budur. Getməliyəm!"

Böyük insan

Doktor Siyamək Moresidq¹

Mən bir məsihiyəm. Hacı Qasim mənim üçün iranlı müsəlman və şiə deyildi, böyük insan idi. O, Suriyanın məsihi, aşuri və izədilərini İŞİD-dən xilas etmişdi. Baxmırdı ki, sünni, yoxsa şiədir; xristian, yoxsa başqa bir dindənədir. Heç kimin canının,

¹ İran parlamentinin deputatı

malının, namusunun əcnəbi əlinə düşməsini istəmirdi, regionda təhlükəsizliyin bərqərar olunmasına, dünyada ilahi ədalət sisteminin qurulmasına çalışırdı.

Mehriban

Sərdar Seyid Əkbər Təbatəbai

Həşd əl-şəbinin təkfirçilərə qarşı böyük və inanılmaz qələbəsi Hacı Qasimin İŞİD-in sonuna dair vədinin həyata keçməsini hər an yaxınlaşdırırdı. Həmin günlərdə İŞİD silahlıları müqavimətin bir neçə bazasına hücum etmişdilər, bir neçə düşərgəyə, o cümlədən Sədd əl-Vər bazasına zərər dəymişdi. Hacı Qasim həmin bölgələrə gəldi. O, Suriyaya gələn kimi birləşmə komandirlərinin məruzələrini özlərindən eşitmək üçün Tədmur qərargahında iclas keçirirdi. Şəxsi heyəti Sədd əl-Vərdə yerləşmiş Fatimiyyun komandiri iclasda İŞİD-in hücumu zamanı onlara kömək tərzindən şikayətləndi və bunu İŞİD-in uğurunun səbəbi bildi. İclasın davamında digər komandirlər də bəzi məsələlərə toxundular. Bu isə Hacı Qasimin məni danlamasına səbəb oldu. Elə hirslənmişdi ki, məni danışmağa qoymurdu; hətta dedi ki, sən daha bu işə yaramırsan!

Döyüş yerindəki şəxsi heyətin vəziyyəti ilə ciddi məşğul olmaq Hacı Qasimin önəmli komandirlik prinsiplərindən idi. Onun üçün fərqi yox idi ki, bu döyüşçü iranlı, əfqanıstanlı, pakistanlı, yoxsa suriyalıdır. Deyirdi ki, niyə bu qüvvələrin problemlərini həll etməmişiniz? Nə qədər izah edirdiksə, qane olmurdu. Axırda dedi ki, səhər çağı helikopterlə gedib təmas xəttini görmək istəyirəm.

Hacı Qasim bunu deyən kimi alımda soyuq tər yarandı. "Məgər belə gərgin vəziyyətdə Hacı Qasimi aparmaq, helikopterlə mövqeləri göstərmək olar?!" – deyə öz-özümə düşündüm. Əbu Baqir ilə görüşüb dedim:

– Sən Allah, bir iş gör, hacını helikopterlə getməyə qoyma.

– Nə edim?! Məgər onun sözünün üstünə söz demək olar?! – deyə cavab verdi.

Hacı Qasim iclasdan sonra qaşqabaqlı halda başqa bir otağa keçdi. O qədər narahat idi ki, şam yeməyini yemədi. Biz də yemədik.

Sübh çağı mən, Əbu Baqir və Hacı Qasim helikopterə mindik. Tədmurdan yola düşüb bir çöllüyün üstündən keçdik. Aşağıda İŞİD-in çadırlarını görürdük. Oranın İŞİD düşərgəsi olduğunu deməyə cürətım çatmadı. Hacı soruşdu: "Bu çadırların altında 23 kalibrli toplarınız da var?"

– Hacı ağa, bağışlayın... bunlar İŞİD çadırlarıdır, – deyə cavab verdim.

Oradan keçib Bədr çadırlarına çatdıq. Dedi ki, gedək Sədd əl-Vərə.

Təyinat yerində helikopterdən endik. Hacı gördü ki, hər şey qaydasındadır: qazanlarda yemək bişir, çənlər su ilə doludur, xəstəxana hazır vəziyyətdədir və s. Oradan maşınla başqa beş düşərgəyə də baş çəkdik. Hər şey qaydasındaydı, bütün birləşmələrin konteyneri və panel səngərləri var. Ondan sonra Heydəriyyun¹ və Fatimiyyun qüvvələrinə də baş çəkib helikopterin yanına qayıtdıq. Orada mənə dedi: "Sən bir neçə gün burda Heydəriyyunun yanında qal".

Gedəndə ikimiz də soyuq sağollaşdıq. Hacı helikopterlə qayıtdı. Zənnimcə, İrana getmək istəyirdi, Şəhid Möhsün Həcəcinin dəfnində iştirak edəcəkdə.

Mən orada qaldım və səkkiz-doqquz gün hacını görmədim. Onuncu gün bir qardaş gəlib mənə bir təsbəhlə üzük verdi. Dedim ki, bunlar nədir? Dedi: "Hacı Qasim bunları Nəcəfdən sənə göndərib. Deyib ki, bunları seyidə verin, təbərrük üçün İmam Əlinin (ə) zərihinə sürtdüyümü də söyləyin".

Hacının bu rəftarı mənə çox təsir etdi; üç-dörd gün yeyib-yata bilmədim. Bildim ki, incikliyi ürəyimdən çıxarmaq istəyir.

¹ Müqavimət cəbhəsinin iraqılı könüllülərdən ibarət hərbi birləşməsi

Duyğusal əlaqə

Sərdar Seyid Məhəmməd Hicazi

Fatimiyyun və Heydəriyyunun bütün döyüşçüləri ilə mehriban idi, hamısını öz övladı bilirdi. Qardaşların biri danışdı ki, onun bir əfqanıstanlı döyüşçünün əlini öpdüyünü öz gözlərimlə görmüşəm. Belə böyük bir şəxsiyyətin əyilib bir əfqanıstanlının əlini öpməsi kiçik məsələ deyil. Əfqanıstanlı, iraqı, livanlı və suriyalı döyüşçülərin çoxu onu tanıyır və sevirdi.

İŞİD-in sonu

Sərdar Seyid Əkbər Təbatəbai

İŞİD döyüşçüləri Məhkan şəhərində həddən-artıq güclü müqavimət göstərirdilər, təslim olmaq fikirləri yox idi. Müqavimətləri o qədər güclü idi ki, döyüşçülərimiz orada bir neçə gün tərpənə bilmədilər. Şəhərə girib imkan və texnikalarını görəndə müqavimətlərinin səbəbini bildik. Texniki imkanlarının yalnız biri iki min ədəd hündür pikapdan ibarət idi. Hamısını qoyub qaçmışdılar.

Biz Bukamala yaxınlaşdıqca müqavimətləri də çoxalır. Döyüşü elə planlaşdırmışdılar ki, heç bir yolla yığışdırmaq olmurdu. Amerikalılar və kürdlər

şəhərə bizdən tez girmək istəyir, Hacı Qasimin İŞİD-in məhvinə dair planının baş tutmamasına çalışırdılar. Hacı Qasim daim təkidlə tapşırırdı ki, tutduğunuz hər bir yeri təmizləyin; əgər İŞİD ünsürləri yuva qurmuş olsalar, işimiz çətinə düşəcək və sərhəddə yenə təhlükəsizliyi pozacaqlar.

Hacı düşünürdü ki, amerikalılar sərhədin hamı üçün təhlükəli qalmasını istəyirlər, lakin biz onların qaydalarıyla oynamamalıyıq. Gərək amerikalıları və terrorçuları elə çıxaraq ki, belə bir imkanları olmasın. O tez-tez deyirdi: "İraq və Suriyadakı müqavimət döyüşçülərinin bir-biri ilə əlaqələrinin olması üçün Bukamal sərhədində təhlükəsizlik hökm sürməlidir".

O, fikrini bir misalla əsaslandırıb deyirdi: "Yadınızdən çıxıbmi, bir ay öncə Səxənə və Tənyanda suriyalı uşaqlardan iyirmi yeddisinin başını kəsdilər?! Buna görə də, bölgədə tam təhlükəsizliyin təmin olunması üçün həm İŞİD-in kökünü kəsməli, həm də amerikalıları uzaqlaşdırmalıyıq".

Hacı Qasim 19 noyabr 2017-ci ildə iclas keçirib "Səhra əməliyyatı"nın sona çatdığını və İŞİD-in məhv edildiyini elan etdi.

Unudulmaz anlar

Sərdar Seyid Əkbər Təbatəbai

Axşam xəbər verdilər ki, Hacı Qasim bizi səhər yeməyinə dəvət edib.

Sübh erkəndən komandirlərdən bir neçəsi ilə birlikdə hacının qaldığı binaya getdim. Biz çatanda süfrə sərilirdi. Səhər yeməyi hazırlanana qədər lövhənin qarşısına keçdi və öncədən bizə dediyi tədbirlərin təxminən hamısını təkrarlayıb yazdı, biz də qeydlər götürdük. Süfrədə işdən danışmaq istəyəndə isə imkan vermir, mənəvi məsələlərə toxunurdu.

Yeməkdən sonra mənəvi mövzunu daha ciddi şəkildə, Bədr əməliyyatından bir xatirə ilə davam etdirdi:

– Bədr əməliyyatı ağır əməliyyat idi. Bu əməliyyatda çoxlu döyüşçülərimiz şəhid oldu. Onların ən görkəmlisi Mehdi Bakiri idi. Biz buna görə çox narahat olduq. Əhməd Kazimi ilə qərara gəldik ki, birlikdə qərargaha gedib Möhsün Rzaiyə etiraz edək, deyək ki, bu işlərinizlə korpusu dağıtmaq istəyirsiniz. Gedib onunla danışdıq. Ağa Möhsün bizi dinləyəndən sonra dəftərinin arasından bir kağız çıxardı, dedi ki, İmam Xomeyninin müraciətidir.

Hacı Qasim imamın komandır və döyüşçülərə ünvanladığı həmin müraciətinin hamısını əzbərdən bizə söylədi. Müraciətin mətni belə idi:

"Bəzilərinin narahat olduğunu xəbər vermişlər. Demək istəyirəm ki, narahatlığa əsas yoxdur. Əlbəttə, mən sizin üçün və şəhidlər üçün dua edirəm, ancaq hamı bilməlidir ki, biz Allahın iradəsinə tabeyik. Biz məsum imamlardan üstün deyilik. Bəzən onlar da zahiri məğlubiyyətlə üzləşmişlər; həm Peyğəmbər (s), həm Əmirəlmöminin (ə), həm İmam Həsən (ə) və həm İmam Hüseyin (ə). Biz bunların yanında kimik ki! Əsas olan Allahın iradəsidir; O nə istəyirsə, yaxşı və bal kimi şirindir. Onun istədiklərini açıq qucaqla qəbul etməli və heç vaxt narahat olmamalıyıq. Elə indicə çox möhkəm şəkildə növbəti əməliyyatlar barədə düşünün və əmin olun ki, siz qalibsiniz. Allah üçün görülən işdə məğlubiyyət yoxdur!"

İmamın müjdə verdiyi qələbə bir ildən sonra Vəlfəcr-8 əməliyyatında həyata keçmişdi.

Hacı Qasim sözünün davamında bir qədər lətifəyə keçdi, komandirlərin Əhməd Kazimi və Mürtəza Qurbani ilə zarafatlarından danışdı. Gülməli idi. Həmin gün gözəl məclis keçdi. Hacı birdən üzünü Seyid Cavada tutub dedi: "Eşitmişəm ki, mənim barəmdə yuxu görmüsən. Danış görüm, nə görmüsən".

Seyid dedi:

- Yuxuda gördüm ki, Peyğəmbər və övliyalardan oturmağa bir yerdəyəm, ayaq üstə dayanmışam. Əvvəlcə hiss etdim ki, kimsə Quran oxuyur, sonra səsinə eşitdim. Həzrət Əlinin (ə) səsi idi. Ayənin məzmununu belə idi ki, biz indi zəiflik, vəziyyətimiz yaxşı deyil və düşməyə hücum edə bilmirik. Mən hələ də ayaq üstə dayanıb hamını müharibəyə çağırırdım. O səsi eşidəndə isə sakit qaldım. Bundan sonra gedib divardakı xəncəri götürdüm, ancaq gördüm ki, qısa xəncərdir. İmam Əlinin (ə) Quran ayələri arasında belə söylədiyini də eşitdim: "Qasim Süleymani Peyğəmbərin gülüdür; nə deyirsə, qulaq asın!"

- Seyid Cavad, gördün, İmam Əli (ə) də deyib ki, mənə sözümə qulaq asmasız! Bəs niyə bəzən sözlərimi dinləmirsiniz?! - həci deyib güldü, sonra soruşdu: - Yuxunun yozumunu kimdənsə soruşmusan?

- Yox, - deyə Seyid Cavad cavab verdi.

Hacı iclasın davamında təxminən bir saat yarım yalnız dini mövzulardan danışdı. Əməkdaşların maddi və mənəvi vəziyyətini yaxşılaşdırmaq üzərində çox təkidlə dayanırdı; deyirdi ki, Malikə baş çəkin, Müdafiə nazirinin ailəsinə baş çəkin. Uzun müddətdir xəbərimiz olmayan uşaqları bir-bir soruşub dedi ki, onları yaddan çıxarmayın.

Hacı Qasim iclasların əvvəlində bir qədər mənəvi və duyğusal sözlər danışır, sonra söhbətinin əsasını

hərbi və təşkilat məsələləri üzərində cəmləşdirirdi. Həmin iclasda isə yalnız irfani və emosional məsələlərdən danışdı. Son iyirmi dəqiqədə yenə planlarını təkrar etdi, İdlibin azadlığı üzərində dayanıb dedi: "Əgər siz İdlib əməliyyatını uğurla həyata keçirərsəniz, o bölgələri azad etsəniz, şəhid ailələrini sevindirəcəksiniz. Çünki şəhidlərin çoxunun cəsədi Xantumanda və Hələbdə qalıb, ailələrinə təhvil verə bilməmişik".

İradələrin döyüşü

Sərdar Seyid Əkbər Təbatəbai

Müqavimət qüvvələri təyin etdiyimiz istiqamətlərdən irəliləməyə başladılar. Döyüşçülərimiz ildırım sürəti ilə 30 km irəlilədilər. Sonra daha 40 km də gedib 2017-ci ilin 6 mayında günortadan sonra Zaza üçyoluna çatdılar.

Əməliyyat elə sürətlə getdi ki, 48 saat sürən ilk iki addımda Həzrət Abbas diviziyamız həssas Zaza bölgəsinə yerləşdi. İraq sərhədinə hələ 50 km qalırdı. Bunu da bilirdik ki, amerikalılar sərhəddən 20 km aralıya yerləşiblər və bizim birləşmələrimizə problem yarada bilərlər. Heydəriyyəyə göstəriş verdik ki, Keyd sərhədinə doğru irəliləsin.

Heydəriyyəyun mayın 18-də sübh çağı yola düşdü, lakin Keydə çatmamış Amerika təyyarələri onları

bombardmanla hədələdi. Qırıcılar Heydəriyyun qüvvələrinin toplaşdığı yerin ətrafına bir neçə fosfor raketini atıb xəbərdarlıq etdilər ki, yollarına davam etsələr, vurulacaqlar. Heydəriyyun komandiri bu xəbərdarlığı görəndə kimi yolunu Tənəf sərhadinə doğru dəyişdi, günorta saat 12-də Tənəfin 10 km-nə çatdı. Amerikalılar bundan narahat oldular. Biz qərargahdan hadisələri izləyirdik. Bu zaman rus koordinator bizə amerikalı komandirin müraciətini oxudu: "Bizim qüvvələrimiz Tənəfə yerləşmişlər. Bu şəhərin 50 km-lik orbiti qadağan olunmuş zonadır, həmin ərazidə hər bir hərəkətə qarşı tədbir görülməlidir. Siz əraziyə daxil olmusunuz. Cəld oranı tərk edin. Əks təqdirdə, qırıcılarımızın hədəfi olacaqsınız".

Buna baxmayaraq, Heydəriyyun komandirinə dedim ki, amerikalıların xəbərdarlığına fikir verməsin, şəxsi heyəti Keyd üçyoluna qədər aparsın. Bu qarşıdurma zamanı Amerika qırıcıları bizim bir buldozerimizi vurub yandırdılar. Həmin buldozer bizə torpaq istehkam düzəldirdi. Alovu söndürməyə getmiş ekskavatoru, sonra da TIR üstündəki bir tankımızı vurub yandırdılar. Həmin həssas anda Hacı Qasim son qərarını verib dedi: "Amerikalıların xəbərdarlığına məhəl qoymadan irəliləyin!"

Rusların koordinator zabiti bizə amerikalıların başqa bir mesajını oxudu: "Amerikalıların nəzarətində olan bölgəyə yaxınlaşmayın, əks

təqdirdə, qırıcılarımızın hücumuna məruz qalacaqsınız!"

Bu zaman əməliyyat komandirimiz rus nümayəndə ilə amerikalılara qısa və gözlənilməz bir mesaj göndərdi: "Əgər amerikalılar bu şəkildə davam etsələr, Tənəfi bombardman edəcəyik!"

Bu mesaj çatdırılanda amerikalı hərbiçilər qadağan olunmuş ərazidən kənarında ABŞ bayrağı ucaldıb istehkam qururdular. Onlara bu məqsədlə növbəti xəbərdarlıq da edildi: "Səmadakı bombalı PUA atəşə hazır vəziyyətdədir!"

Qərargahdan dərhal atəş əmri verildi və amerikalıların mövqeyinin ortasına bir raket endirildi. Həmin raket partlamasa da, amerikalıların düşərgəsinə vahimə salmağa və münafişənin sonlandırılmasına kifayət etdi. Onlar Tənəfdəki 55 dərəcə orbit mövqelərinə qayıtdılar.

Həma strategiyası

Sərdar Seyid Əkbər Təbatəbai

2017-ci ilin novruz bayramında Hələb şəhərində idim. Silahlılar Həma vilayətinə hücum etdilər. Onların məqsədi vilayətin mərkəzi olan Həma şəhərini ələ keçirmək idi. Hacı Qasim baharın dördüncü günündə Suriyaya gəlib dərhal iclas əmri verdi. Komandirlərin bir qrupu ilə birlikdə toplasdıq.

Əvvəlcə özümüzün və düşmən qüvvələrinin vəziyyəti araşdırıldı və Həmaya hücum təkfirçi qruplaşmaların növbəti hərəkətlərinin həyəcan signalı kimi qəbul olundu.

Həqiqət bu idi ki, o zaman Suriyanın Dəməşq, Həma, Hums və Hələb kimi mühüm şəhərləri dövlətin əlində olsa da, ümumilikdə, ölkənin 80 faizi Əsədə müxalif qüvvələrin nəzarətindəydi. Üstəlik, son hücumda Həma şəhəri və onun ətrafı da işğalla təhdid olunurdu. Əgər bu, baş tutsaydı, Hums və Hələb şəhərləri də mühasirə təhlükəsində qalacaqdı.

Hacı Qasim həmin iclasda müqavimət qüvvələrinin gələcək əməliyyat və müdafiə strategiyasını bəyan etdi. Həmin strategiyaların biri Həmanın işğalının qarşısını almaq idi. Hacı dedi: "Birləşmələr bütün imkanlarıyla Həmaya gedib təkfirçiləri geri qovmalıdırlar!"

Hacı Qasim daha çox buna görə narahat idi ki, silahlılar Həmanı tutsaydılar, Humsa birləşər, o tərəfdən Hələb magistralını bağlayıb Tədmuru təhlükəyə salardılar və Suriyanın parçalanması qətilşərdi. Odur ki, həmin iclasda bəyan olunan ilk strategiya torpaqları hərtərəfli müdafiə etmək və təkfirçi qüvvələri Həmanın işğal olunmuş bölgələrindən çıxarmaq idi. İclasdan sonra hamımız Hacı Qasimin birinci strategiyasını həyata keçirməyə səfərbər olunduq. Bu məqsədlə Fatimiyyun, Heydəriyyun, Zeynəbiyyun, Vətən müdafiəçiləri,

Suriya ordusu, hətta ruslarla birgə var-gücümüzlə Həməyə doğru yola düşdük.

Peşəkar müşahidəçi

Güləli Babayi

Bir gün Hacı Qasim döyüş bölgəsinə gəldi. Orada bir sement zavodu, zavodun həyətində 250 pilləli boş su çəni vardı, təkfirçi qruplaşmaların mövqelərini müşahidə etmək üçün qüllə kimi istifadə edirdik. Hacı Qasim həmin gün 250 pilləni qalxıb işğal altında olan bölgələri hündürdən diqqətlə izlədi, oradaca əmr etdi ki, həmin ərazilər tezliklə azad edilməlidir, əks təqdirdə, bütün nailiyyətlər hədəf gedəcək. O, sözünün davamında dedi: "Mən belə qəbul etmirəm. Əbu Baqirin müalicə dövrü bitib, gəlib əl-Eys şəhərinə yerləşib. Elə etməlisiniz ki, ən azı, yol açılsın. Şəhərin azadlığının şərti yolun tam açılmasıdır".

Qayğıkeş

Sərdar Seyid Əkbər Təbatəbai

Şəhərin tam azadlığından ötrü əməliyyat planı hazırlayırdıq. Hacı Qasim bölgəyə baxış keçirəndən sonra israr etdi ki, bu əməliyyat çox tez bir zamanda

başlamalıdır. Xüsusən də əməliyyat planını hazırlayanların bir qismi ilə birlikdə gedib bölgəni öyrənəndən sonra bu qərara gəldi. O, bir çox səbəblərdən israr edir və düşünürdü ki, bu şəhər strateji əhəmiyyətə malikdir, iqtisadi baxımdan Suriyanın ticarət mərkəzidir, həssas hərbi əhəmiyyət daşıyır, əgər işğal olunsa, Suriya bölünəcək. Üstəlik, təkfirçilər Hələb şəhərini keçid hökumətlərinin paytaxtı elan etmiş, əsas mərkəzlərini bu şəhərə yerləşdirmişdilər.

Hacı Qasimin planına görə, Kastlo avtobanını ələ keçirsəydik, terrorçuların quru yolunu bağlayar, Hələbin şərqində mühüm iqtisadi mərkəzlərə gedən düşmənlərin şəhəri ələ keçirmək üçün həyata keçirdikləri ardıcıl hücumlara son qoya bilərdik.

Hələbin şimal-şərqində "Gənclər evi" adlı yaşayış məntəqəsi vardı. Əməliyyatın üçüncü və ya dördüncü günü Hacı Qasim oraya gəldi. Halbuki ora düşmənlərin snayperlərinin hədəfində idi, get-gəl edən hər kəsi vururdular. Hətta gələrkən Hacı Qasimin yanındakılardan birinin ayağının yanından bir neçə güllə keçmişdi.

Hacıya yalvardıq ki, oradan uzaqlaşsın. O, dedi: "Gərək yaranmış vəziyyətdən maksimum yararlan, onları bacardığınız qədər təqib edib şəhərdən çıxarasınız. Lakin onlara mütləq qaçış yolu qoyun, yalnız ölüm və ya əsirlik seçimində qalmasınlar. Onları dünyanın müxtəlif yerlərindən aldadıb

buraya gətiriblər, qaçmaq istəsələr, mane olmayın". O, bütün əməliyyatlarda təkid edirdi ki, aldanmışların qaçması üçün yol qoyun.

Gənc komandirlər

Sərdar Seyid Əkbər Təbatəbai

Döyüş mövqeyinin komandiri Müslim adlı gənc bir pasdar idi. Mənəviyyatlı, cəsəətli və ləyaqətli komandir idi. Hacı Qasimin İraq və Suriya cəbhəsində gördüyü yaxşı işlərdən biri də belə istedadlı gəncləri istiqamət, batalyon və briqadalara komandir təyin etməsi idi. O, belə gəncləri çox sevirdi, onların qeydinə qalırdı. Onlardan birinin şəhid olduğunu eşidəndə bir neçə gün narahat olur, gedib şəhidin ailəsi ilə görüşəndən sonra bir qədər sakitləşirdi.

İti baxış

Məhəmmədmehdi Əbülhəsəni

Onu Bukamal kimi əməliyyatlarda görmək lazım idi. O, Amerikanı məğlub etdi, bu da onun nifrət və ədavətinə səbəb oldu. Həmçinin Bağdad, Dəməşq və Ərbil kimi paytaxtların azadlığında mühüm rol oynamış, onları İŞİD-dən xilas etmişdi.

Kadr seçimində məqsəd, səbir və iradə üzərində təkid göstərirdi. Bu üç amili işlərdə müvəffəqiyyət səbəbi bilir və nəzərə alırdı. O, iti və dərin baxışlı adam idi. Onun bariz strateji xüsusiyyətlərindən biri vaxtında qərar qəbul edib düşmənin planlarını pozmasıydı. Mən ondan yalnız ləyaqət və qəhrəmanlıq görmüşəm. Qayğıkeş insan idi, öz ölkəsini yaxşı müdafiə etdi və canını da bu yolda qurban verdi.

Müqavimət cəbhəsi

Möhsün Pakayın

O, diplomat və siyasətçi olmasından əlavə, həm də mütəfəkkir idi, düşünürdü ki, ölkənin təhlükəsizliyinin təmin olunması üçün bütün regionda təhlükəsizlik bərqərar olmalıdır. O, Suriya hakimiyyətini müdafiə etdi və bu gün milli hakimiyyət möhkəmlənmişdir.

Qasim Süleymani düşünürdü ki, bu regional təhlükəyə qarşı mübarizə aparmaq lazımdır. Bu məqsədlə Suriya və İraqın ərazibütövlüyünü siyasi və diplomatik sahələrdə müdafiə etdi, bütün region ölkələrinin vahid müqavimət cəbhəsini yaratmağa çalışdı və buna nail oldu.

Bu gün İŞİD diz çökmüşsə, ondan yalnız təkfirçi düşüncə qalmışsa – tezlikcə o da məhv olacaq – Qasim Süleymanın iradə və siyasətinin nəticəsidir.

Generalın düyməsi

Höccətül-İslam Əli Səidi Şahrudi

Mina hadisəsində şəhid olmuş ağa Rüknabadi bir dəfə mənə bir xatirə danışdı. O deyirdi:

"Hacı Qasimin gördüyü işlərdən biri Suriyanın yüksək vəzifəli komandanlarını hərəkətə gətirməsidir. Onları müxtəlif yollarla tərpedirdi. Bir gün Suriya ordusunun yüksək rütbəli zabitlərinin bir qismini toplayıb dedi: "Siz nə üçün Humsa, Hələbə, Həmayə getmirsiniz?" Dedilər ki, orada düşmən çoxdur, ora getmək təhlükəlidir.

Hacı Qasim görkəmini dəyişərək oraya gedib-gəldi, yenə həmin adamları toplayıb dedi: "Sayları çox deyil, onlara qalib gəlmək olar". Bundan sonra da işin üsullarını bəyan etdi. Bir suriyalı general-leytenant Hacı Qasimə dedi: "Sizin paltarınızın düyməsi mənim general-leytenant poqonumdakı ulduzlardan üstündür. Siz dünyanın o başından gəlib fədakarlıq edirsiniz, bizi öz ölkəmizdə bacarmırıq".

Əncir

Doktor Hüseyn Əmir Abdullahian¹

Suriya müharibəsinin qızğın çağında Dəməşqə gedib Prezident Bəşşar Əsədlə görüşdüm. Görüşdən sonra səfirlikdəki dostlar dedilər ki, Sərdar Süleymani Dəməşqdədir və sizi görmək istəyir. Onu terrorizmə qarşı döyüş meydanında, özü də Dəməşqdə görmək xoş idi. Bu görüş Dəməşqin gərgin təhlükəsizlik durumunda baş tutdu. Getdiyimiz yolda ondan çox İŞİD qüvvələri ilə rastlaşma ehtimalı vardı.

Biz uçulub-dağılmış bir bölgəyə daxil olduq. Maşından enəndə Hüseyn Purcəfəri² həmişəki təbəssüm və tələskənliklə mənə yaxınlaşdı. Səmimi şəkildə hal-əhval tutandan sonra dedi: "Qaç... qaç... hacı gözləyir..."

Sərdar Süleymani bir neçə Hizbullah komandiri və suriyalı generalla birlikdə bir binada Dəməşqin ətrafındakı bölgələri təkfirçi terrorçulardan azad etmək planını müzakirə edirdi. Önündəki stolun üstündə bir qab meyvə vardı. Gördüm ki, qabda

¹ İİR-nın Xarici işlər naziri

² Qüds korpusunun komandirlərindən və Hacı Qasim Süleymanın ən yaxın adamlarından olmuş Hüseyn Purcəfəri Bağdadda onunla birgə şəhadətə qovuşdu.

əncir də var. Onunla danışdığım yerdə əncirlərin dörd-beşini birdən yedim.

Hacı Qasim söhbət əsnasında ağa Purcəfərini çağırdı.

- Yenə əncirimiz var?

- İndi baxaram, - Purcəfəri dedi və bir neçə dəqiqədən sonra bir qab əncirlə gəldi.

Əvvəlki meyvə qabına baxıb gördüm ki, cəmi iki əncir qalıb. Fikir vermədən hamısını yemişdim. Sərdar Süleymaniyə dedim: "Deyəsən, hamısını yedim, sizə heç nə qalmadı!"

Gülümsəyib dedi: "Yox, mən əncir yemirəm. Gördüm ki, sən xoşlayırsan, dedim, gətirsinlər. Ye. Nuş olsun!" Və israr etdi ki, yenə yeyim.

Görüşdən sonra məni hava limanına apardılar. Tehrana gedən təyyarədə baş stüardessa mənə yaxınlaşıb dedi: "Süleymani adlı bir nəfər sizə böyük bir qutuda əncir göndərüb. Ənciri uçuş kabininə gətiriblər".

Onun belə səxavətli rəftarından təəccübləndim. Əlbəttə, bu rəftarı yeni bir şey deyildi. O, təhlükə və həyəcanın zirvə nöqtəsinə də belə xırdalıqlara fikir verə bilirdi.

Kəşfiyyat

Sərdar Əli Əsədi

Bir əməliyyatdan ötrü Hacı Qasim tərəfindən Suriyaya çağırıldım. Onunla müharibə vaxtından münasibətimiz vardı. Buna görə dəvətini qəbul etdim. Göydə olarkən təyyarənin pəncərəsindən uzaqlara baxıb öz-özümə düşünürdüm: "Görəsən, ölkəmin torpağına yenə qayıdacağammı?!"

Axşam saat 9-da təyyarədən enib maşına mindim. Bir qədər sonra mühafizə olunan bir binaya çatdım. Bildim ki, hacı oradadır. Maşından enib içəri girdim. Məni görən kimi stuldan qalxıb qarşılıdı. Onu qucaqladım. Bir neçə saniyədən sonra dedi: "Həşd əl-şəbi komandirlərinin bir neçəsi ilə iclasımız var. Siz də mütləq iştirak edin".

İclası girib komandirlərin yanında oturdum. Hacı Hələbin bir hissəsini azad etmək üçün əməliyyat planını izah etdi. İclasın sonunda xəritələrə baxıb dedi: "Bu xəritələr tam deyil. Gərək özüm kəşfiyyata gedim".

Ratsiyasını götürüb binadan çıxdı. Mən mat-məttəl ətrafıma baxa-baxa öz-özümə dedim: "Gedim, hacını bu fikrindən daşındırım".

Binadan çıxanda gördüm ki, bir neçə nəfər çöllüyə tərəf gedir. Ətraf mühitin qaranlığı, dəhşətli

artilleriya və atəş səsləri adamın canını lərzəyə salırdı. Onlara doğru qaçıb ucadan çağırıdım. Dayandılar. Biri mənə yaxınlaşdı. Ay işığında gördüm ki, Hacı Qasimdir. Tövşüyə-tövşüyə dedim: "Hacı, nə edirsiniz?! Hamımızın ümidi sizədir. Başınıza bir iş gəlsə, müqavimətin taleyi necə olar?!"

Əlini çiynimə qoydu, sevgi dolu nəzərlə baxıb dedi: "Əgər mən kəşfiyyata getməsəm, döyüşdə itkilərimiz ikiqat çox ola bilər. Uşaqların qanının hədəf getməsini istəmirəm. Əgər mən və mənim kimilər kəşfiyyata getsək, daha asanlıqla qələbə əldə olunar".

Bildim ki, qərarlıdır. Yalnız bunu dedim ki, özünüzdən muğayət olun. Sonra sağollaşdıq binaya qayıtdım.

Şəfqət və qüdrət

Sərdar Həsən Danayifər

2020-ci ilin martında Dəməşqdə Suriyanın Müdafiə naziri ilə görüşümüz vardı. O dedi: "Mən hərbi kimi fikirləşirəm ki, bir insanda şəfqət və hərbi qüdrət necə cəm ola bilər? Dünyada şəfqəti və mehribanlıqı olan heç bir hərbi yoxdur. Lakin Hacı Qasim işğal ərəfəsində olan hansı cəbhəyə gəldisə, komandirlərimiz ruhlanır, dəyişir, tükənməz bir hərbi gücün köməyə gəldiyini hiss edirdilər. Xüsusi

əzəməti, möhkəmliyi vardı. Mən onun əsgərlərlə yerdə oturub xörək yediyini bir neçə dəfə görmüşəm. Mən bir əsgərlə xörək yeyə bilməzdim. Əsgərinin yetim olduğunu biləndə öpür, hörmət edirdi. Bu xarakterin, bu üsulun nə olduğunu hələ də başa düşə bilmirəm. Əgər məqamım yüksəlsəydi və dünyanın Allahın hüzurunda olduğunu bilsəydim, hər şey həll olardı".

İnsanlıq məzhəbi

Höccətül-İslam Seyid Abdullah Nizam

Hacı Qasim və yoldaşları məsihi şəhəri olan Məlulanı azad etdilər, amma şəhərdə heç bir din və məzhəb dəyişikliyi olmadı. Hacı Qasim Qələmunu azad etdi. Qələmun əhalisi dəyişdi? Başqa məzhəbin, başqa firqənin ardıcılı oldular? Yox; olduqları kimi qaldılar. Hacı Qasim bu ölkənin firqə və məzhəbləri arasında ayrışdırıcılıq etmədi, deyirdi ki, biz insanlıq üçün, insanları xilas etməkdən ötrü vuruşuruq.

Kreml sarayında namaz

İbrahim Şəhriyari

Namaz vaxtı idi. Maşını kənara çəkib saxladım. Dedim ki, hacı, Allah qəbul eləsin!

- Allah qəbul eləsin, - dedi və mənə baxıb əlavə etdi: - İbrahim, bir dəfə elə namaz qılmışam ki, onun mənəvi ləzzətini cəbhələrdə də dadmışam.

- Sizin bütün namazlarınız məqbuldur, - cavab verdim.

Hacı Qasimin namaz qılması fərqli idi.

Bir dəfə Putinlə görüşü vardı, Kremlə getmişdi. Rusiya prezidenti gələnə qədər azan vaxtı oldu. Hacı ayağa qalxıb azan və iqaməsini dedi. Səsi zalı bürümüşdü. Sonra namaza başladı. Hamı ona baxırdı. Deyirdi ki, ömrü boyu namazdan belə həzz almayıb. Namazdan sonra alnını möhürə qoyub dedi: "İlahi! Sənin böyüklüyün budur: Bir gün Kreml sarayında bütün dünyada İslamı məhv etmək planı cızıldılar, indi isə mən Qasim Süleymani burda namaz qılıram!"

Razılaşma

Şüeyb Bəhmən

Onun Rusiyaya səfəri və Vladimir Putinlə razılaşması region və dünya miqyasında dönüş nöqtəsi oldu, terrorizmə qarşı 4+1 sazişi ilə özünü göstərdi. Rusiyanın 30 sentyabr 2015-ci ildə Suriya müharibəsinə qoşulması Orta Şərqlə, xüsusən də Suriya hadisələrinə böyük təsir buraxdı. Habelə Sərdar Süleymani ilə Putin arasında baş tutmuş

razılaşma İran və Rusiyanın ikitərəfli münasibətlərinə təsir etdi, iki ölkə arasında hərbi, təhlükəsizlik və informasiya əməkdaşlıqlarının artmasına səbəb oldu.

Şam

Əhməd Şəlilian

Bir məsələ barədə dostlarla aramızda fikir ayrılığı yarandı. Sərdar Süleymanın tövsiyəsinə ehtiyacımız oldu. Bu fürsətdən istifadə edib onun olduğu yerə qayıtdıq. Olduğu yerlərdə həmişə adam çox olurdu, amma həmin günlərdə sakitlik idi. Döyüşçülərin bir neçəsi oradaydı. Purcəfəriyə dedim: "Hacını görmək istəyirəm". Dedi ki, yanında heç kim yoxdur, keç içəri.

İçəri girib hacını gördüm. Otaqda tək idi, Quran oxuyurdu. Salamlaşandan sonra məsələni ona söylədim. Bir qədər dayanıb dedi: "Siz gedin. Deyəcəyəm ki, sizin dediyiniz icra olunsun".

Bu əsnada ağa Purcəfəri şam yeməyini hazırlamışdı. Yaxşı xörək idi. Soruşdu ki, kimin üçündür? Dedilər ki, sizin üçün. Məndən soruşdu ki, sizin şamınız nədir? Dedim ki, aşpazımız badımcanla kartof bişirib. Gülüb dedi ki, onu gətirsinlər. Mən icazə istəyib qalxanda əlimi hacının

dizinin üstünə qoydum ki, ayağa qalxmasın. Əlimi tutub dedi: "Qal, birlikdə yeyək".

Tapşırırdı ki, ona gətirilən birinci xörəyi qapıdakı keşikçiyə versinlər. Suriyanın Vətən müdafiəçilərindən, Əhli-sünnə ardıcılardan idi.

Bizə isə badımcanla kartof gətirdilər, üçnəfərə yedik.

Rusiyalı zabit

Rusiya təyyarəsi süqut edəndən sonra rus helikoptərləri dərhal pilotu xilas etməyə çalışdılar, lakin suriyalı müxaliflərin və Türkiyəyə bağlı türkmənlərin raketlərdən və digər müasir silahlardan güclü atəşi ilə üzləşdilər. Təkfirçivəhəbi hərbi birləşmələrin bir neçəsi pilotu əsir tutub Rusiyaya qarşı dividend qazanmaq üçün həmin yerə göndərmişdilər.

Sərdar Süleymani ruslarla əlaqə yaradıb xəbər verdi ki, rus pilotu xilas etmək üçün xüsusi komanda hazırlayıb. Onlara təklif etdi ki, bu komanda qurudan əməliyyata başlasın, Rusiya qüvvələri də havadan dəstək versinlər və peyk informasiyaları ilə təmin etsinlər. O, söz vermişdi ki, bu zaman rus pilotu sağ-salamat qaytaracaq.

Peyk aparatları tərəfindən müəyyən edildi ki, rus pilot Suriya ordusu ilə müxaliflərin vuruşduğu mövqedən təxminən 6 km arxadadır. Hizbullahın

xüsusi əməliyyat birləşməsindən altı döyüşçü və on səkkiz suriyalı xüsusi təyinatlı əməliyyatın icrası üçün ön xəttə yaxınlaşdılar. Eyni zamanda Rusiya hərbi aviasiyası ərazinin ətrafında atəş cəhənnəmi yaradıb bütün istehkamları yerlə-yeksan etdilər. Belə ki, orada yerləşmiş düşmən qüvvələrinin çoxu qaçmağa üstünlük verdi və xüsusi komandanın girişinə imkan yarandı.

Komanda əraziyə daxil olub orada qalmış düşmən qüvvələrini məhv edəndən sonra müasir imkanlarla pilotu xilas etdi.

Altıncı fəsil

İraq

İraqın xilaskarı Əli Soufan¹

2014-cü ilin iyunu idi; İŞİD İraqın bir çox vilayətini, o cümlədən Mosulu işğal etmişdi. Oktyabr ayına qədər isə Bağdadın yaxınlığına çatıb şəhərin beynəlxalq hava limanına minaatanlardan atəş açmağa başladı. Kimsə paytaxtı xilas etməli idi. Süleymani bu dəfə tapşırıq verdi ki, Suriyanı müdafiə edən iraqılı könüllülər öz dövlətlərini xilas

¹ ABŞ Federal Təhqiqat Bürosunun Livan əsilli keçmiş xüsusi agenti

etmək üçün İraqa qayıtsınlar. Bu qüvvələr Həşd əl-şəbi adlı könüllü xalq qüvvələrində toplaşdı. Həşd əl-şəbi qüvvələrinin hamısı Süleymaninin birbaşa nəzarəti altında olmasa da, onun qüvvələri bu təşkilatın ən böyük qruplarından biri idi və ən ağır döyüslərdə iştirak edirdi. 2015-ci ilin əvvəllərində Tikrit şəhərinin azad edilməsində onların həlledici rolu olmuşdu. Bu döyüş zamanı dəfələrlə Süleymaninin ön xətdəki görüntüləri yayılmışdı.

İraqın keçmiş Baş naziri Heydər əl-İbadi beynəlxalq iqtisadiyyat toplantısındakı çıxışında İrana və Qasim Süleymaniyə təşəkkür edərək onları İŞİD-ə qarşı mübarizədə İraqın ən əsas müttəfiqi adlandırmışdı. İndi isə İŞİD İraqda heç bir yerə nəzarət etmir.

Diplomatiya

Rəsul Nəfisi¹

Qüds qüvvələrinə terrorçu gözü ilə baxmamalıyıq. Lakin Amerika Birləşmiş Ştatları belə baxır. Bu baxış faydasızdır. Çünki Qüds qüvvələri İranın beynəlxalq diplomatiyasında ikinci qrup rolunu oynayır. Süleymaninin İraqda Vaşinqton əleyhinə ilk qələbələrindən biri silah yoluyla deyil, siyasi yollarla

¹ Vaşinqton institutunun siyasi təhlilçisi

həyata keçdi. O, 2005-ci ildə İraqın ilk seçkisini nizama salmaqla buna müvəffəq oldu.

Buş administrasiyası Əyad Əlavini İraqın Baş naziri vəzifəsində saxlamağa çox çalışdı, lakin Süleymani təbliğat yoluyla və çoxlu təzyiqlərlə buna imkan vermədi.

Cəbhədə

Doktor Nuri əl-Maliki

Baş nazir vəzifəsindən uzaqlaşandan sonra Dəyalinin yuxarısındakı döyüş bölgələrinə getdim. İŞİD-lə bizim döyüşçülərimiz arasındakı bir bölgəyə çatdıq. İraq ordusu ilə Həşd əl-şəbi qüvvələri birlikdə vuruşurdular. Vəziyyət təhlükəli idi. Mənə orada çox qalmağa icazə vermədilər, çünki daim atəşə tutulurdu. Bir də gördüm ki, Hacı Qasim maşından endi. Düşmən cəbhəsi tərəfdən, təmas xəttindən gəlirdi. Soruşdum ki, hardaydın və ora necə getmişdin?

– Sən burda neyləyirsən? – deyə sualıma sualla cavab verdi.

Bu adam cəbhədəydi; uzaqda ofisində oturub müharibəni idarə etmirdi. O, qardaşların mənə təhlükəli olduğunu söylədikləri yerdən də kilometrərlə irəlində idi.

Mühasirə və azadlığından sonra Səqlaviyyə bölgəsinə gedəndə də məni sərhədlərdə saxlayıb dedilər ki, zona təhlükəlidir. Bu zaman da Hacı Qasim avtomobilindən enib bizə yaxınlaşdı.

Ruhiyyə

Ayətullah Şeyx Cəlaləddin Səğir

Ağa Sistaninin fətvası böyük idi, xalqı cihadə cəlb etdi, amma Hacı Qasimin idarəçiliyi, təlimləri və sahə rəhbərliyi olmadan uğurlu olmayacaqdı. Qasim Süleymanidən və Həşd əl-şəbidən öncə də ordu və polis vardı, ancaq onlar Mosulu, Tikriti və Anbarı əldən vermişdilər, İŞİD də Bağdadın yaxınlığına qədər gəlmişdi.

Bir dəfə iclasımız vardı. Qasim Süleymani bir xəritə ilə gəldi. Bağdadı qorumaq üçün şəhərin şimalında hasar çəkmək istəyirdi. Biz hamımız məyus idik, o isə böyük ruh yüksəkliyi ilə hamımıza ümid verdi. İclasda hamıyla zarafatlaşır, komandirlərin və məsul şəxslərin əhvalını yaxşılaşdırırdı. Xəritəni divara vurub dedi ki, burdan və burdan hərəkət edəcəyik. Elə danışdı ki, geri çəkilmək fikri hamının başından çıxdı, hamı inandı ki, İŞİD-ə hücum etmək olar. Birdən-birə iclasın ab-havası dəyişdi.

Əvvəlcə ruh yüksəkliyi yaratdı, sonra döyüş yerinə getdi. Bu əməliyyatı tez icra etdik. Həmin əməliyyatda qələbəmiz böyük olmadı, ancaq bizi toparlayıb nizama saldı.

İmkanlarımız məhdud idi. İlk günlərdə hərənin bir Kalaşnikov darağı vardı. Patronları sellofana töküb kəmərinə bağlayır, darağı onlarla doldururdu. Çox tezliklə bir neçə təyyarə dolu silah-sursat gətirdi. O deyirdi: "Allah şahiddir ki, bu silahları döyüşçülərimizin əlindən alıb gətirmişəm".

Strateji baxışa malik idi. O, pərən-pərən olmuş ordunu nizama saldı, Əbu Mehdi ilə birgə Həşd əl-şəbini yaratdı. Hərbi müdafiə təşkilatı yaratmaqdan ötrü gecə-gündüz qaçdı, istirahət etmədən bu qarnizondan o qarnizona, bu təşkilatdan o biri təşkilata gedir, müxtəlif şəxsiyyətlərlə danışırdı.

Ərbil şəhəri

Məsud Bərzani¹

İŞİD Ərbil darvazalarına çatmışdı. Şəhərin tez bir zamanda işğal ediləcəyindən qorxurduq. Mən amerikalılarla, türklərlə danışdım, İngiltərə, Fransa, hətta Ərəbistanla əlaqə saxladım. Hamısı dedi ki, hələlik heç bir kömək edə bilməyəcəyik. İranlı

¹ İraq Kürdüstan Regional Hökumətinin keçmiş başçısı

rəsmilərlə əlaqə saxlayıb dedim: "Şəhər işğal olunur. Əgər kömək edə bilməsəniz, şəhəri boşaldacağıq". İran rəsmiləri Qasim Süleymanın telefon nömrəsini verib dedilər: "Hacı Qasim bizim tam səlahiyyətli nümayəndəmizdir". Onunla əlaqə saxlayıb vəziyyət haqda məlumat verdim. Hacı Qasim dedi: "Sabah sübh namazından sonra Ərbildəyəm". Ona dedim: "Sabah gecdir, indi gəlin". Hacı dedi: "Məsud qardaş, bu gecə şəhəri saxla".

Hacı Qasim sübh çağı Ərbil hava limanındaydı. Onu özüm qarşıladım. Xüsusi qüvvələrindən əlli-altmış nəfərlə gəlmişdi. Onlar tez döyüş yerinə gedib peşmərgə qüvvələrini idarə etdilər, bir neçə saat ərzində vəziyyət bizim xeyrimizə dəyişdi. Biz sonradan bir İŞİD komandirini əsir tutduq, ondan həmin gün nə üçün geri çəkildiklərini soruşanda dedi: "Ərbildəki adamlarımız xəbər verdilər ki, Qasim Süleymani ordadır. Döyüşçülərimizdə ruh düşkünlüyü yarandı, biz də geri çəkildik.

Komandirlik istedadı

Sərdar Əsgər Səburi

Biz İraqa girəndə Bələd şəhəri işğal olunmuşdu, Samirra mühasirədəydi. Bəzi şəhərlər də işğal təhlükəsi ilə üz-üzə qalmışdı. Düşmən Kərbəla və

Bağdadın yaxınlığına çatmış, Xaniqin bölgəsində İran sərhədinin 30 km-liyində qədər irəliləmişdi.

Hacı Qasim hamının təşvişində olduğu birinci gün Samirraya gedib dedi ki, Bağdad-Samirra yolu açılmalıdır. Biz əməliyyatlara başladığımız. Hər mərhələdə 10-20 km irəliləyirdik. Təxminən qırx gün Əbu Müntəzir (keçmiş Əşrəf) qarnizonunda qaldığımız. Şəhərlərə az gedirdik. Allahın istəyi bu imiş ki, bir zamanlar bizim əleyhimizə qanlı təxribatlar düşünülməyən otaqlarda oturub düşməyə qarşı mübarizə apararaq.

İŞİD Amerika layihəsi idi, onların köməyi ilə ayaqda dururdu. Nə zaman komandirlərini tutmağa və ya vurmağa yaxınlaşırıdığımız, amerikalılar peyda olurdular. İŞİD-i mühasirəyə alanda amerikalılar gecə ikən helikopterlə təkfirçiləri xilas etmişdilər. Onlar Şam səhrasını - İraq-Suriya sərhədini bağlamaq istəyirdilər, amma Hacı Qasim və yerli qüvvələr onu açdılar. Amerikalılar cənubdakı Tənəf bölgəsi ilə şimaldakı Bukamal şəhərini bir-birinə birləşdirmək istəyirdilər. Ancaq Hacı Qasim uzaqgörənliklə bölgəni ələ keçirib buna imkan vermədi.

İraq cəbhəsində əvvəl Amirli azad olundu. Bu şəhər düşmənin tam mühasirəsində idi, Hacı Qasim isə ısrarla onu azad etmək istəyirdi. O, əsas işi suriyalı və iraqqlıların özlərinə tapşırırsa da, Həşd əl-şəbi, Suriya ordusu və digər mübarizlər ondan

maksimum istifadə edir, onu özlərinə komandir bilirdilər. Hacı isə onlara köməkçi və müşavir olmağa çalışırdı.

Yorulmazlıq

Sərdar Mehdi İrənməneş

Günəş çıxmazdan öncə işə gəlirdi. Tətil günü yox idi. Hətta işdə olmayanda da hər şeyi nəzarətdə saxlayırdı. Ezamiyyətdə olduqda günün bəlkə də 19-20 saatını iclaslarda keçirir, işləyirdi. Bir dəfə o qədər iclas keçirmişdi ki, komandirlər demişdilər, hacı nə vaxt yatacaq? Yoldaşları deyirdilər ki, Hacı Qasim son İraq hadisələrində gecə cəmi iki-üç saat yatırdı. Bununla yanaşı, sağlamlığına fikir verirdi; imkan tapanda dağa çıxır, piyada yürüş edir, hovuzda gedirdi. Son zamanlar səhər namazından sonra hovuzda gedirdi ki, işinə zərər toxunmasın. Mütaliə adamı idi; ağılıma gəlməyən kitabları oxuyur, bizə də tövsiyə edirdi. Bir dəfə dedi: "Ağa Rəcəbi Dəvvaninin oğlunun Kufə barədə qalın kitabı var. Onu səfərdə oxumuşam, siz də oxuyun".

Buna necə vaxt tapdığına təəccüb edirdim. Güclü hafizəsi vardı. Bəzən özü də yazırdı; şəhidlərin kitablarını oxuyub fikirlərini qeyd edirdi. Bəziləri Hacı Qasimi yalnız bir hərbi bilirdilər, o isə siyasi-

iqtisadi, diplomatik və digər mövzulara tam yiyələnmişdi.

Xəbərdarlıq

Sərdar Əsgər Səburi

Tikrit əməliyyatında amerikalılar Hacı Qasimin maşınına hücum etdilər. Onlar bilirdilər ki, Tikrit azad edilsə, İŞİD-in əlindəki Mosul da təhlükəyə düşəcək. Buna görə çox vaxt uşaqlardan uzaqlaşb lazımı yerlərə tək gedir, digərlərinin təhlükəyə düşməsinə istəmirdi. Amerikalılar əməliyyat komandirinin maşını vurmaqla bizə demək istəyirdilər ki, irəli getməməliyik. Lakin Hacı Qasim onlara məhəl qoymur, öz işini görürdü. Biz Tikriti ələ keçirdik. Əməliyyat üçün amerikalıların yerləşdiyi Tənəf cəbhəsinə gedəndə Amerika təyyarələri hücum edib bir neçə tankımızı, zirehli maşınımızı və bir buldozerimizi vurdular. Şəhid də verdik. Hacı Qasim yerini dəyişməklə salamat qaldı. Amerikalılar bizim yerimizi xəbər verməkdən ötrü görüntülərimizi İŞİD-ə göndərmişdilər.

Günorta namazını Hacı Qasimə iqtida etdik. Bir neçə saatdan sonra İŞİD hacını şəhadətə yetirməkdən ötrü bir intihar maşını göndərdi. Lakin biz artıq yerimizi dəyişmişdik.

Mavi Nissanlar

Həsən Polarək

Hacı Qasim amerikalıların bütün imkanlarıyla İraqa gəlişindən maksimum istifadə edib təşəbbüsü ələ aldı. Deyirdi ki, İraq xalqı uzun illər zülm altında qalıb, indi onları düşünməli, onlar üçün bir iş görməliyik.

Qış idi. Göstəriş verdi ki, İraqa yanacaq aparaq, iraclılar Səddamdan sonra İran xalqının köməyini dadsınlar. Zənnimcə, on minlərlə balonu İranda qazla doldurub İraqda payladıq. Bir növ qazyetirmə kampaniyasına başlamışdıq; daşqına məruz qalanlara görülən işlər kimi.

Deyirdi ki, onlara ərzaq paketləri aparaq. Məktəblər başlayanda da tapşırırdı ki, bütün iraclı şagirdlərə məktəb sərbəti hazırlayın. Bu işi də gördük.

2003-cü ildə, Səddam devriləndən sonra ilk 15 Şəban (İmam Mehdimin (ə) doğum günü) bayramında böyük iş gördü. Dedi ki, insanlar Kərbəlaya gəlsinlər. Bizə də dedi ki, gedin, ziyarətçilərə yemək verin; indi Ərbəində qurulan ehsan çadırları kimi. Onda çox təcrübəmiz yox idi. Yük maşınları ilə konserv və təbii su aparıb camaata payladıq. Özü də daim nəzarət edirdi.

Bədr qüvvələrindən təxminən on üç min ailənin köçməsi üçün ev əşyalarını on üç min maşına yükləyib İraqa apardıq. Hacı Qasim dedi: "Mən oturub Ali Komissarlığı, Birləşmiş Millətlər Təşkilatını və ya öz Daxili İşlər Nazirliyimizi gözləyə bilmərəm".

Onlara qalsaydı, deyəcəkdilər ki, ildə min və ya iki min nəfəri yerləşdirin. Bu zaman isə onların İraqa köçməsi on il sürəcəkdə. Lakin Hacı Qasim dedi ki, bu ailələri iki aya köçürmək istəyirik; pulumuz da yoxdur.

Cəmşid Qudərziyə dedim ki, Cəmşid, gəl bir şey fikirləşək. Uşaqlarla birlikdə düşünəndən sonra ona dedim ki, hacı ağa, camaatdan istifadə edə bilərik? Dedi: "Bu insanların tez bir zamanda İraqa getməsi üçün nə edə bilərsinizsə, edin".

İraqa keçid icazəsi verdik, elan etdik ki, kimin kiçik yük maşını varsa, bir ailənin yükünü apara bilərsə, Kərbəla və Nəcəf ziyarətlərinə getməyə icazə veririk.

İki ay ərzində İranın bütün Nissan yük avtomobillərini qeyd edib icazə və rəqəsi verdik və hərəsini bir iraqılı ailəyə yönəltdik. Özləri öndə otururdular, əşyalarını da arxaya yükləyirdilər. Uşaqlar da öncədən gedib onlara yer ayırmışdılar. Bir dövəndə bütün Kərbəla, Nəcəf və Bəsra iranlıların kiçik yük maşınları ilə doluydu.

Samirranın xilaskarı

Musa İsmaili

Zəng vurub dedilər ki, Samirra işğal olunub. İyunun 4-ü, səhər səgı idi. Mən də zəng vurub oradakı müavinimdən vəziyyəti soruşdum. Dedi: "Gecə saat 3-ün yarısında hücum oldu. İŞİD terrorçuları hərəmin yaxınlığına qədər gəldilər. Döyüş davam edir. İndi ordu qüvvələri də gəliblər, pərakəndə döyüş gedir".

Həmin gün danışdım, mənə bilet aldılar, axşam saat 8-də Bağdada uçduq. Yollar bağlı idi. Baş nazirin ofisi ilə razılaşırdırdan sonra qərara alındı ki, bizi hərbiçilərlə Samirraya aparsınlar. Sonra Bələd hava limanına gətdik. Səhər azanından bir qədər öncə isə hərbi helikopterlə Samirraya gətdik. İmam Hadi (ə) və İmam Əsgərinin (ə) hərəmlərinin giriş meydanında düşmənin atəşi ilə üzləşdik. Belə ağır bir şəraitdə hərəmə daxil olduq. 200 metrə qədər hər yer İŞİD qüvvələrinin əlində idi. Hərəmə atəş açırdılar. Hərbi forma geyinmiş intiharçılar hər tərəfdən özlərini hərəmə vururdular. İçəri girib hərəmin qapılarını bağladıq. Çətin vəziyyət idi.

Bir neçə sutka bu vəziyyətdə qaldıq. İraqlı şüələr soruşurdular ki, Qasim Süleymani nə vaxt gələcək? Onun barəsində eşitmişdilər. Hərəmin xidmətçiləri, mühəndislər və oradakı döyüşçülər deyirdilər ki,

Süleymaniyə xəbər verin, gəlib bizi xilas etsin. Dedik ki, Sərdar Süleymani bölgədədir, işini görəni kimi gələcək.

Qasim Süleymani iyunun 7-də Kazimeyndən Bələdə gedən quru yolla çətinliklə gəldi. İŞİD silahlıları bütün yolu Banqalor torpedi kimi partlayıcı maddələrlə ortadan qayçılamışdılar. Bu maneələrdən heç bir avtomobil keçə bilmirdi. Maşınlar yolun kənarı ilə getməyə məcbur olurdular, ancaq orada da tələlər qurulmuşdu. Bütün bunlara baxmayaraq, yolda vuruşmaqla da olsa, özünü yetirdi.

Sərdar Süleymani və onun komandası axşam azanına yaxın Samirranın 50 km-yində yerləşən Bələd dördyoluna çatdılar. Axşam düşdüyünə görə Samirraya getmək çox riskli idi. Qərara gəldi ki, gecəni Bələd şəhərində qalıb ertəsi gün Samirraya getsin.

Bələd şəhəri bir neçə tərəfdən mühasirədə idi. Sərdar Süleymani gecənin qaranlığına görə mövqeyini dəyişdi. İŞİD silahlıları yerlərinin bilindiyini güman etdilər, öz qüvvələrinə dedilər ki, yerimiz bilinib və Sərdar Süleymanın komandası bizə doğru gəlir. İŞİD silahlıları atəş açırdılar. Döyüş səhərə bir qədər qalana qədər davam etdi. Camaat hər hansı alət və silahla hər tərəfdən Həşd əl-şəbi, Bədr korpusu və Sərdar Süleymanın köməyinə gəlirdi.

Orada İŞİD-ə ağır zərbə vuruldu. Qasim Süleymani ertəsi gün səhər azanına qədər Bələd şəhərindəki Həşd əl-şəbi qüvvələrini yenidən nizama saldı. Onlar hava limanının ətrafını, Əziz Bələd bölgələrini və digər yerləri düşməndən təmizlədilər.

General Süleymani ertəsi gün günorta azanından sonra kolonla Samirraya doğru yola düşüb özünü hərəmə yetirdi. Onun gəlişi hərəm müdafiəçilərinin, hərbi və polislərin, xidmətçilərin və mühəsirədə qalmış ziyarətçilərin qəlbində böyük ümid yaratdı. Hamı cana gəldi. Xəbər dərhal hərəmin ətrafındakı terrorçulara çatdı. Onlar sms-lərlə və internet resursları vasitəsilə Hacı Qasimi təhdid etdilər ki, hərəmi tərk etməsə, oranı yerlə bir edəcəklər. Hacı onların təhdidlərinə məhəl qoymadan həyətin bir tərəfinə yerləşdi. Bu, bizdə böyük ruh yüksəkliyi yaradırdı. O, çox istedadla bütün qüvvələri idarə etdi. On gün hərəmdə qaldı. Bəzən gündüz və ya gecə Həşd əl-şəbi qüvvələri ilə birlikdə 14-15 nəfərlik mikroavtobusla və ya Mercedes Viano avtomobili ilə Bağdada gedib-gəlirdi. Lazımı tapşırıqları verir, ziyarət edir və hamının gözü önündə həmin mikroavtobuslara minib döyüş yerlərinə və ya Tikritə yollanırdı.

Cəsərətli insan

Cəmşid Qudərzi

Əvvəllərdə sərhədlərdə keşikçi və yoxlama-buraxılış məntəqələri yox idi. Üstəlik, Səddam rejimi də devrilmişdi. İraq tərəfdə, həqiqətən də, heç nə yox idi. İraq ordusu dağılmışdı. Hacı Qasim sərhədə gəlib bəzi adamları yola salırdı. Şəhid Ayətullah Həkimi Şələmçə sərhədinə qədər yola salmışdı. Onun qardaşı mərhum Əbdüləziz Həkimi də Mehran sərhədinə aparmış, o, maşına minənə qədər yanında olmuşdu.

Əbdüləziz Həkimi yola salmaqdan ötrü axşam sərhədə gəldi. Biz üç-dörd nəfər bir-iki gün idi oradaydıq. Orada bir neçə suriyalı da vardı. Onlara təbliğat aparılmışdı ki, Amerikaya qarşı mübarizə aparmaq üçün Səddamın yanında vuruşmaq lazımdır. Yazıqlar yaralanmış, özlərini İran sərhədinə yetirmişdilər. Bizim sərhədçilərimiz onları İrana keçirməyə cəsərət etmirdilər. Bir neçə gün idi orada qalmışdılar. İraqlılar da onları təhqir edirdilər ki, niyə Səddama kömək etməyə gəlmisiniz! Onlar deyirdilər ki, bizim niyyətimiz Səddam olmayıb, Amerikaya qarşı vuruşmaq olub. Bu tərəfdən də heç kimdə belə imkan və cəsərət yox idi, desin ki, gəlin İrana və İran yoluyla ölkədən çıxın. Yazıqlar qanaxmadan ölə də bilərdilər.

Hacı Qasim sübh namazından sonra sərhədə gəldi, Əbdüləziz Həkimi maşına mindirib yola saldı. Biz ona dedik: "Hacı ağa, burda bir neçə Allah bəndəsi də var. Onları görsəniz, pis olmaz".

Onlara baş çəkdi, bir qədər onlarla danışdı. Qayıdanda dedi ki, onları maşına mindirib Mehran sərhədinə gətirin, tez göndərək, müalicə olunsunlar.

Həmin anda tapşırıq vermişdi; yəni anında qərara gəlmək qüdrəti və cəsarəti vardı.

Torpaq yataq

Şeyx Xalid əl-Molla¹

Bu insan ölkəsini tərk edib qumluqlarda, səhralarda terrorizmə qarşı döyüşdə iraqlılara məsləhət verir, torpaq üstündə yatır. O, böyük insandır, İslamı və müsəlmanları müdafiə etmək məqsədilə İraqa və Suriyaya gedir. Qasim Süleymani heç vaxt vəzifə məqsədi güdməyib.

¹ İraqın Əhli-sünnə cəmiyyətinin sədri

Səbirlilik

Doktor Sədullah Zarei

Az məsələ onu qərarsız edirdi. Ağır hadisələr zamanı heç zaman özünü aciz hiss etmirdi. Müxaliflərini bağışlayır, onlarla dostluq əlaqəsi qurur, hətta özlərinin yaratdıqları problemlərin həllində onlardan kömək alırdı. Kürdüstan Demokrat Partiyası yanlış mövqə seçəndə Sərdar Süleymani ona qarşı çıxdı, separatçılıq planını pozdu. Lakin bundan dərhal sonra həmin partiyanın rəhbərinə dostluq mesajı göndərdi, dedi ki, Kürdüstanın problemlərini həll etmək üçün İraq hökuməti ilə müzakirə aparmağa və bundan ötrü öz imkanlarından istifadə etməyə hazırdır. Bunu etdi də. Nəticədə, İraq kürdləri müstəqil kürd dövləti yaratmaq planının pozulmasından sonra onunla daha yaxından əməkdaşlıq etdilər, hətta ABŞ-ın dövlət yaratmaq layihəsinə də qarşı çıxdılar.

Ayıqlıq və qətiyyət

Həsən Kazimi Qumi¹

Düşməninə yaxşı tanıyır, hiylələrinin nə olduğunu bilir, işlərindən məqsədlərini anlayırdı. O düşünürdü ki, Amerikanın çoxvariantlı siyasəti var: bir sahədə məğlubiyyətə uğrayanda başqa bir sahədə rəqibini üstələməyə çalışır. Bu baxımdan, düşmənin bir hiyləsini zərərsizləşdirəndə onun yeni hiyləsinə diqqət yetirir, özünü ona qarşı hazırlayırdı.

Sərdar Süleymani düşünürdü ki, Amerika onun zərərinə davam edən Suriya oyununu pozmaqdan ötrü bu ölkənin şərqində bir təhlükəsizlik dalanı qurmağa çalışır. Buna görə də, amerikalılar 2016-cı ildə kürdlərə və bəzi köçəri ərəb əsirətlərinə kömək edərək Rıqqə şəhərinin şimalında bazalar quranda Süleymani bunu təhlükə amili bilir və bu planı pozmağa çalışırdı.

Amerikanın şərq təhlükəsizlik koridoru yaratmaq planını iki il ərzində iflasa uğratdı. Amerika Tənəf, Zaza və Bukamalda məğlubiyyətlə üzləşəndə demədi ki, Amerikanın işi bitmişdir. O düşünürdü ki, Amerika şərqdəki digər qruplaşmaların köməyi ilə başqa bir plan hazırlayır. Bu baxımdan, onun

¹ İran İslam Respublikasının İraqdakı keçmiş səfiri

Suriyada fəal olan bəzi ölkələrlə əlaqələrini daim nəzarətdə saxlayırdı. O, Cəzirə bölgəsində Amerika ilə yeni bir qarşıdurma meydanı yaratdı, amerikalı qüvvələri mühasirəyə aldı. Onlar da axırda Suriyadakı hərbi qüvvələrini azaltmaqdan və Suriyanı tərk etməkdən danışmağa başladılar.

General Süleymani düşünürdü ki, Amerikanın regiondakı planlarının cavabı qətiyyətdir. Məhz buna görə ruslar vasitəsilə amerikalılara göndərdiyi mesajlar həmişə qətiyyətli olurdu. Ruslar bunu başa düşür, İsrailin təhlükəsizliyi ilə bağlı Amerika ilə həmfikir olsalar da, müqavimət cəbhəsi əleyhinə hər hansı ittifaqa girməyə heç zaman cəsarət etmirdilər.

Həmişə səhnədə

Həsən Kazimi Qumi

2005-ci ildə İraqda Baş nazir seçimi və hökumət problemi böhran həddinə çatdı. Qasim Süleymani Böyük Rəhbərin şifahi mesajı ilə Nəcəfə getdi, Ayətullah Sistani ilə görüşüb fikrini alandan sonra Bağdadın Xəzra bölgəsinə - yaşıl zonaya yollandı. Bu bölgə Amerikanın tam nəzarəti altındaydı. Problem həll olunana qədər iki gün orada qaldı. Nəticədə, Nuri əl-Maliki şüərlərin yekdil rəyi ilə Baş nazir seçildi.

Seyid Əbdüləziz Həkim deyirdi ki, Qasim Süleymani Xəzradan getdikdən bir gün sonra Amerikanın səfiri Zalmay Xəlilzad soruşdu: "Baş nazir problemi necə həll olundu?" Ona dedim: "Dünən Sərdar Süleymani burada idi, bütün tərəflərlə görüş keçirdi. Bundan sonra şiələr yekdil qərara gəldilər". Xəlilzad onun Amerikanın hərbi və təhlükəsizlik qüvvələrinin nəzarəti altında olan bir bölgəyə necə gəlib-getdiyinə dəli kimi heyrətlənmişdi. Qasim Süleymanın, tapşırığı düzgün yerinə yetirməkdə cəsarət və müvəffəqiyyət sirri məsuliyyət hissində və Allah-Taalaya sonsuz təvəkküldə idi.

Amerikasayağı şərt

Höccətül-İslam Seyid Həmid Hüseyni

Amerika Səddama saysız-hesabsız pul və imkanlar vermişdi ki, İranı diz çökdürsün. Onun bu işi bacarmadığını görəndə isə İraqa hücum etdi. İraqı tutandan sonra özü birbaşa İrana hücum etmək istəyirdi. Amerikalı qüvvələr Nəcəfə doluşmuşdular. Eşidirdik ki, hərəmə gəlmək istəyirlər. İmam Əlinin (ə) məqbərəsinə nə edəcəkləri bəlli deyildi. Bu zaman İrandakı iraqılı mücahidlərin bir qismi ölkələrini müdafiə etməyə gəldi. Adi camaat da hazır idi, lakin bir komandirə ehtiyac duyulurdu.

Qasim Süleymani həmin günlərdə uzun ərəb paltarı ilə İmam Əlinin (ə) məqbərəsinin yaxınlığındakı qərargahımıza gəldi. O, iraqılı komandirlərin çoxunu tapıb önlərindəki yolu göstərdi, yerli müqavimət qruplarını da məsələyə cəlb elədi. Amerika təhlükəsinin Nəcəfdən həmişəlik uzaqlaşması üçün hamı əlbir oldu. Qərargahımıza gəldiyi gün demişdi: "Amerikalıları Nəcəfdən bayıra atmağa gəlmişəm".

Qədirbilənlik

Sərdar Əmin Şəriəti

Bir gün İraqda Hacı Qasimlə və Əbu Mehdi əl-Mühəndislə birlikdə idik. Hacı söhbət əsnasında mənə dedi:

– Əmin, müharibədəki problemlərimizə, Səddam dövrünün İraq ordusu ilə müharibəmizə əsasən, bir gün İraqda birlikdə olacağımızı düşünərdinmi?! Heç fikirləşərdin ki, vuruşduğumuz İraq ordusu ilə qardaş kimi ola bilərik?! Fikirləşərdin ki, bir gün Samirrada beləcə otura, həmin ordu ilə qardaş kimi Həşd əl-şəbi qüvvələrinin yanında dayanıb ziyarətçilərin təhlükəsizliyi və rifahı üçün birlikdə işləyə bilərik?! Bunların hamısı imam və şəhidlər tərəfindən bizə hədiyyə olunan ilahi lütfdür. Odur

ki, qədirlilən olaq və bunu ürəkdən, bütün vücudumuzla qoruyaq.

Təkağac bazası

Sərdar Seyid Əkbər Təbatəbai

Amerikalıların Həşd əl-şəbinin və Suriya sərhədindəki müqavimət qüvvələrinin buraxılmasına dair bütün planları puç oldu. Onlar bu məğlubiyyətə o vaxt inandılar ki, 2017-ci ilin 8 iyunda İraqın Həşd əl-şəbi qüvvələrinin Suriya sərhədinə yaxınlaşdığını və tezliklə iki cəbhənin bir-birinə birləşəcəyini bildilər. Bu birləşməylə Suriyaya yalnız quru yol deyil, hətta hava dəhlizi də bağlanma təhlükəsindən xilas oldu.

“Səhra əməliyyatı”nı anbaan nəzarətdə saxlayan Qasim Süleymani belə birləşmənin baş tutmaqda olduğunu bilən kimi bölgəyə gəlib Heydəriyyun, Zeynəbiyyun, Fatimiyyun döyüşçüləri və iranlı hərbi birləşmələrlə yaxından görüşdü, sonra bu ilahi qələbəyə şükür əlaməti olaraq, Təkağac bazasında şükür namazı qıldı. Namazdan sonra iranlı, əfqanıstanlı, pakıstanlı və suriyalı döyüşçülər hacını dövrəyə aldılar; onunla görüşüb-öpüşür, yadigar şəkil çəkdirirdilər. Belə vaxtlarda hacını bölgədən uzaqlaşdırmaq üçün yarıcan olurduq. Xüsusən də bu dəfə əngin səhranın dərinliyində əməliyyat olmuşdu,

bir İŞİD dəstəsinin hər an hücum və ya intihar əməliyyatı məqsədi ilə bizim qüvvələrimizə yaxınlaşması mümkün idi.

Dünyadan qaçmaq

Sami Məsudi¹

Hacıdan soruşdum ki, nə qədər maaş alırsan? Elə bir rəqəm dedi ki, mən təəccübləndim. Çünki o, yüksək rütbəli və vəzifəli hərbi komandan idi. Ona dedim: "Hacı, bu, adi bir zabitin maaşıdır, komandanın yox. Sizin kimi bir general İraqda bundan üç dəfə çox maaş alır, üstəlik, çoxlu imtiyazlardan da yararlanır". Mənə dedi: "Şeyx, komandanın öz ölkəsindən nə qədər aldığı deyil, ölkəsinə nə qədər verdiyi önəmlidir. Allah-Taala dəfələrlə artığını ona verəcək. Bu, qaçılmaz ilahi qanundur. Şeyx, biz bu dünyada müvəqqəti yaşayırıq, mən də, siz də Səxavətli Rəbbimizə doğru gedirik".

¹ Həşd əl-şəbi komandirlərindən biri

Cəlulada

Mahmud Səngavi¹

Bir gün onu Xaniqindən bir qədər aşağıda gördüm. Pilotsuz uçuş aparatlarıyla bölgəyə nəzarət edilən yerdəydi. O günlərdə düşünürdüm ki, Cəlulanı mühasirəyə almaq və İŞİD silahlılarından heç birini sağ buraxmamalıyıq. Lakin Qasim Süleymani düşünürdü ki, düşmənin bütün yollarını bağlasanız, sizinlə döyüşə davam edəcək. Gərək onların qaçması üçün bir baca açılınsın.

Qasim Süleymani yüksək rütbəli komandan idi, uzaqdan əmrlər verə, döyüş yerinə gəlməyə bilərdi. Lakin o, bütün cəbhələrə gedirdi, Cəlulanı, Sədiyyəni və digər bölgələri azad edəndə yanımızdaydı.

Sakit və vüqarlı idi. Cəbhələrə gedəndə özünə xüsusi bir yer axtarmırdı; hamının yediyindən yeyir, hamının yatdığı yerdə istirahət edirdi. Hətta acanda bir qədər peçenye olsa, onu yeyirdi. O, öz həyatını, sözün əsl mənasında, döyüşə həsr etmişdi. Bütün bunlarla bərabər, çoxlu məlumatı vardı, siyasi və hərbi məsələləri yaxşı təhlil edirdi, öz fikirlərini sakit şəkildə, mətanətlə açıqlayırdı. Həmişə qarşı tərəfin hörmətini saxlamağa çalışırdı.

¹ İraq Kürdüstan Vətən İttifaqının Ali Məclisinin üzvü

Həmişə meydanda

Doktor Məhəmməd Haqqı

10 yanvar 2014-cü ildə səhər çağı Mosulun işğalı xəbəri İraqı və qonşu ölkələri heyrətə saldı. Bu xəbərdən bir neçə saat sonra Bağdadın hava limanına qonan təyyarə Qasim Süleymani adlı bir nəfəri və başqa bir neçə komandiri gətirmişdi. İraq müqavimət batalyonlarının komandirləri Bağdadda bu qrupu gözləyirdilər. Əsəib əl-Həqq, Bədr korpusu, İraq Hizbullahı, Seyyidüş-şühəda və İmam Əli (ə) hərbi təşkilatları əməliyyatları idarə və döyüş taktikalarını təyin edən bir şəxs istəyirdilər. İraq ordusunda isə nizam-intizam pozulmuşdu. Süleymani Bağdada gələndən sonra təkfirçilərə qarşı mübarizə üçün könüllüləri cəlb edən mərkəzlər yaradıldı, onlara təlim keçən düşərgələr hazırlandı. Ondan sonra Suriya və İraqda İŞİD-ə qarşı döyüşlər təxminən dörd ilə qədər davam etdi. Nəhayət, İŞİD tərəfindən işğal olunmuş ilk Suriya şəhəri olan Bukamal Süleymanınin komandirlik etdiyi əməliyyatla azad olundu. Suriya İŞİD-in və digər təkfirçi-terrorçu qruplaşmaların hücumu ilə üzləşəndə, paytaxtı Dəməşq işğal ərəfəsində olanda Qasim Süleymani bu ölkəyə gedib İŞİD hakimiyyətinə son qoydu.

Xalq komandiri

Seyid Hamid əl-Cəzairi¹

Tikritin azadlığı üçün keçirilən ən təhlükəli əməliyyatların birində bir motosikletin tərkinə oturub cəbhələrə baş çəkir, əl yelləyərək döyüşçüləri ruhlandırır. Mücahidlər cəbhədə onu görüb sevinir, güc alırdılar.

Hacı Qasim döyüş gedən birinci istehkama gedib müqavimət cəbhəsinin döyüşçülərinə, onların düşməyə qarşı döyüş tərzinə baxırdı. Mən onun çoxlu mühafizəçi ilə gəzdiyini görməmişəm. Cəlula əməliyyatında onunla və başqa iki-üç nəfərlə birlikdə baxış keçirməyə getdik. O dedi: "Məndən, sizdən və iki mühafizəçidən başqa heç kim gəlməsin".

Biz bir maşında düşmən mövqelərinin içinə girdik, hədəf nöqtələrini təyin edib geri qayıtdıq. O zaman düşmənin 200-300 metrliyində idik.

¹ Həşd əl-şəbi komandirlərindən biri

Əsgərlərin yanında

Doktor Məhəmməd Haqqı

Almaniyanın “Şpiqel” jurnalı general Süleymanın döyüş cəbhələrində iştirakı barədə yazırdı: "General Qasim Süleymani döyüşçülərini göndərib özü evdə oturan adam deyil. Bu komandir asanlıqla arxa cəbhədə qala bilər, lakin özünü döyüş yerində göstərməyi üstün tutur".

“Röyter” agentliyi də bu barədə yazırdı: "Son həftələrdə minlərlə iraqı əsgər və İranın dəstəklədiyi şii paramilitaristləri Fəllucənin ətrafına yerləşmişlər. Hücumdən bir qədər öncə general Süleymani Həşd əl-şəbi rəhbərləri ilə görüşmüş, vəziyyətə nəzarəti birbaşa öz öhdəsinə götürmüşdür".

İraqı döyüşçülərin biri “əl-Mənar” xəbər agentliyinə müsahibəsində belə demişdi: "Süleymani Samirra-Bağdad yolunun azadlığı zamanı bizim yanımızda vuruşurdu. Batalyon komandirləri çox xahiş edirdilər ki, özündən muğayat olsun, geri qayıtsın, o isə məhəl qoymur, bir əsgər kimi yanımızda qalırdı. Onun bu hərəkəti döyüş yerindəki hərbiçilərə böyük təsir buraxırdı. Onlar özləri ilə çiyin-çiyinə vuruşan Hacı Qasimi görüb vəcdə gəlir, ruhlanırdılar".

Ağ şuvaliyə

Doktor Məhəmməd Haqqı

İŞİD-in Suriyadan, sonra da İraqdan baş qaldırdığı zamandan Süleymani və döyüş yoldaşları bu mənfur qüvvəyə qarşı mübarizəyə başladılar, son İŞİD terrorçusunu həlak edəndən sonra qələbəni elan etdilər. Əlbəttə, Süleymani İŞİD-dən uzun müddət öncə dünya mediasının diqqət mərkəzində idi, lakin İŞİD-in məhvində açar rol oynayandan sonra daha böyük əhəmiyyət kəsb etməyə başladı. General Süleymanın şəkli bir dönmədə "Məğlubedilməz düşmən" başlığı altında Amerikanın "Nyusvik" jurnalının cildinə çıxmış, bu barədə yazılmışdı: "Əvvəlcə Amerika ilə vuruşdu, indi isə İŞİD-i məhv edir!"

İngiltərənin "Observer" qəzeti Qüds komandanı Qasim Süleymanini İŞİD-i məğlub edəcək yeganə adam kimi qiymətləndirib təkid edirdi ki, o, İraqdakı əməliyyatlarına görə bu ölkənin ən ucqar nöqtələrində də sevilir. Qəzet yazırdı ki, İraq ordusu İŞİD-in qarşısından qaçanda bu iranlı general ora yollandı, İŞİD Mosulunu ələ keçirəndən bir neçə saat sonra Bağdaddaydı, o gündən müdafiə əməliyyatlarına və ümumi səfərbərliyə başladı.

Almaniyanın "Şpiqel" jurnalı general Süleymani və onun regionun böhranlarında, xüsusən də

Amerikaya qarşı mübarizədə rolu barədə yazırdı: "Qasim Süleymani Amerikanın bütün qərarlarını nakam qoyan dahi generaldır. O, cəsür, səbirli, uca məqsədli, istedadlı və çox xarizmatik insandır. Süleymanın əməliyyatları məxfidir, Amerika qərarlarına qarşı həmişə tədbir görür və həmişə müvəffəq olur".

ABŞ-ın İraqdakı keçmiş xüsusi əməliyyatlar komandiri general Mak Kristal isə general Süleymani barədə deyirdi: "İŞİD adlı quldur və şeytani bir qüvvə meydana çıxandan bəri Süleymani onun qarşısında ağ şuvaliyə rolunu ifa edir. Mənim fikrimcə, Süleymani Əsəd rejiminin xilasında həyati əhəmiyyətə malik şəxsdir".

Cəsərətli və təvazökar

Höccətül-İslam Cəlaləddin Səğir

O, döyüş meydanında cəsərətli idi. Bir dəfə yaralı halda xəstəxanadan qaçdı; ancaq evə getmədi, cəbhəyə qayıtdı. Süleymani əsgərlərlə rəftarında təvazökar idi və bu, onu olduqca sevdirirdi. Onu bir iranlı məmur kimi görmürdülər, eynilə özləri kimi vuruşan müqəddəs bir mübariz kimi ona baxırdılar. Süleymani mənəviyyatlı və idealist, adətən, komandirlərdə olan quruluqdan uzaq idi.

Hərəmlərin memarı

Musa İsmaili

2003-cü ildə, Səddam devriləndən sonra Nəcəf şəhərinə getdi. Əli ibn Əbu Talibin (ə) məqbərəsinin həyətinə girəndə hərəmin vəziyyətini gördü: həyətin daş döşəməsi uçmuş, divarları dağılmışdı. Səddam oranın təmir edilməsinə icazə vermirdi. Bu səhnəni görüb fikirləşdi ki, İraqdakı imam məzarlarını bərpa etmək lazımdır. Bu işi öz üzərinə götürdü. Hərəmlərin rəhbərləri ilə danışdı, təklif etdi ki, İslam Respublikası tərəfindən bu hazırlıq var, İmam Əlinin (ə) müqəddəs məqbərəsini təmir edə bilərlər. Razılıq alandan sonra nümunə üçün daş plitələrin bir neçə parçasını gətirdi. Böyük Rəhbərlə görüşəndə müqəddəs ziyarətgahların, xüsusən də İmam Əlinin (ə) və İmam Hüseyinin (ə) məzarlarının vəziyyətini məruzə etdi. Rəhbər təkidlə tapşırırdı ki, işlər məqbərə rəhbərliyinin razılığı ilə görülsün və fəaliyyətlərin müxtəlif cəhətləri nəzərə alınsın. Bundan sonra birinci Əmirəlmömininin (ə) hərəmi olmaqla, hərəmlərin bərpa-yenidənqurma işləri Hacı Qasim Süleymanın fəaliyyət proqramına daxil oldu.

Oxunmamış məktub

Əli Soufan¹

2000-ci ildə, İraqdakı qətlərin pik həddində Süleymani Əsaib əl-Həqq və ona bağlı qruplaşmaların idarəsini, müvəqqəti olaraq, kənara qoyub İsrailə qarşı döyüşdə Hizbullaha birbaşa nəzarəti üzərinə götürdü. O, İraqdan gedəndən sonra Bağdadın yaşıl bölgəsindəki amerikalı komandirlər itkilərinin azaldığını duydu. Süleymani Livandan qayıdıandan sonra amerikalı komandirlərə yazdı: "Ümidvaram Bağdaddakı sülh və sakitlikdən həzz almısınız. Mən Beyrutda məşğul idim".

Süleymani 2008-ci ilin əvvəllərində İraq Prezidenti Cəlal Talibaninin şəxsi telefonuna bir mesaj göndərdi. ABŞ-ın İraqdakı hərbi qüvvələrinin Baş komandanı general Devid Petreusa ünvanlanmış amiranə mesajın mətni belə idi: "Əziz general Petreus! Bilməniz lazımdır ki, mən Qasim Süleymani İranın İraq, Suriya, Livan, Qəzzə və Əfqanıstan siyasətinə nəzarət edirəm. Həqiqət budur ki, İranın Bağdaddakı səfiri də Qüds qüvvələrinin

¹ ABŞ Federal Təhqiqat Bürosunun Livan əsilli keçmiş xüsusi agenti

əməkdaşdır. Ondan sonra gələcək səfir də Qüds qüvvələrindən olacaq".

ABŞ-ın Mərkəzi Kəşfiyyat İdarəsinin direktoru Mayk Pompeo 2017-ci ildə Süleymaniyə məktub yazıb xəbərdarlıq etmişdi ki, tabeliyində olan yarımhərbçilərə nəzarət etsin, onları Amerikanın maraqlarına toxunmaqdan çəkindirsin. Lakin Hacı Qasim ona belə bir mesaj göndərmişdi: "Mən sənin məktubunu nə alıram, nə oxuyuram, nə də bu insanlara deyəcək bir sözüm var!"

Dəfələrlə amerikalılara xəbərdarlıq mesajı göndərmiş Qasim Süleymani Mayk Pompeonun məktubunu belə açmamışdı.

İki gündən sonra

Höccətül-İslam Seyid Hamid Cəzairi

İŞİD sərhəddən keçib Mosulu su içmək kimi işğal etdi. Bundan xəyanət qoxusu gəlirdi. Ordunun ən mühüm silah-sursat anbarları Mosuldaydı, hamısı İŞİD-in əlinə keçmişdi. Ordu isə əliboş bir iş görə bilməzdi. Ovaxtkı Baş nazir amerikalılara müraciət etdi. Demişdilər ki, kömək etmək bizim borcumuzdur, ancaq gərək məsələ araşdırılsın. İŞİD-i özləri yetişdirib regionun canına salmışdılar. Məlum idi ki, vaxt qazanmaq istəyirlər. Araşdırandan sonra demişdilər ki, əvvəlcə müzakirə aparaq, olmasa,

hərbi əməliyyatlara başlayırıq. Nuri əl-Maliki görmüşdü ki, əgər geciksə, Bağdad da süqut edəcək. Buna görə dərhal İrandan kömək istəmişdi.

İki gündən sonra Bağdadın hava limanına bir təyyarə oturdu, Hacı Qasim Süleymani iranlı və livanlı komandirlərin bir neçəsi ilə birgə İraqa gəldi.

Etiraf

Əbu Bəkr əl-Bağdadi¹

İraq ordusu Qasim Süleymanın planı və işbirliyi ilə mənə qalib gələ bildi. Əks təqdirdə, rafizilərin dini məkanlarını yerlə bir edəcəkdik. İran korpusu bizim planlarımıza mane oldu. Biz tezliklə İrandan öz mücahidlərimizin intiqamını alacağıq.

Qorxu

Hadi Amiri²

Əgər Hacı Qasim və dostları olmasaydılar, indi nə həzrət Zeynəbin hərəmindən əsər-əlamət qalmışdı, nə də Samirradan və oradakı hərəmdən. Bütün mühüm əməliyyatlar, o cümlədən Amirli, Curf əl-Səxər, Samirra, Fəllucə və əl-Anbar əməliyyatları

¹ İŞİD lideri

² İraq Bədr korpusunun komandiri

mücahidlərin, habelə Hacı Qasimin köməyi ilə icra olunmuşdur. Qüds korpusunun komandanı kimi İraqa gəlməsi pasdarların İraq xalqı tərəfindən daha çox sevlməsinə səbəb oldu. İraqlılar sosial şəbəkələrdə onun şəkillərini paylaşdılar. Şiə müqavimət qüvvələri arasında birlik təkfirçilərin belini qıra bilmişdir. İŞİD bu döyüşçünün adından qorxur. Əgər İŞİD mediasına baxsanız, təkfirçilərin bu qəhrəman mücahiddən nə qədər qorxduqlarını görərsiniz.

İranın xəncəri

Mürtəza Kəraməti

Sərdar Süleymani xarici qəzet və jurnallarda qüdrətli və qalib komandan kimi xarakterizə olunur. Bu media qurumlarının hər biri, hətta müxalif mövqedə olanlar belə, onun qüdrətli şəxsiyyət olması barədə yekdil fikirdədirlər. "Nyusvik" jurnalı cildinin üzünə general Süleymanın şəklini vuraraq, "Əvvəlcə Amerika ilə vuruşdu, indi də İŞİD-i əzməkdədir" yazmış, onun regiondakı təsir gücünə işarə vurmuşdu.

İngiltərənin "Qardian" qəzeti İraqın dövlət rəsmilərinin Süleymanini bir mələk kimi gördüklərinə, onunla məsləhətləşdiklərinə toxunaraq yazmışdır: "Hətta Süleymanini sevməyənlər də onu

ağıllı bilirlər. Son bir neçə illərini Süleymaniyə sadıq qüvvələri durdurmağa həsr etmiş bir çox Amerika rəsmiləri də onu görmək istədiklərini, onun işlərinə heyrətləndiklərini söyləyirlər”.

Sərdar Süleymanın bir şəkli sosial şəbəkələrdə və daxili mediada böyük əks-səda doğurdu. Bu şəkil yayıldıqdan sonra Fransa xəbər agentliyi yazdı: "İran televiziyası Qüds qüvvələri komandanının İraqda nadir bir şəklini yayımlayıb. İnternetdə də geniş yayılan bu foto regionun ən qüdrətli insanlarından birinin sirlərinə toxunur".

“Əl-Cəzirə Türk” telekanalı Qasim Süleymanın həyatı, şəxsiyyəti, xarakterləri, iş və təcrübələri barədə məlumat yayaraq, onu dünya siyasətinin ən təsirli fiqurlarından biri və Qərbi Asiya regionunda "İranın xəncəri" adlandırmışdır. Bu məlumatda deyilirdi: "Süleymani İraq-İran müharibəsi zamanı İslam inqilabına sədaqətini və öz qabiliyyətlərini sübuta yetirdi, o çağda İran komandirləri ilə geniş əlaqəsi sayəsində keşikçilər korpusunun etimadlı simalarından birinə çevrilə bildi. O, müharibədən sonra da öz ləyaqət və qabiliyyətini sübuta yetirdi. Hizbullahın və fələstinlilərin İsrailə müharibələri zamanı, Amerikanın İraq və Əfqanıstan müharibələrindəki problemlərində, İranın və Qərbi Asiyanın maraqlarında rolunu oynayan hər bir hadisədə onun izləri görünür. O, İrana qonşu ölkələrdə elə güclü rola malikdir ki, hətta İraq dövlət rəsmiləri

Bağdadın bugünkü təhlükəsizliyinin və İraqın ərazi bütövlüyünün Qasim Süleymaniyə borclu olduğunu deməkdən belə çəkinmirlər.

Səudiyyə Ərəbistanında çap olunan "əl-Həyat" qəzeti Qasim Süleymanini Qərbi Asiyanın ən güclü təhlükəsizlik məmuru adlandıraraq yazırdı: "Qüds korpusunun komandiri özünü İran İslam Respublikasına xidmətə həsr etmiş bir adamdır". Bu qəzet İİR-nın Ali Liderinin Qasim Süleymanini canlı şəhid adlandırmasına toxunaraq əlavə edirdi: "Süleymani Suriyanı orada doğulmuş bir adam kimi tanıyır, İraq haqda çox dərin məlumatlara malikdir. İran İraqda meydanlara nüfuz etmiş, general Süleymani İŞİD-ə qarşı hücumların ulduzuna çevrilmişdir".

"Əl-Əxbar" qəzeti Şəhid Süleymani barədə yazırdı: "Sərdar Süleymani və İraqın övladları Curf əl-Səxər qəhrəmanlığında sübuta yetirdilər ki, İŞİD kağız pələngdən və oyuqdan başqa bir şey deyil. İraqın övladları Curf əl-Səxərdə İŞİD üzərinə sel kimi hücum keçdilər, yalnız Sərdar Süleymaninin idarəçiliyi və xüsusi taktikalari sayəsində qələbəyə nail oldular.

Köməkçi

Camal Həsən

Döyüşçülərin onunla əlaqəsi güclü idi. Əbu Mehdi əl-Mühəndislə mən Hacı Qasimlə sıx əlaqədəydik. Əbu Mehdi həmişə Hacı Qasimlə əməkdaşlığı və ona tabe olmağı tapşırıb deyirdi: "Ondan mübarizə işini öyrənin. O, region, xüsusən də İraq məsələləri üzrə məlumatlı və güclü adamdır. O, mücahidlərin və Bədr təşkilatının həmişə yolgöstərəni olub".

Səddam devriləndən sonra tabeliyində olan qüvvələrə həmişə tapşırırdı ki, Bədr təşkilatı nə kömək istəsə, edin; maliyyə və texnika baxımından heç nəyi əsirgəməyin. Özü də İraqda onlara mühüm köməklər və həlledici yardımlar etdi.

Yaşıl yaqut

Yusif Salami

Hacı Qasimin xalq tərəfindən sevilməsinin səbəblərindən biri də özünü reklam etməməsi, əməl adamı olması idi. Düşməyə qarşı təhdidləri biz jurnalistlərə həmişə maraqlı gəlirdi. Onunla iki-üç dəfə rastlaşmış, görüşmüşəm. Jurnalistləri öz övladı

kimi bilirdi. Yadımdadır, məni qucaqlayıb deyirdi: "Bu dəfə də bizi bağışla və müsahibə alma".

Onun yanında olanda xüsusi rahatlıq hiss edirdim. İndi də danışdığım yerdə həmin hisləri yaşayıram.

Bir dəfə Silahlı Qüvvələrin Baş Qərargahında onun, digər komandirlərin və Baş Qərargah Rəisinin iştirakı ilə toplantı keçirilirdi. Hərəm müdafiəçiləri də oradaydılar. Onlara orden veriləcəkdi. Yaxınlaşıb ona dedim:

– Hacı, bu gün müsahibəyə razılıq verməlisiniz.

– Bu gün mənim yoldaşımdan müsahibə al, əlindən nə gəlicə, et. İndi hərəm müdafiəçisi olan dostlarımız kamera önünə keçməlidirlər, – deyən cavab verdi.

– Onda sizdən bir xahişim var.

– Buyurun.

– Əgər mümkünsə, üzüyünüzü mənə verin.

Hacı Qasim lütf edib üzüyünü mənə verdi. Yaşıl yaqut qaşlı gözəl üzük idi. Hər dəfə bu üzüyə baxanda qəlbimə hüzur və rahatlıq çökür.

Peşəkar siyasətçi

Hüseyn Əmir Abdullahian

2001-ci ildə Bağdadda İran, Amerika və İraq rəsmilərinin iştirakı ilə üçtərəfli müzakirələr

aparılırdı. Böyük Rəhbər bu müzakirələrə rəhbərliyi Qasim Süleymaniyə tapşırırmışdı. O günlərdə Əli Laricani Milli Təhlükəsizlik Şurasının katibi idi. Xarici İşlər Nazirliyi, Təhlükəsizlik Nazirliyi və korpusun Qüds qüvvələri müzakirə heyətinə daxil idilər. Biz görüşə gedəndə Sərdar Süleymani bəzi məqamları xatırladır, müzakirənin hər bir mərhələsindən ötrü üst-üstə yüz saatdan artıq iclas keçirirdi. Bəzən iclaslar gecə saat 2-ə qədər davam edirdi. Müzakirədə deyiləcək bütün məsələlərin təfərrüatına, hətta davranış protokollarına da diqqət yetirirdi.

O, öz sahəsində müxtəlif siyasət mərhələlərini keçmişdi, çoxlu ölkələrlə əlaqəsi vardı. Təxminən məşğul olduğu bütün məsələlərdə beynəlxalq reaksiya ilə üzləşirdik. Bütün beynəlxalq tərəflər İraqda fəal idilər və o, bütün məsələləri idarə edirdi.

Fəhlənin duası

Həsən Polarək

Bir gün Nəcəfdə İmam Əli əleyhissəlamın hərəm kompleksinin həzrət Zəhra (ə) həyətinə baxış zamanı mən danışırıdım, onun isə gözləri başqa yerdə qalmışdı. Kənarda sadə bir fəhlə işləyirdi. Birdən mənim məruzəmə fikir vermədən fəhləyə sarı getdi, qucaqlayıb üzündən öpdü və dedi: "Mənim üçün

dua et. Burada işinizin böyük savabı var". Sonra digər fəhlələrə yaxınlaşdı, onlarla danışmağa başladı. Dilxor halda dedim: "Hacı, bizə bir saat vaxt vermişən ki, gəlib baxasan, mən də məlumat verim. Amma bizi qoyub başqa yerə gedirsən!"

– Səni çox görürəm, sonra da məruzə edə bilərsən, bu uşaqları isə bir də görməyəcəm. Bunlar dəyərlı insanlardır; bunlardan şəfaət və dua istəməliyəm. Bunların işinin savabı sizinkindən çoxdur".

Fəhlələr

Əli Mühaciri

Bir dəfə Kərbəlada gecəni bizim yanımızda qaldı. Hotelimizin küçəsində Hacı Qasimin gəldiyini bilmişdilər. Hamı maşınını dövrəyə almışdı. Bir-bir onlarla hal-əhval tutur, əl verir, görüşüb-öpüşürdü.

Keşikçi olan küçənin başına çatdıq. İki-üç nəfər dayanmışdı. Hacıya baxıb dedilər: "Biz Məşhədə getmək istəyirik, amma maddi vəziyyətimiz imkan vermir".

Dərhal üzünü ağa Polarəkə tutub dedi: "Bunların işi ilə məşğul ol, Məşhədə ziyarətə getsinlər".

Camaat maşını dövrəyə almışdı. Əbu Mehdi və mühafizəçiləri narahat idilər. Bir iraqlı gəlib kiçik uşağına dedi: "Get, Hacı Qasimin əlindən öp". Lakin uşağı yaxına buraxmadılar. Maşına yaxınlaşıb

dedim: "Hacı ağa, bu uşaq..." Maşından enib onu qucaqladı, qucağına götürüb öpdü.

Növbəti dəfə yenə Əbu Mehdi ilə gəldi. Onu Salam qapısının önündən yuxarı çıxardıq ki, kimsə görməsin. Xidmətçilər bir-bir gəlib israrla onunla görüşmək istəyirdilər. Fəhlələr də işlərini buraxıb gəldilər. İraqlı ziyarətçilər də gəlib dayandılar, onunla şəkil çəkdirdilər. Bəzən əyilib fəhlələrin əlindən öpürdü. Yadımdadır, bir axşam dedilər ki, Şəhid Yunis Zəngiabadinin qayınatası oradadır. Mətbəxə keçdik. Zilviyə bişirirdi. Kişini qucaqlayıb ağladı.

İmam Hüseyinin (ə) günbəzinin boltları bağlananda Kirmanda da gedib bir-bir fəhlələri qucaqlayır, öpürdü.

Sülh adamı

Cəfər Rəhmani

Amerikanın İraq və Əfqanıstandakı keçmiş səfiri Zalmay Xəlilzad Sərdar Süleymani barədə demişdir: "Amerikalıların müharibədə, qətlə ittiham etdikləri qədər, Süleymani, məqsədlərinə çatmaq üçün sülh yaratmaqda fəal olmuşdur".

İraq parlamentinin deputatı və Baş nazir Nuri əl-Malikinin yaxın köməkçilərindən biri onun barəsində deyirdi: "O, sakit danışır, məntiqli və çox

əxlaqlıdır. Sizinlə danışıanda sadə rəftar edir. Gördüyü işlərdən xəbəriniz olmasa, necə qüdrətli olduğunu bilməzsiniz. Heç kim onunla vuruşa bilməz!"

Sadə ev

Camal Həsən

Səddam devriləndən sonra Əbu Həsən Amiri ilə birlikdə bir işdən ötrü Qasim Süleymanın evinə getdim. Evini ilk dəfə idi görürdüm. İçəri girəndə gördüm ki, çox sadə evi var: sadə söykənəcək, sadə xalça, sadə stul... Halbuki o, dövlətin yüksək vəzifəli şəxslərindən biri idi. Mən buna təəccübləndim. Evdən çıxanda da elə bir iş gördü ki, onun sonsuz ixtlasına və böyük şəxsiyyətinə bir daha əmin oldum: əyilib ayaqqabılarımızı cütlədi. Xəcalətimdən gözlərim yaşardı.

Yeddinci fəsil

Müdrük və fədakar

Əsirətlər

İbrahim Şəhriyari

Korpusun təyyarəsi Kirmanın Sirç yüksəkliklərinə çırpılaraq partlamışdı. Təyyarənin burnu dağın bir tərəfinə, qanadları və korpusu başqa bir tərəfinə düşmüşdü. Allah bilir ki, necə çətinliklə özümüzü ora yetirdik! Qar və uçqun getməyə imkan vermirdi. Yandırıcı soyuq bir tərəfə, hər yer buz bağlamışdı. Bir neçə addım atıb sürüşür, yenə aşağı düşürdük. Özümüz qarda yeriyə bilmirdik, cəsədləri necə endirə bilərdik?! Dumanlı hava da helikopterə imkan

vermədi. Çox çətinliklə irəliləyirdik. Korpusdan, ordudan, Qızıl Aypara Cəmiyyətindən və ölkənin mahir alpinistlərindən kim köməyə gəlirdisə, vəziyyət dəyişmədi. Hacı Qasim gəlib bizə dedi: "Əgər işinizin tez getməsini istəyirsinizsə, gərək Baft və Rabor əşirətlərini gətirəsiniz".

Özü zəng vurub danışdı, dedi ki, filan adamlara deyin, nə qədər gətirə bilirlərsə, adam gətirsinlər.

Yük maşınlarını götürüb onların ardınca getdilər. Əşirətlərdən 200 nəfər gəldi. Bəziləri alpinist ayaqqabısı da istəmirdilər, həmin dağ və təbiətdə böyümüşdülər. Tez yol tapıb yuxarı qalxdılar. Qarda qalmış 276 cəsədi tapıb uzun yun şalla bellərinə bağlayır, dağdan endirirdilər. Hacı Qasimin təklifi işimizi sürətləndirdi.

Cinahların fəvqündə

Məhəmməd Haşimi Rəfsəncani¹

Söz və əməlləri bir idi. Şüarçılıq etmədi, dediyinə əməl edirdi. Hətta əməl etdiyini də riyakarlıqdan uzaq olsun deyə söyləmədi. Siyasi baxımdan da cinah çərçivəsində deyildi. Haqsevər idi. Bəzən mühafizəkar cinah doğru deyə bilərdi, bəzən də islahatçı. Bu məsələlərə qarışmırdı, cinahların

¹ Teleradio şirkətinin keçmiş sədri

fövkündə dururdu. Ölkədən xaricdə də müsəlmanların və şüelərin birliyinə çalışırdı. Amerika İraqda öz əlaltıları vasitəsilə qanuni hökuməti devirmək istəyirdi. Hacı Qasim bu məsələyə qarşı həssas idi, İraqda Həşd əl-şəbini və mötədil şüə qüvvələrini yaradaraq İraq hökumətini qorumağa çalışırdı.

Xidmət

Höccətül-İslam İsmayıl Səadət

Sarəllah diviziyasının batalyon komandiri olmuş Nasir Tövbəyihə onurğa beyninin zədələnməsi nəticəsində iflic olmuşdu. Hacı Qasim İsfahana gedib ona baş çəkirdi. Evinə çatan kimi Nasirin xanımına deyirdi: "Nə qədər ki mən burdayam, bütün işləri özüm görəcəm".

Ən birinci hamamı hazırlayırdı. Nasiri qucağına götürüb hamama aparır, başını şampunla yuyur, bədənini kisələyir, sabunlayırdı. Sonra onu isti su ilə yaxşı yuyundurub qurudurdu. Axırda ona aldığı bir dəst təzə paltarını əyninə geyindirir, yenə qucağına götürüb hamamdan çıxarırdı.

Orada olanda evin xanımını mətbəxə girməyə qoymurdu, yeməyi özü bişirirdi. Növbəti yemək zamanı da hazırlayıb təbiət qoynuna gedirdilər ki,

Nasir havasını dəyişsin. Orada da bütün işləri özü görürdü.

İlahi diplom

Doktor Qədir Nizami

Qasim Süleymani 2005-ci ildə Əhməd Kazimi ilə birlikdə Milli Müdafiə Universitetinin qəbul imtahanlarında iştirak edəndən sonra məlumat üçün onlara dedim:

- Sərdar, buranın öz qanun-qaydaları var, mütaliə və araşdırma üçün çoxlu zaman lazım olacaq.

- Sərdar, İmam Xameneinin əmrini yerinə yetirmək mənim üçün doktorluq dərəcəsi almaqdan üstündür, - deyib getdi, bir də gəlmədi.

Qonşunu müdafiə

Doktor Həmidrza Parsaniya

Pakistanlı komandirlərdən biri Məşhədə gəldi. İsrar edirdi ki, Qasim Süleymanini görmək istəyirəm. Görüş təşkil olundu. O, Sərdar Süleymaniyə dedi: "Əmin olun ki, biz Pakistanın İran düşmənlərinin mərkəzinə çevrilməsinə imkan vermərik". Hacı Qasim də cavabında dedi: "Siz də əmin olun ki,

düşmən Pakistana hücum etsə, biz orada sizi müdafiə edər, şəhid də olarıq”.

Anaların duası

Əlirza Rəzm Hüseyni

Şəhid analarını, şəhid ailələrini çox düşünürdü. Səbirli idi, bu işini tərک etmədi. Bir dəfə ondan soruşdum ki, bu qədər səbri haradan gətirirsən?

– Bilirsən, Kirmanda nə qədər şəhid anası namazında mənim üçün dua edir?! Bu dualar sayəsində Allah-Taala mənə səbir və dözümlü verir – deyə cavab verdi.

Ölkənin harasında olsaydı, hörmətli şəhid ailələrinə baş çəkir, problemlərini həll etməyə çalışırdı.

Həmişə yolda

Nəsrullah Cahanşahi

Hacı Qasim nə müharibə vaxtı evində çox olurdu, nə də Qüds qüvvələrinin komandanı olanda. Yadımdadır, bir oğlu xəstələnmişdi, özü isə ezamiyyətdə idi. Oğlunu ziyarət edə bilmədi, o da xəstəxanada dünyasını dəyişdi. Ata-anası dünyadan köçəndə də yanlarında ola bilməmişdi.

Şəhidlərin şəkli

Sərdar Mehdi İranməneş

Müharibə vaxtı heç vaxt öz diviziyasının adını çəkmirdi. Hərəmi müdafiə sahəsində də heç zaman öz rolundan danışmadı. Nə vaxt tapşırıq verirdisə, icra olunana qədər maraqlanırdı. Ruhanilərə, din alimlərinə çox hörmət edir, həmişə əllərini öpür, övladlarına deyirdi ki, din alimlərinin hörmətini saxlayın.

Təvazökarlığı nümunəvi idi. Həmişə yoxsulların yanında idi, öz tabeliyində olanların problemləri ilə məşğul olurdu. Həmişə vaxtından istifadə edirdi, günün 18 saatını, həqiqətən, işləyirdi. Xarici ölkələrdəki ezamiyyətlərində sutkanın təxminən 18-20 saatını işləyir, iclas keçirirdi. Ölkə daxilində də elə idi; günəş çıxmazdan öncə işdə olurdu.

Bizim iş yerimiz müqəddəs müdafiə və hərəm şəhidlərinin şəkilləri ilə bəzədilib. Mümkün deyildi ki, Qasim Süleymani ofisə girsin, amma şəhid şəkillərini tumarlamasın, bəzisini öpməsin.

Şəhid ailələrini, şəhid övladlarını çox sevirdi. Yoxsullara, həqiqətən, diqqət ayırırdı. Bəmdə zəlzələ baş verəndə oraya gedən ilk şəxslərdən olmuşdu. Əhməd Kazimi ilə birlikdə çoxlu yardımlar aparmış və son günə qədər orada qalmışdı.

Deyirdi ki, kim mənə məktub yazırsa, cavabını yazın. Bir gün ona dedim: "Məktublارın bəzisi camaatın maddi problemləri ilə bağlıdır, bəlkə də onlara kömək edə bilməyəcəklər". O deyirdi: "Mən, adətən, məktublara cavab verirəm. Sizin işiniz olmasın".

Tədbirlilik

Seyid Şücaəddin Gülsorxi

Sarəllah diviziyası xalqı ön və arxa cəbhələrdə iştiraka cəlb etməkdə öncül hərbi birləşmələrdən idi. O zaman müharibəni idarə etmək üçün ölkənin yetərincə büdcəsi yox idi.

Bir gün Kərbəla qərargahına gedib əməliyyat üzrə komandir müavini cənab Danayidən qarşıdakı əməliyyat üçün RPG mərmisi istədim. O, böyük bir əməliyyata hazırlaşan bir diviziya üçün cəmi 300 mərmə verilməsini haqda göstəriş verdi. Hərbi imkanlar və döyüşçülərin məzlumluğu bu həddə idi.

Hacı Qasim belə bir vəziyyətdə Sarəllah diviziyasının yaradılması və idarəsi ilə bağlı kreativ tədbirlərə əl atdı. Üsulu belə idi ki, hər rayon iki döyüş batalyonu hazırlasın, şəxsi heyət həmin bölgədən seçilsin, öz aralarından komandir təyin olunsun. Rayon və vilayət rəhbərliyi də hərbi

birdəşmələrinə yardımına səfərbər olunsunlar. O günlərdə bu, yaxşı tədbir idi.

Sonralar həmin üsulu Suriya və Livanda mübarizəyə kömək edən qüvvələrin yaradılmasında da istifadə etdi. Hizbullahı o, nizama saldı. Qüds qüvvələri və Keşikçilər korpusu öncədən də vardı, lakin yazılı və sistemli bir plana əsaslanan təşkilatçılıq yox idi. Sərdar Süleymani Qüds qüvvələrinə gələndən sonra bu iş baş tutdu. O, Hizbullahı elə inkişaf etdirdi ki, 33 gün müharibə aparıb İsraili rəzil duruma sala bildi. Suriya və İraqda da vəziyyət belə idi. İsrailə və İŞİD-ə qarşı mübarizədə əldə etdiyi qələbələr də həmin tədbirlə əldə olunmuşdu. O, xalqı səfərbər edir, ictimai rəydən və mövcud imkanlardan maksimum yararlanırdı. Dahi idi, praktik təcrübələri də kömək etdi və böyük uğurlara imza atdı.

Sevgi

Əli Əkbər Puriyani

Üç-dörd il öncə döyüş yoldaşlarından birinin cərrahiyyə əməliyyatına girdiyini eşitdi. Ezamiyyətdən dönən kimi birbaşa xəstəxanaya getdi, beş saat gözlədi ki, əməliyyat bitsin, bir şeyə ehtiyac olsa, kömək etsin. Dostlarının və döyüş yoldaşlarının ailəvi problemlərinə qarşı da bu qədər həssas idi.

Kimsənin haqqını tapdamazdı, ancaq bir komandır kimi ətrafındakıları mümkün həddə himayə etməyi özünə borc bilirdi.

Qədim dostlar

Məhəmmədhüseyn Kərimian

Hacı Qasimin köhnə iş yoldaşlarından ikisi Sarəllah hüseyniyyəsinə rövzə məclisinə gəldi. Ona dedim ki, köhnə iş yoldaşların gəliblər. Soruşdu ki, haradadırlar. Tez onların yanına getdi, onları şam yeməyinə dəvət etdi. O, gənclikdə, korpusa daxil olmazdan öncə Kirmanda su idarəsində işləmişdi.

Kirman hotellərindən birinin keçmiş işçisi valiliyin bir iclasında podratçı kimi iştirak edirdi. Yaşı ötmüşdü, işi çox da yaxşı deyildi. Hacı birdən onu tanıyıb ayağa qalxdı, ona yaxınlaşdı, qolundan tutub öz yanında oturtdu və hamıya təqdim edib dedi: "Mən bu ağanın yanında işləmişəm. Bu ağa mənim rəisim olub".

Yəni çoxlarından fərqli olaraq, öz keçmişini və dostlarını gizlətmirdi.

Oğul kimi

Məhəmmədhüseyn Kərimian

Hacı Qasimin Şəhid Əli Şəfiinin ailəsi ilə rəftarı hər kəsə məlumdur. Yoxsul ailə idi. Ananın cəmi iki övladı vardı. Çətinliklə işləyərək yetimlərini böyütmüşdü. Əlinin kiçik bacısı yatalaq xəstəliyindən dünyadan köçdü və qadının bütün həyatı yeganə oğlu Əlidən ibarət oldu. O da müharibədə şəhid olanda isə ana tək qaldı. Hacı Qasim Əlinin şəhadətindən sonrakı bir neçə ayda anasını öz evlərinə apardı. Qadın bir müddət onlarda yaşadı. Sonra da Hacı Qasim hər dəfə Kirmana gedəndə ona baş çəkirdi. Sanki öz anasını görməyə gedirdi.

Həmişə tapşırırdı ki, şəhid ailələrinə, şəhid övladlarına baş çəkək. Boş vaxt tapan kimi, məsələn, iclasa gedərkən yolda telefonu götürüb 10-15 şəhid anasına və ya övladına zəng vurur, hallarını soruşurdu. Şəhid ailəsinə qonaq gedəndə rəsmi qonaq kimi rəftar etmirdi, övlad və ya dost kimi evə girirdi, bütün ailə üzvləri ilə zarafatlaşırdı.

Gözəl nəzir

Cavad Rəzm Hüseyni

Bu qırx ildə minlərlə insana himayədarlıq edir, heç kim bilmədən çoxlu xeyirxah işlər görür, qızları gəlin köçürməyə, oğlanların toy tədarükünü görməyə çalışırdı. Bəzən vasitəçilik etmək üçün öz hörmətindən istifadə edirdi.

Yadımdadır, Kirmanda bir qız dağınıq skleroz xəstəliyinə tutulmuşdu, onunla heç kim ailə qurmurdu. O, qızı gördü, sonra bir məddah oğlanla danışdı dedi: "Gəl, Allahla alış-veriş et, bu qızla ailə qur". Sonra lazımı işləri gördü və onlar evləndilər.

Nəcəfabadda birinci dərəcəli müharibə əlili yaşayırdı. Sərdar Süleymani nəzir etmişdi ki, ildə bütöv bir günü ona qulluq etsin, işlərini görsün. Həmin gün onun paltarlarını yuyurdu, onu hamama aparırdı, bir baxıcı kimi bütün şəxsi işlərini görürdü.

Mehribanlıq

Höccətül-İslam Əsgər Əsgəri

Hacı Qasimlə birlikdə təyyarə ilə Kirmandan Tehrana gedirdim. Stüardessaların birinin hicabı münasib deyildi. Yavaşca o xanımı çağırdı, bir qədər onunla danışdı. Nə dediklərini bilmədim, amma bir neçə dəqiqədən sonra onu kamil hicabda gördüm. Hacınin rəftarından və xanımın reaksiyasından bəlli idi ki, çox mehriban şəkildə hicabını düzəltməsinə xahiş edibmiş.

Həqiqi xidmətçi

Höccətül-İslam Seyid İbrahim Rəisi¹

Həmişə cəbhələrdə olduğuna görə proqramı elə tərtib etdik ki, müqəddəs məzarın tozalma mərasimində iştirak etsin. Mərasimdən sonra gördüm ki, özündə deyil, ağlayır. Fikirləşdim ki, oradakı biz din alimləri və digər şəxslər hamımız İmam Rzanın (ə) hərəminin xadimləriyik, onun ziyarətçilərinə, məqbərəsinə xidmət edirik, burada dayanıb İmam Rza (ə) üçün ağlayan şəxs isə bütün

¹ İmam Rzanın (ə) məqbərə kompleksinin keçmiş rəhbəri, İİR-nın prezidenti

Əhli-beyt hərəmlərinə xidmət edir. Orada fikirləşdim ki, yalnız din alimlərinin zərihin içinə girməsindən ibarət ənənəni pozum. Dostlara dedim ki, Hacı Qasimə deyin, müqəddəs zərihin içinə gəlsin.

Orada İmam Rzadan (ə) şəhidlik istədi. İmamın vasitəsi ilə istədiyi ən yaxşı dilək bu idi. Bizə və digər dostlara da bunu deyirdi. Orada düşündüm ki, Hacı Qasimə rəsmi xadimlik də verməliyəm. Ona İmam Rzanın (ə) fəxri və rəsmi xadimi adının verilməsinə dair qərarı yazdım. Hacı Qasim sevinib dedi: "Bu, mənim üçün şərəf sənədidir!"

Rəsmi bir mərasimdə sənədi təqdim etdik. O da qanıqla sübut etdi ki, İmam Rzanın (ə) həqiqi xidmətçisidir.

Din alimlərinin imzası

Mahmud Xaliqu

Təxminən beş-altı il öncə Zərəndin tanınmış din alimlərindən olan Seyid Əhməd Cəfəri dünyasını dəyişdi. Onun kəfən və dəfn işlərini mən gördüm.

Bir müddətdən sonra Hacı Qasim məni görüb dedi: "Eşitmişəm ki, ağa Cəfərini sən dəfn etmişən. Mənim kəfən və dəfn işlərimi də gərək sən görəsən".

Ölümdən və dəfndən danışdığına görə narahat oldum, amma bir söz demədim.

2017-ci ildə atası vəfat etdi. Kəndləri Qənat Məlikə getmişdim. Məscidin önündə dayanmışdıq. Camaat gəlib-gedirdi. Orada yenə təkrarladı: "Bax, ağa Xaliqu, mən yenə sənə deyirəm..." Ölümündən danışması yenə mənə ağır gəldi, qəlbim sındı; xüsusən də ona görə ki, atasının yas məclisi idi. Bir qədər ağlayıb dedim ki, belə danışmayın. İsrarla dedi: "Yox, mən deyirəm ki, gərək sən kəfənləyib dəfn edəsən!"

Atasının vəfatından iki-üç ay sonra yenə bu məsələyə toxundu. Bir gün mənə zəng vurub dedi: "Müctəhid ağaları görmək üçün Quma gəlirəm".

Alimlərlə görüşəndən və bir neçə şəhid evinə baş çəkəndən sonra axşam bir yerdə qonaq olduq. Ev sahibi və həyat yoldaşı şəhid övladları idilər. Həmin axşam təklidə mənə bir parça verdi. Üstünə Cövşən-kəbir kimi bəzi dualar yazılmışdı. Dedi: "Alimlər bu parçanı imzalayaraq mənim imanımı təsdiq etmişlər. Sən də imzala".

Yenə narahat oldum. Onun kəfənliyini imzalamaq mənə ağır gəlirdi. Hacı Qasimin bir gün aramızda olmayacağını təsəvvür etmək dözülməz idi. Əvvəlcə imtina etdim, ağlayıb dedim: "Dərdin mənə gəlsin! Belə demə; əziyyət vermə!"

Əl çəkmədi. Axırda imzaladım. Sonra dedi: "Gecə namazlarımı qıldığım bir üzüyüm var, onu da kəfənimə qoyarsan".

Generalla görüş

Doktor Hüseyn Əmir Abdullahian

Misir rəsmiləri İrana gəldilər, razılaşma imzalandı. Heyətin başçısı mənə dedi: "Sizdən bir xahişimiz var: biz beş dəqiqəliyə olsa belə, general Süleymanini görmək istəyirik".

Sərdar Süleymaniyə zəng vurdum. Dedi: "Əgər lazım görürsünüzsə, vaxt təyin edərik".

Bir vaxt təyin olundu. Onun olduğu yerə getdik. Görüş otağının önündə gözləyirdi. Adət üzrə, onları vəzifə sırası ilə təqdim etdim. Hal-əhval tutandan sonra Sərdar Süleymaniyə dedilər ki, təcili telefon zənginiz var. Mənə dedi: "Əgər mümkünsə, iki dəqiqə bunlarla oturun, telefona cavab verib gəlim".

Mən gəlib qonaqlarla oturdum. Heyətin başçısı dedi: "Sərdar Süleymani hələ gəlməyib?"

– Sərdar Süleymani qapının önündə sizinlə görüşən, hal-əhval tutan adamdır, – deyə cavab verdim.

Təəccüb etdilər. Sonra Hacı Qasim gəlib oturdu, sözlərini, baxışlarını görüb doğru yerə gədiklərini bildilər.

Görüşdən qayıdanda mənə dedilər: "Biz general Süleymanini kobud və qaşqabaqlı bir adam kimi təsəvvür edirdik. Biz beynəlxalq miqyasda yox, hətta bir ölkə daxilində məşhur olan yüksək rütbəli bir

generalın bu qədər təvazökar olduğunu, belə dərin və strateji danışdığını görməmişik".

Sənətkar hərbiçi

Məhəmmədmehdi Heydərian

Televiziya proqramlarına və kinoya dair müxtəlif qruplarla, bəzən də ədəbiyyatçı uşaqlarla toplaşib onunla görüşürdük. Bizi hər şeydən öncə zərif ruhu, incəsənət zövqü və həvəsləndirici xarakteri heyran edirdi. Bütün yazıçı, rejissor və prodüser dostlarla bu xarakterlə davranırdı. Deyə bilərəm ki, fərqli üslubları ilə dəyərlərə xidmət etmək istəyən bütün dindar və mömin uşaqlara bir dayaq idi. Fikir ayrılıqları Hacı Qasim üçün o qədər önəmli deyildi ki, hansınınsa üstündən xətt çəkməli olsun. Yazıçı dostlarımızın bəzisi hətta kitablarının əlyazmasını ona verirdilər ki, çapdan qabaq oxuyub fikrini bildirsin.

Bir dəfə kino adamları ilə birlikdə onunla iclasımız vardı. Məşhur simalardan Məcidi, Hatəmikiya, Dərvişi, Bərzidə, Təbrizi, Mirkərimi və Mənuçöhr Məhəmmədi kimi dostlar da görüşdə iştirak edirdilər. İclasdan öncə bir müddət idi İranda deyildi. Uşaqlar xaricdə, döyüş bölgələrində nə baş verdiyini bilmək istəyirdilər. Görüşü Hacı Qasimin özü təşkil etmişdi.

Görüş bəlkə də bir saatdan artıq çəkdi. O, region və orada gedən döyüşlərin vəziyyətini izah etdi. Həm məsələnin strateji cəhətlərini açıqlayırdı, həm də kino adamlarının sözü ilə desək, dramatik durumu. Uşaqların sualları da çox idi. Rejissorların hərəsi bir məsələni soruşur, yazırdı. Hiss edirdim ki, onun söhbətləri arasından bəzi əhvalatlar tapmaq, yazmağa və çəkməyə başlamaq istəyirlər. Bəlkə də ağa Hatəmiyanın "Şam vaxtı ilə" filmi çəkmək istəyi oradan başlamışdı.

Hacı Qasim hadisələrin geniş və təfərrüatlı izahını verməyə çalışırdı ki, rejissorlarımız həvəslənib həm məsələnin əhəmiyyətini başa düşsünlər, həm də Suriya və İŞİD barədə kino çəkməyə həvəslənsinlər. Bu həvəsləndirmələr yalnız belə hadisələrlə məhdudlaşmırdı. İnkilab və müqəddəs müdafiə dövrləri üçün də eyni həssaslığı göstərdiyinin şahidi olmuşam. Çalışırdı ki, müqəddəs müdafiə komandirləri barədə kinolar çəkilsin.

Şəhid Həsən Baqiri, Hacı Əhməd Mütəvəssilian və 23 yeniyetmə döyüşçü barədə filmlərin çəkildiyinə görə sevinirdi. Bir neçə dəfə demişdi ki, kaş Şəhid Mehdi Zeynəddin barədə də bir film çəkiləydi.

Qasim Süleymani həmin görüşdən sonra səyini dayandırmadı. Çalışırdı ki, rejissorları Suriyaya aparsın, vəziyyətlə yaxından tanış olub film çəksinlər. Kimin azca həvəsi vardısı, şərait yaradırdı ki, Suriyaya getsin. Fikirləşirdi ki, bəlkə beynində bir

qılgılıcı yaranar. Sənət adamlarının bir hərbciyə bu qədər müraciət etməsini, mədəniyyət və incəsənət barədə baxışlarını bu qədər qəbul etməsini görməmişəm. Hərbcilərdən, xüsusən də həmişə döyüşdə və əməliyyatda olan Hacı Qasim kimi birindən gözlənti budur ki, hərbi nizam-intizama bağlı quru bir şəxs olsun. Lakin onun elə zərif incəsənət zövqü vardı ki, dünya şöhrətli bir komandir olduğunu bilməsəydiniz, hərbcisi olduğunu təxmin etməzdiniz.

Mədəniyyət və incəsənətin müxtəlif sahələrində çalışan şəxslərlə əlaqədəydi, onları işləməyə həvəsləndirirdi.

İyirmi üç yeniyetmə ilə

Mehdi Cəfəri

Əhməd Yusifzadənin yazdığı "İyirmi üç yeniyetmə" kitabını oxuyur, xoşu gəlir, bir mətn yazıb uşaqları və onların müqavimətlərini alqışlayır. O vaxtdan bu kitab əsasında bir film çəkilməsini arzulayır. Halbuki təsadüfən, biz artıq bu kitab barədə bədii film çəkilişi üçün məsləhətləşmələrə başlamışdıq. Bunu eşidəndə uzaqdan-uzağa sevinib dedim: "Nə yaxşı ki, Hacı Qasim də bu kitab əsasında film çəkilməsi haqda düşünürmüş!"

Çəkilişin birinci həftəsində dedilər ki, bu gün özəl qonağınız gələcək. Kimin gələcəyini, həqiqətən, bilmirdik. Hacı Qasim gələndə sevinib ruhlandıq. Bizə sürpriz oldu, işləri çox olduğuna görə bunu böyük lütf kimi qəbul etdik. Bizə dolayısıyla mesaj verdi ki, nə qədər əhəmiyyətli bir iş gördüyümüzü bilək.

O, bu yerin adamı deyildi, özünü yerdən qoparmışdı. Səhnə arxasında uşaqlarla elə səmimi rəftar edirdi ki, elə bil, rəis və komandan deyil; sanki çayçıdır, ya da adam sayı artıran əhəmiyyətsiz aktyor. Hamıyla səmimi rəftar edirdi və bunun özü insana enerji verirdi. Çəkiliş yerinə gəlməsi bizim hamımızda sual və təəccüb yaratmışdı. Orada yanında mühafizəçi olduğunu xatırlamıram. Bəlkə də bir nəfər gəlib kölgədə dayanmışdı, ya da bayırda saxladıqları maşının yanında. Yalnız özü gəlmişdi; nə toz-torpaq qoparmışdı, nə də kimsə demişdi ki, kənara çəkilin, hacı gəlir. Çox təvazökar və səmimiydi. Uşaqlar, doğrudan da, çox sevindilər. Sanki illərdir bir-birini tanıyırmış kimi zarafatlaşırdılar.

Məktubun cavabı

Sərdar Mehdi İranmənəş

İnsanların ona yazdıqları məktubları ciddi şəkildə oxuyur, problemləri ilə maraqlanırdı. Deyirdi ki, mənə məktub yazan adam cavab istəyir; ona cavab yazmaq mənim borcumdur.

İnsan bir dəfə məktub yazanda, nəticə görməyəndə, adətən, daha təkrarlamır. Hacı isə belə deyildi. O xüsusən şəhid ailələri və müharibə əlilləri üçün öz hörmətini xərcləyirdi. Dəfələrlə ona deyirdim: "Hacı ağa, sizin imzanız şəhid olmaqdadır! Bir nazirliyə və ya idarəyə məktub yazırsınız, xüsusən istəklərlə bağlı məktublarınıza əhəmiyyət vermirlər". O isə deyirdi: "Sən məktubu yaz, öz vəzifəni yerinə yetirmiş ol". O qədər diqqətli idi ki, deyirdi: "Əgər bir yerə məktub yazırsansa, surətini problemi olan həmin adamın özünə də göndər".

Sadə insan

Doktor Məhəmməd Türkmən

Əkiz nəvələri mənim işlədiyim xəstəxanada dünyaya gəldilər. Vaxtından qabaq doğulmuşdular, çəkiləri az idi, bir müddət xəstəxanada qalıb müalicə olunmalı idilər. Onun körpə nəvələrinin həkimi olmaq səadəti mənə nəsib oldu.

Xəstəxananın İzolyasiya şöbəsində yatmalı idilər, amma boş izolyasiya otağımız yox idi. Övladının vəziyyəti kritik olmayan bir anaya yavaşca dedim: "Sərdar Süleymanın nəvələri bizim xəstəxanamızdadırlar. Onları yatırımağa boş otağımız yoxdur. Sizin övladınızın vəziyyəti yaxşıdır, razısınızsas, uşaqları bu otaqda yatırmaq". Uşağın anası Sərdar Süleymanın adını eşidən kimi yerindən sıçrayıb dedi: "Əlbəttə, əlbəttə!"

Hacını görmək üçün tez xəstəxananın əsas koridoruna çıxdı, dedi: "Hacı Qasim Süleymanın bizim təhlükəsizliyimizə etdiyi xidmətlərin əvəzini nə ilə vermək olar?! Bu, ən kiçik və ən dəyərsiz işdir".

Otağı boşaldıb hacıya dedim: "Elə indicə körpələri yatırdacaşıq".

Məsələni öyrənəndən sonra dedi: "Əl saxlayın! Niyə belə etdiniz?! Mənim uşaqlarımla digərlərinin

uşaqlarının heç bir fərqi yoxdur. Lütfən, həmin körpəni izolyasiya otağına qaytarın. Biz digər xəstələr kimi otaq boşalınca gözləyəcəyik".

– Hacı, o uşağın anası sizin nəvələrinizi yatırtmaq istədiyimizi eşidən kimi özü buna israr etdi.

– Yox, cənab doktor, mənim dediyimi edin, uşağı otağa qaytarın.

İkinci gün xəstəxanaya əkizləri görməyə gəldi. Sadə şəkildə ümumi girişdən daxil oldu. Tibb bacıları onu görüb sevinir, ancaq yaxınlaşmağa utanırdılar. Hacı Qasimin sadə və səmimi hal-əhval tutması buzlarını əritdi, bir göz qırpmında bütün tibb bacıları onu dövrəyə aldılar. Qərara alındı ki, yadigar şəkil çəkdirək. Onun diqqətliliyi mənə maraqlı idi. Şöbənin tibb bacıları onun ətrafına toplaşmışdılar. Hamı şəkil çəkdirməyə hazır idi. Bu zaman Hacı Qasim zəlin sonunu göstərdi. Xadimələrin biri döşəməni silirdi. Onu çağıraraq dedi: "Gəlin, yadigar şəklimizdə siz də olun".

Nəvələrinin durumu yaxşılaşdı, xəstəxanadan buraxıldılar. Mən bir dəfə də öz klinikamda hacını ziyarət etdim. İşlərinin çoxluğuna, vəzifəsinin mühüm və ağır olmasına baxmayaraq, nəvələrinin sağlamlığına əmin olmaq üçün bir neçə dəfə xəstəxanaya, bir dəfə də onlarla birlikdə klinikama gəldi.

Həmin gün klinikada həmişəkindən çox adam vardı. O, içəri girəndən sonra katibəm mənə xəbər

verdi. Otaqdan çıxdım, salamlayıb hal-əhval tutduq, onu içəri dəvət etdim. Nəvələrinin biri qucağındaydı. Dəvətimi qəbul etməyib dedi: "Xanım adımızı yazıb. Növbəmiz çətana qədər gözləyəcəyik".

Xəcalət çəkdim, amma deməyə sözüm yox idi; digər xəstələr kimi oturub növbəsini gözlədi.

Novruz bayramı

Zəhra Rədani¹

Martın 28-ində səhər çağı telefon çaldı. Dedilər ki, Sərdar Süleymani təxminən saat 10-da sizə gələcək. Uşaqları oyatmadım, qayınanama zəng vurub dedim ki, Qasim Süleymani bizə gəlir. Hər yeri səliqəyə saldım. Qapının zəngi çalındı. Uşaqların otağına gedib dedim: "Uşaqlar, qalxın, əziz qonağımız gəlib".

Qapını açdım. Hacı Qasim bir nəfərlə içəri girdi. Hal-əhval tutandan sonra uşaqları soruşdu. Dedim ki, hazırlaşırlar, indi gələcəklər.

Uşaqların yanına getdim. Çadralarını başlarına atmışdılar. Yuxulu olsalar da, hacını görüb sevindilər. Hacı Reyhanə ilə Mehranənin üzündən öpdü, uşaqlar yanında oturdular.

¹ Suriyanın Həma şəhərində şəhadətə qovuşmuş hərəm müdafiəçisi Mehdi Nəmainin həyat yoldaşı

Hacı bizim maddi vəziyyətimiz barədə soruşdu. Dedim ki, bizim bayramlığımız sizi görmək idi.

– Ümidvaram bayramlığınız həzrət Mehdinin (ə) üzünü görmək olsun, – deyə cavab verdi, sonra soruşdu: – Siz rəhbərlə görüşə getmisiz?

– Uğurlu il baharından bilinər! Builki ilk qonağımız siz olduğunuza görə, ilin sonunacan inqilab rəhbəri ilə görüşmək də qismət olar.

Bu görüşdə mənə və qızlarıma əqiq üzük hədiyyə etdi. Mən də yoldaşımın Hacı Qasimlə şəklini divardan götürüb Reyhanə ilə Mehranəyə verdim, dedim ki, siz də bunu hacıya hədiyyə verin.

Uşaqlar şekli verəndə dedilər: "Bu çərçivəni otağınızın divarından asın".

Mən Sərdar Süleymanınin şəhadət xəbərini eşidəndə ikiəlli başıma vurdum, halım pisləşdi. Mehdinin qırxına qədər elə ağlamamışdım. Səsimə uşaqlar oyandılar. Mənə baxıb sakitcə bir-biri ilə danışırdılar. Hər ikisi otaqlarına girib qara paltarlarını geyindilər, hacının hədiyyə verdiyi üzüklərini taxıb qucağıma gəldilər və üçümüz birlikdə ağlamağa başladıq.

Evimizə qonaq gələndə qızlarım hacının verdiyi yadigar üzükləri göstərirlər. Onlar bu günlərdə hacı üçün darıxırlar.

Hacı Qasimin sözü

Fatimə Cəfəri¹

Toplantı zalında oturmuşdum. Zalın sonunda pıçapıç düşdü. Baxıb gördüm ki, Sərdar Süleymani içəri girdi. O, birinci cərgəyə çatanda şəhid xanımları və övladları onu dövrəyə aldılar. Onlarla şəkil çəkdirməsini istəyirdilər. Orada kim vardısı, mobil telefonu ilə bu səhnələri çəkirdi. Azyaşlı şəhid övladları Hacı Qasimin qucağında oturmuşdular. Digərləri də onun yanında olmaq istəyirdilər. Hacı toplantı iştirakçılarının salavatından sonra səhnəyə qalxıb həmişəki təbəssümü ilə onlara xoşgəldin dedi. Çıxışından sonra hərəm şəhidlərinin övladları səhnəyə qalxıb onunla yadigar şəkil çəkdirdilər. Şəhid övladları Hacı Qasimi elə dövrəyə almışdılar ki, o, səhnədən çətinliklə endi. Sonra da qərara alındı ki, hər bir ailə on dəqiqə onunla görüşsün.

Növbə bizə çatanda hərbi forma geyinmiş oğlum Hüseyn onunla görüşüb-öpüşdü. Hacı ondan soruşdu: "Hansı şəhidin oğlusan?"

– Şəhid Səid Ənsarinin oğluyam, – deyə Hüseyn cavab verdi.

– Neçə yaşın var? – hacı yenə soruşdu.

¹ Hələbin Xantuman bölgəsində şəhadətə qovuşmuş Səid Ənsarinin həyat yoldaşı

– On yaşım var.

Hacı Hüseynin alnından öpüb dedi:

– Şəhid Ənsari çox istedadlı və zəkalı idi; həm də çox cəsur idi. - Sonra Hüseynə baxıb əlavə etdi: - Atana necə də oxşayırsan!

Hüseyn gülümsəyib onun yanında oturdu. Qızıyla mən də onun qarşısında oturdum. Qızıma dedi: "Qızım, adın nədir?"

Zeynəb özünü təqdim etdi. Hacı ona sevgi dolu nəzərlə baxdı.

- Sərdar, atamın cənazəsi nə vaxt gələcək? Onun cənazəsi varmı? Bizə düzünü söyləyin, - qızım dedi.

- Sizə söz verirəm ki, atanızın cəsədini qaytaracağıq, - deyə gözləri yaşla dolmuş Hacı Qasim udqundu.

- Sərdar, atanızın cəsədi mütləq qayıdacaq? - Zeynəblə Hüseyn dilləndi.

Əlini Hüseynin çiyinə vurub dedi:

- Hüseyn can, atandan sonra evin kişisi sənə. Arxayın ol. Əgər Allah istəsə, çox tezliklə qayıdacaq.

Hüseynin çiyində yoldaşımın şəkli olan çəfyə şalı vardı. Sərdar Süleymani əlini şəhidin şəklinə çəkib dedi: "Şəhadətlə gedənlərin xoş halına! İnşallah, biz də şəhidlərin yolunu davam etdirənlərdən olaq!"

Hacı Qasim Hüseynin başını tumarladı, onu öpdü və mənə dedi:

– Allah sizə səbir versin! İnşallah, uşaqları elə tərbiyə edin ki, atalarının yolunu davam etdirsinlər.

Onun yanından qalxmağa, onunla sağollaşmağa ürəyimiz gəlmirdi. Lakin yerimizi digər şəhid ailəsinə verməli idik. Məcbur qalıb sağollaşdıq.

Tavan

Şahzadə Əhmədizadə¹

Hadi Kəcbafın şəhadətindən sonra şəhid ailələri üçün təşkil olunmuş bir mərasimdə Sərdar Süleymani ilə görüşdüm. Hamı toplaşandan sonra üzünü ailələrə tutub dedi: "Bütün ailələrdən xahiş edirəm ki, iki dəqiqə tavana baxsınlar".

Onun bu sözünə hamı təəccüb etdi. Yavaş-yavaş boyunlar yoruldu, hövsələlər daraldı. Bu zaman soruşdu: "Yoruldunuz? Bilin ki, bizim bəzi döyüşçülərimiz yaralandıqlarına görə otuz ildən çoxdur yalnız tavana baxırlar. Halbuki biz iki dəqiqə dözə bilmirik".

Sonra İslam döyüşçülərinin rəşadətlərindən danışdı. Çıxışdan sonra bir-bir ailələrlə hal-əhval tutmaq istəyirdi, amma sevinən şəhid övladları onu dövrəyə almışdılar. 5-6 yaşlı uşaqdan 13-14 yaşlı

¹ Suriyada şəhid olmuş hərəm müdafiəçisi general-mayor Hadi Kəcbafın həyat yoldaşı

yeniyetməyədək bütün şəhid övladları belinə dırmaşırdılar. O da onlarla səmimi şəkildə danışırdı. Hər kəs onunla şəkil çəkdirmək istəyirdi. Təsadüfən, kiçik oğlum da Hacı Qasimlə bir “selfi” çəkdi.

Sübh namazından sonra Qasim Süleymaninin şəhid olduğunu eşidəndə ağladım. Hadinin şəhadət xəbərini eşitdiyim günü bir də yaşadım. Uşaqlarım da deyirdilər ki, ana, sanki atamızın müsibəti təzələndi və indi bildik ki, yetim qalmışıq.

Başqa istehkam

Seyid Mehdi Mirtacəddini

Müharibədən sonra nəinki döyüş istehkamını tərk etmədi, hətta başqa bir istehkamın da komandiri oldu. 1989-cu ildə Kirmanın müqəddəs müdafiə əsərlərini qorumaq üçün mərkəz yaratdı. Kirmanın və Sistan və Bəlucistan vilayətlərinin şəhidlərinə dair konfrans keçirdi, dedi ki, şəhidlər üçün kitablar yazmalıyıq. Ən yaxşı yazıçılarla Sərhənginin komandasını seçdi. Həmin illərdə Sarəllah diviziyasının şəhidləri üçün 60 kitab yazıldı. Öz işləri çox olsa da, kitabları vərəq-vərəq oxuyub təsdiqləyir, çapa göndərirdi. Sonra Kirmanda müqəddəs müdafiə muzeyini açmaqla məşğul oldu. Bütün işləri özü həll edirdi. Çox zəhmət çəkdi, axırda muzeyin açılış günü gəldi. Yenə də yerdə qalmış başqa bir işin

ardınca getdi. Mühəribə sənədlərinin itməməsi üçün bir mərkəz yaratdı, döyüşçülərin film və fotolarını toplamaqla yanaşı, xatirələrinin də qeyd olunmasını təşkil etdi.

Şəhid məclisi

Məhəmmədhüseyn Hüseyni Yekta

İmam Xomeyni hava limanından Mehrabad hava limanına getdim. Suriyadan yenicə qayıtmışdım. Çıxış üçün Kirmana getməli idim. Uçuş biletini almağa gedəndə Hacı Qasimi gördüm. Dedi: "Siz bizim şəhərimizə gedirsiniz?"

– Hə, hacı, bu axşam Zəngiabad kəndində Şəhid Hacı Yunis Zəngiabadinin anım mərasimi var. Məni onunla bağlı döyüş xatirələrimdən danışmağa çağırıblar, - deyər cavab verdim.

Kirmana çatanda məni taksiyə mindirdi, sonra getdi. Mən Zəngiabada getdim. Mərasim başlayanda hacı da gəldi. Girişdə şərt kəsmiş, tapşırmışdı ki, adım çəkilməyəcək. Demişdi ki, Hacı Hüseynə tapşırın, mənim burda olmağım haqda bir söz deməsin, söhbət etməyə də çağırmayın, şəhid məclisində iştirak etməyə gəlmişəm.

Hamı kimi məclisdə oturdu, sonra da səssiz-səmirsiz getdi.

Şahid xəzinəsi

Seyid Mehdi Mirtacəddini

Hacı Qasim təklif etdi ki, gedin, şəhidlərin atalarının xatirələrini toplayın. Əvvəlcə Kirmandan başlamağı təklif etdi. Layihənin maddi təminatından tutmuş səsyazan və kameraya qədər bütün lazım olanları təşkil etdi. Oturub müsahibələr üçün iclas keçirdik: hansı sualları verək, şəhid valideynlərinin həyatının harasından başlayaq, filmin və səsin keyfiyyəti necə olsun və s. 2012-ci ildə işlər başlandı. İki ildən sonra dörd minə yaxın müsahibə topladıq. Məruzə edəndə Hacı Qasim başqa bir şey istəyib dedi: "Bu layihəni bütün ölkədə icra edə bilərsiniz?"

Çətin iş idi, böyük imkan tələb edirdi, lakin bizi arxayın etdi, söz verdi ki, əlindən nə kömək gəlsə, edəcək. Elə də oldu.

Suriya və İraqda məşğul idi, amma bu layihəni yaddan çıxarmırdı. İclas keçirir, işə dair məruzə istəyir, tapşırıqlarını verirdi. Şahid xəzinəsi adlanan bu layihəmizi üç il də davam etdirdik. Ölkənin əksər vilayətlərində işlər görüldü, iyirmi yeddi minə yaxın müsahibə toplandı. Bu işə bir dünya ibrətli xatirə demək idi. Onlardan düzgün yaşamaq yolunu öyrənmək və gələcək nəsillərə öyrətmək olar.

Necə də xeyirli iş gördü Hacı Qasim! Necə yüksək fikirləri vardı bu adamın! İşinin böyüklüyünü indi

anlayırıq. Çoxlu şəhid valideynləri indi aramızda deyillər, lakin onların müsahibə videoları arxivimizdə qalır.

Tövsiyə

Höccətül-İslam Abbas Rzayi

Dostum mənə Hacı Qasimin Kirmanın Şəhid fondunun sədrinə yazdığı məktubunu göstərdi. Yazmışdı ki, şəhid ailələrinə, müharibə əlillərinə və iştirakçılarna xidmətdən ibarət böyük səadət əldə etmişiniz. Yazmışdı ki, hər gün səhər çağı iki rəkət namaz qılıb Allahdan kömək istəyin, sonra xidmətə başlayın. Tövsiyə etmişdi ki, şəhid ailəsinin və ya müharibə əlilinin psixonevroloji və ya başqa bir problemlə gəlib hirsələndiyi anları həyatınızın ən şirin anları bilin. Siz səbirli olun və onların işlərini yoluna qoyun.

Bu tövsiyələrə hamıdan qabaq özü əməl edirdi. Hacı Qasimə belə müraciət edənlər az deyildi. Onun heç vaxt üz-gözünü turşutduğunu, qaşqabaqla davrandığını görmədim. Qarşıdakının hansı partiyadan, hansı cinahdan olduğunu da fərqi yox idi; yazılı göstəriş verirdi ki, bu ağanın işini həll edin.

Məhzun gecələr

Höccətül-İslam Hüseyn Ənsarian

Mənimlə dost idi. Şəhid olduğu gün evinə getdim. Ailəsi deyirdi ki, inqilabdan sonra ramazan ayının üç əhya gecəsindəki məclislərimizi qaçırmayıb. Hətta evdə qalmalı olanda onlara, “Məscidə gedin, orada əhya saxlayın” deyirmiş ki, tək olsun. Çünki qayıdanda gözləri ağlamaqdan qızarmış olurmuş.

Ömrümdə çox ağlayan görmüşəm. Lakin Hacı Qasim İmam Hüseyn (ə) üçün və əhya gecələrində ağlamağa dair misilsiz nümunələrdəndir. Bəzən özü döyüşçülərinə Aşura ziyarətnaməsini oxuyurdu. İmam Hüseynə (ə) çox bağlı idi.

Ünsiyyət

Doktor Məhəmmədrza Səngəri

Narahat idi ki, şəhid valideynlərinin xatirələri əldən çıxmasın. İclasda mövzulardan biri bu idi ki, şəhid ata-analarından neçəsi sağdır. Çünki Böyük Rəhbər buyurmuşdu ki, bunlar xəzinədir. 130 adda sənəd var, heç biri min səhifədən az deyil. Bunların hamısı nömrələnmiş, öz nəzarəti altında dəqiq tənzimlənmişdir.

İncəsənət ruhlu insanlardan idi. Nəhcül-bəlağəni tam oxumuş, elm adamlarıyla müzakirə etmişdi; həmişə yanındaıdı, bəzən oxuyur, zümzümə edirdi. Onun çıxışlarına fikir versəniz, İmam Səccadın (ə) duaları və İmam Əlinin (ə) Nəhcül-bəlağədəki xütbələri ilə ünsiyyətdə olduğı aydın hiss olunur.

İman

Sərdar Rəhim Noi Əqdəm

Onun komandirliyində görünən ilk bariz cəhət Allah-Taalaya təvəkkülü və Əhli-beytə təvəssülü idi. Bacarıqlardan istifadə etməkdə daha çox iman və etiqladlara əsaslanırdı. O düşünürdü ki, Suriyada Ali Baş Komandan həzrət Zeynəbdir, işlərindən ötrü ondan əmr alırdı.

İmza

Ayətullah Cavadi Amuli

2018-ci ildə bəzi adamlarla birlikdə Quma gəlmişdi. Yanındakılar gedəndən sonra dedi ki, hacı ağa, sizinlə işim var. Gördüm ki, cibindən bir qədər parça çıxardı. Dedi ki, bu, kəfənimin bir hissəsidir, istəyirəm şəhadət verəsiniz.

– Bizim nə səlahiyyətimiz var ki, şəhadət verək?! Özü də bir ömür Qurana və imamlara xidmət etmiş, namusumuzu, təhlükəsizliyimizi, dinimizi, şərəfimizi, dövlətimizi, imamın və rəhbərin sözlərini qorumuş birisi üçün? – deyə cavab verdim.

Axırda dedik ki, yaxşı, imzalayırıq. Dedik ki, İlahi, Sən şahidsən ki, bu əzizimiz sənə xidmətçidir.

Sərhədsiz komandir

Doktor Rza Ləkzayi

Ədalət onu yaxşılıq və məhəbbət vadisinə aparmışdı; məhəbbət vadisində dünya məzlumlarının tərəfdarı və aşiqi olmuşdu. Ürəyi onlardan ötrü döyünürdü, onların əzablarından gözlərinə yuxu getmirdi. Bu məhəbbət və ədalət cəsarət və tədbirliliyi ilə birləşib İmam Xomeyninin, sonra da Böyük Rəhbərin komandanlığı altında idarə olunduqda onu sərhədsiz komandirə çevirirdi. Buna görə məzlumların xeyrinə müqavimət və döyüş adamı idi, təslimçilikdən uzaq dururdu. Qələbələr onu qürurlandırmırdı, özünü həmişə vilayət əsgəri hesab edirdi.

Sadə köynək

General Con Maqvayr¹

Yarımhərbi bir təşkilatda gülləkeçirməz jilet geyinmədən vuruşan 25 yaşlı gənc necə həvəslə vuruşmaya bilər, əgər babası yaşda komandirinin sadə bir köynəklə döyüş yerində, güllələrin arasında gəzdiyini görürsə?! Bu iş həmin əsgər üçün ilhamverici bir mesajdır; fikirləşir ki, bu adamın canında qorxu yoxdur və biz də belə olmalıyıq. Mən düşünürəm ki, Süleymani kimi adamlar öz talelərini yazdıqlarını, öldürülsələr də yaxşı öləcəklərini bilirlər. Onlar bu məsələdə biz amerikalılardan fərqli baxışa malikdirlər və ilahi bir göstərişi yerinə yetirdiklərini düşünürlər.

Şəhadətə namizəd

Höccətül-İslam Məhəmmədcavad Hacıləkbəri

Seçki zamanı bir məsələ qarşıya çıxdı və onu görməyim lazım oldu. Dərhal paltarımı geyinib maşına mindim. Xiyabanlarda diqqətim seçki coşqusunda ikən Sərdar Süleymaninin ofisinə çatdım. Maşından enib binaya girdim. Həmişəki

¹ ABŞ MKİ-nin sabiq əməkdaşı

kimi mənə qucaqlayıb əhvalımı soruşdu. Oturub söhbətə başladıq.

Birdən yadıma bir şey düşdü, ona dedim: "Siz bu qədər sevilirsiniz, niyə prezident olmursunuz? Bütün İran xalqı sizi sevir. Namizədliyinizi versəniz, böyük səs çoxluğu ilə birinci olarsınız".

Gülümsəyib başını aşağı saldı, bir qədər düşünüb dedi: "Bax, mən güllələrə, raketlərə namizədam. Qoy hakimiyyət öz adamlarına çatsın. Mən şəhadətə namizədam".

Əsgərlərin nahar yeməyi

Həmidrza Səidi

2017-ci ildə atası dünyadan köçdü. Etdiyi yaxşılıqların əvəzini vermək üçün bir iş görmək istədim. Bir neçə gündən sonra bildim ki, Tehranın İmam Xomeyni müsəllasında atasına məclis keçiriləcək. Aidiyyəti orqanlar razılaşdılar ki, media işini bizim komandamız görsün.

Müsəllanın qarısının önündə dayandıq, icazə veriləndən sonra içəri girdik. Zalda əlli-altmış əsgər və çoxlu görülməmiş iş vardı. Komandirlərindən icazə alıb onlara köməyə başladıq. Biz məşğul ikən qarı tərəfdən salavat səsi gəldi.

Sərdar Süleymani bir neçə nəfərlə birlikdə içəri girdi. Yaxınlaşıb onu dövrəyə aldıq. Bir-bir uşaqların

hamısı ilə görüşdü, hal-əhval tutdu. Əsgərlərlə görüşəndən sonra komandirlərinə baxıb dedi: "Niyə bu iş üçün əsgərlərdən istifadə edirsiniz? Xahiş edirəm, onları göndərin".

– Xidmət qüvvələri az idi. Onlardan istifadə etməyə məcbur olduq. Amma işdə məcburilik olmayıb, özləri könüllü gəliblər, – deyə komandir cavab verdi.

Əsgərlərə mehriban nəzərlə baxıb dedi: "Onda onlara yaxşı nahar yeməyi təşkil edin".

Quran qiraətçisi

Mahmud Novruz

Bir mərasimə Quran oxumağa dəvət olunmuşdum. Dünyadan köçən, şəhid anası idi, otuz il ayrılıqdan sonra övladına qovuşmuşdu. Mərhumun bir qohumunun təqdimatı ilə mikrofon arxasına keçib Quran oxumağa başladım. Bir neçə dəqiqədən sonra gözlərim məscidin giriş qapısına sataşdı. Bir kişi içəri girib yavaş-yavaş bir neçə addım atdı və bir yerdə dizi üstə oturdu. Camaata Quran paylayan balaca oğlan ona yaxınlaşdı. Kişi mehribanlıqla bir cüz Quran götürüb oxumağa başladı. Fikirləşdim ki, görəsən, mən yuxu görürəm, yoxsa, həqiqətən, odur? Yenə ona baxdım. Gözəl gözlərindən bildim ki, özüdür: Qasim Süleymani –

təhlükəsizliyimizi borclu olduğumuz şəxs. Düşünməzdim ki, bu qədər təvazökar olub xüsusi bir yerdə oturmadan, söykənmədən adi bir şəxs kimi camaatın arasında oturub Quran oxuya bilər.

Sərçələrin ruzisi

Əkbər Keşavərz

Təxminən on il öncə sübh çağı darıxırdım. Halım yaxşı olsun deyə Behişt-Zəhra (ə) məzarlığına getdim. Həmişə adətimdir, kədərlənəndə şəhidlər bölməsində dostlarıma baş çəkib bir qədər sakitləşirəm. Şalımı, papağımı götürüb evdən çıxdım. Təxminən saat 9-da şəhidlər bölməsinə çatdım, bir dostumun məzarı başında oturub ağladım.

Birdən arxamdan səs eşitdim. Qalxıb geri baxanda bir kişinin buğda kisəsi ilə keçdiyini gördüm. Bir qədər diqqətlə baxdım: Qasim Süleymani idi. Halımın pərişan olduğunu görüb mənə yaxınlaşdı. Onu qucaqlayıb bir qədər dərdləşdim. Söhbətlərim bitəndən sonra dedi: "Qalx, gedək. Əsas iş yadımdan çıxdı".

– Hacı, nə işin vardı? – deyə soruşdum.

– Bir müddət qabaq şəhidlərin məzarı başında oturmuşdum. Bir neçə sərçə və qurqur məzarın üstündəki şirniyyat qırıntılarını yeyirdi. Qərara

gəldim ki, hər həftə buraya gəlib qəbirlərin üstünə buğda və darı səpim.

– Bu qədər iş-güclə bunu edirsiniz?! Bunu başqa bir adama tapşırın.

– Yox, bu işlər o dünyada bizə lazım olacaq.

Hansı qəbrə çatırdıqsa, bir ovuc darı və buğda səpib o birinə keçirdik. Daha boş məzar daşı qalmadı. Yaxınlaşıb dedim: "Əminsiniz ki, sərçə və göyərçinlər bura gəlir?"

Əli ilə bir səmti göstərib dedi: "Bax".

Dönüb gördüm ki, bir neçə dəqiqə ərzində şəhidlərin məzarına onlarla sərçə və göyərçin toplaşmış.

Əlyazma

Sərdar Əli Asudi

Arzularımdan biri onun barəsində kitab yazmaq idi. Müqəddəs müdafiə barədə kitablar arasında onun xatirə kitabının yeri görünürdü. İstəyirdim ki, kitab da olmasa, onun üçün bir film və ya serial işləyim. Özü isə həvəs göstərmir, bəzən də qarşı çıxırdı.

Bir gün evdə iş masamın arxasında oturduğum yerdə fikirləşdim ki, ona məktub yazım, kitab yazmaq üçün icazə istəyim. Məktubun mətnini çap etdim. Ona yaxın bir adam tanıyırdım. Ertəsi gün

səhər çağı gedib məktubu ona verdim. Özü məsələdən xəbərdar idi. Mənə dedi:

– Özünü yorma. Hacı onun üçün bir iş görülməsini sevmir.

– Bunu da sınayaq, – deyə ümidimi itirmədən cavab verdim.

– Baş üstə. Mən sizə xəbər verərəm.

Bir neçə gün ötdü, amma xəbər çıxmadı.

Bir gün iş yerində telefonum çaldı. Həmin adam idi. İş yerimin ünvanını soruşdu. Məni görmək istəyirdi. Fikirləşdim ki, görəsən, icazə alıbmı. Yarım saatdan sonra gəldi. Soruşdum ki, nə oldu, razılaşdı?

Başını aşağı salıb pencəyinin cibindən bir məktub çıxardı.

– Məktubuna cavab yazıb. Oxu, – dedi.

Məktubu aldım. Öz xətti ilə yazmışdı:

"Əziz qardaşım cənab Asudi. Allah hamımızın aqibətini xeyirli etsin! Lütfünüzə görə təşəkkür edirəm. Nə qədər ki sağam, mənim barəmdə bir şey yazılmasını, çəkilməsini istəmirəm. Biz insanıq, nəfsin təhlükəli istəkləri altındayıq. Dua edin, mənə şəhadət qismət olsun, ondan sonra nə istəsəniz, yazarsınız. İnsan Allaha arxalansa, Ona və yardımına əmin olsa, düşmənin gözündə böyük görünər. Mən vilayət əsgəri ola bilmişəmsə, Allahıma minnətdaram".

Yaralar

Sərdar Mahmud Əmini

Hacı Qasimin bel ağrısı vardı, vaxt tapanda hovuzda gedib suda yeri yirdi. Onun yaralarını ilk dəfə suda gördüm. O vaxta qədər yalnız sağ əlinin içini görmüşdüm. Onunla güləşdiyim vaxtlarda fiziki baxımdan məndən yaxşı idi. Bir zəif yeri vardı: sağ əlinin içi. Barmaqlarının arasına güllə dəymişdi. Məni yıxmaq istəyəndə həmin əlini tutub sıxırdım, tez təslim olurdu. Sağ bazusunun üstündə, çiyininin yanında da bir yara vardı. Bir qəlpə də yuxarıdan aşağıya qədər qarnını açmışdı. Kimyəvi silahdan da xəsarət almışdı.

Hacını son dəfə görəndə halımı soruşdu. Dedim ki, pis deyiləm.

– Səni az-az görürəm, – dedi. – Səni köməyə çağırıblar, niyə getmirsən?

– Səbəblərimdən biri fizikidir. Müharibə yaralarına görə bacarmıram, – deyə cavab verdim.

Şalvarının balaqlarını qaldırdı, baldırlarını göstərərək dedi:

– Gör mənim vəziyyətim necədir! Mən də bu haldayam.

Kimyəvi silahların təsirindən baldırları qaralmışdı.

Böyük dərs

Əlican Süleymani

Qənat Məlikdə Hunin adlı bir boğaz var. Hacı Qasim ildə bir dəfə oraya gedirdi. Gözəl, səfalı yerdir.

Bir dəfə ondan soruşdular ki, haranı daha çox sevirsən. Cavab verdi ki, Raboru. Dedilər ki, Raborda haranı? Dedi ki, Qənat Məliki. Yenə dedilər: "Əgər Qənat Məlikdə daha çox haranı sevdiyini soruşsalar, nə deyərsən?" Dedi: "Hunun boğazını. Oradakı yüksəklikləri sevirəm".

Bir dəfə Hunin boğazına gedəndə yolda mənə bir sual verdi: "Ömrünün sonunda uşaqlarına hansı vəsiyyəti edə bilərsən?" Cavabdan boyun qaçırdım.

- Əmirəlmöminin (ə) İmam Həsənə (ə) bir məktub verib. O məktub Nəhcül-bəlağədədir, - dedi.

Məktubun ərəbcəsini dəqiq şəkildə oxuyub tərcümə və şərh etdi. Buna xüsusi istedadı vardı. Quranla və Səhifeyi-Səccadiyyə ilə də yaxından tanış idi. Hər dəfə gələndə yalvarırdım ki, hacı ağa, mikrofonu al, bir söz danış. Həmin günün cavabı isə bizə böyük dərs oldu.

O Qasim Süleymani

Doktor Misbah Baqiri Kəni

Mərkəzi bankın işçilərindən olan bir dostum deyirdi ki, sədrin ofisinə getmişdim. Gördüm ki, Hacı Qasim orada oturub. Onda təzəlikcə məşhurlaşmışdı. Tez yaxınlaşıb gördüm ki, adi bir adam kimi oturub icazə gözləyir. Onu tez sədrin otağına yönləndirdim. Sədr iclasdaydı.

Fürsətdən istifadə edib Kərbəla-4 əməliyyatındakı məğlubiyyətdən sonra çəkilməş videogörüntüləri barədə danışib dedim: "Sərdar, sizi gördüm, Sarəllah diviziyasının uşaqlarının şəhadətinə görə çox narahat idiniz; çox ürəkdən ağlayırdınız, şəhid yoldaşlarınıza görə çox pərişan idiniz".

Mənə baxdı. Bildim ki, tərifə görə narahatdır. Dedi: "Salam olsun o Qasim Süleymaniyə! Heyf ki, bütün o hallar getdi, bir şey qalmadı".

Mahnı

Sərdar Həsən Danayifər

Talibani ilə yaxın münasibəti vardı. Talibani vəfatından bir ay öncə İrana gəlmişdi. Hava limanında onu qarşılayıb Kərəc bağına apardıq. Hacı Qasim hər gün ona baş çəkirdi. Bir gün mən də

oradaydım. Hacı dedi: "Mam Cəlal, niyə otaqdasız? Gedək bağa".

Bahar idi. Çay kənarına getdik. Hacı əlil arabasının bir tərəfindəydi, mən o biri tərəfində. Hacı dedi: "Mam Cəlal, mən də oxuyum, Həsən də. Gör hansımız yaxşı oxuyuruq!"

Kəndlərinin yerli ləhcəsi ilə oxumağa başladı:

Onun gətirdiyi gülün ətri yoxdur,

Özüm gül olaram ki, yarım iyləsin.

Mənim əzizim suyun kənarında oturub,

Ondan bir gül gətirir, iyləyir...

Sonra mənə işarə verdi ki, oxuyum. Mən də Kirmanın yerli şeirlərindən birini oxudum. Sonra hacı dedi: "Mam Cəlal, hansımız yaxşı oxuduq?"

Cəlal Talibani məni göstərdi. Hacı dedi: "Əmi can, niyə səhv edirsən?"

Ətrafımızdakı hər kəs ağlayırdı. Qəribə səhnə idi. Hacı o kişini sevindirməkdən ötrü əlindən nə gəlirdisə, edirdi. Düşünürdü ki, o, çox yerdə İslam ümmətinin xeyrinə böyük qərarlar qəbul etmişdir. Buna görə onu sevindirməkdən ötrü mahnı oxumağa da hazır idi. Bu görüşün filmi var.

On dəqiqə

Məhəmməd Zəhrayi

Həmidyyə və Süsəngirdi sel basmışdı, yağıntı da davam edirdi. Mən Süsəngirdə getdim. Günorta idi. İcra hakimiyyəti məhəllələrə yük maşınları və avtomobillər göndərirdi, səsucaldanlarla əhaliyə deyirdilər ki, tez şəhəri tərk edin. Belə bir xəbərdarlıq verilirdi: "Sel rəhmsizdir; kim qalsa, həyatını itirəcək".

Həmin gün axşam saat 11-də iclasımız vardı. Bizə xəbər verdilər ki, Qasim Süleymani bölgədədir. O, xəbərsiz şəkildə iclasa gəldi, şəhəri boşaltmağa etiraz edib dedi: "Bu əhali getsə, şəhərdə kim qalacaq?! Ümumiyyətlə, niyə getməlidir? Səkkiz il bura bombalananda, mühasirədə və işğalda olanda əhali qalıb müqavimət göstərib, indi bir seldən ötrü niyə getsin?!"

Bir anlığa iclasa sükut çökdü. Bəlkə də inanması çətindir. O, cəmi on dəqiqə danışdı, amma hər şey dəyişdi.

Ertəsi gündən daha heç bir səsucaldandan səs gəlmirdi. Hacı Qasim əhalini və gəncləri müqəddəs müdafiə illərinə aparıb dedi: "Yadınızdadır, şəhərinizi mühasirəyə almış, işğal etmişdilər və siz səngər düzəldib döyüşdünüz, onu geri aldınız. İndi

də sel gəlib. Qalın, səngər qurun, evinizi və şəhərinizi xilas edin!"

Bir gün çəkmədən qoca-cavan hamı toplaşib şəhərlərin ətrafına sədd çəkdiilər. Onlar torpaqla doldurduqları kisələrlə seli ram edə bildilər.

Ana kimi

Həbib Əhmədzadə

Bilmirəm Xuzistan selinin neçənci günü idi. Suyun səviyyəsi hər dəqiqə artırdı. Bir gün axşamüstü dedilər ki, Hacı Qasim yoldadır, Xuzistana gəlir. Xuzistan Müqəddəs Ziyarətqahlar Komitəsi və Şagird festivalının sədri Hacı Qasimi və yanındakı heyəti yerləşdirmək üçün könüllü şəkildə bir ev tapdılar.

Hacı Qasim və yoldaşları gəldilər. Onlar çatmazdan öncə dostlarımızın ikisi ev yiyəsi ilə birlikdə yüngül şam yeməyi almağa getmişdilər. Gənc prodüser dostlarımdan ikisi ilə mən ev yiyəsi olduq. Hacıya dedim: "Dostlar yemək gətirməyə gediblər, indi qayıdacaqlar. Siz bu axşam şam yeməyinə burada qonaqsınız".

– Zəhmət çəkmənizə razı deyilik, – hacı cavab verdi.

Bu zaman Əbu Mehdi əl-Mühəndis də gəldi və çevrə tamamlandı. Namazımızı Əbu Mehdiyə iqtida

etdik, sonra sadə şəkildə yerdə oturduq. Şam hazırlandı, süfrəni sərdik. Hacı Qasim hamını, hətta mühafizəçiləri də adları ilə çağırırdı, sonra yeməyə başladılar. Maraqlı idi ki, mehriban bir ana kimi tikəni götürür, iş yoldaşlarının ağzına qoyurdu.

Sözünün adamı

Həsən Polarək

Xuzistan selindən sonra Hacı Qasim səhər saat 10-da zəng vurub dedi ki, yardım çadırlarına baxmağa gəlirəm.

– Hacı, biz onlara dünən demişik, hələ 24 saat keçməyib, – dedim.

– Eybi yoxdur, mən gəlirəm. Çadırlar hardadır? Görmək istəyirəm ki, nə edirsiniz?

– Hacı, sabah gələ bilərsinizmi?

Razılaşdı.

Ertəsi gün səhər çağı hələ hava işıqlanmamış təyyarəsi Əhvazın hava limanına oturdu. Valiliyə və ya Böhranı İdarəetmə Qərargahına getmədi. Orada havanın bir qədər işıqlanmasını gözlədi, sonra helikopterlə vəziyyətləri məruzə olunmuş iki-üç kəndə baxmağa getdi. Böhran qərargahı hələ o kəndlərə getməmişdi. Əhali suyun mühasirəsində qalmışdı. Qərargah demişdi ki, kəndləri boşaltsınlar, onlarsa razılaşmamışdı.

Helikopter yerə oturanda camaat ona doğru hücum çəkdi. Hamı səs-küy salırdı. Hacı dedi ki, biriniz danışın. Aralarından biri dedi: "Biz bir həftədir burdayıq; nə suyumuz var, nə də bir tikə çörəyimiz. Selin suyundan içirik".

Hacı mənə dedi: "Mən burdayam. Bu helikopterlə gedin, insanlara su və yemək gətirin".

– Baş üstə. Gətirərik, – deyib ona baxdım.

Hirsləndi.

– Həsən, mən başüstə-zad bilmirəm; burda oturmuşam, get-gəl.

– Siz gedin, başqa bir neçə yerə də baş çəkin. Bir saat yarımından sonra yemək burdadır.

Hüseyn Pırcəfərinin telefon nömrəsini kəndin şura sədrinə verib dedi: "Bir saat yarımından sonra mənə zəng vur".

Həmin kəndin əhalisi sonra müsahibədə deyirdilər: "Danışib sözünə əməl edən yeganə şəxs Hacı Qasim oldu".

Daşqın

Sərdar Məsud Şüştəri

Selə görə iki dəfə Xuzistana gəldi. Şadiqana getdik. Daşqın gələn bütün kəndlərə baş çəkirdi. Şadiqan əhalisi onu görmək, onunla salamlaşmaq istəyirdi. Gedib yardım çadırlarına baxdı. Çadırlarda

xidmət edən uşaqlar sevindilər. Suraxiyyə kəndinə də getdi, tək-tək bütün evləri gəzdi, suyun altında qalmış evlərə baxdı, əhali ilə görüşdü, insanları dinlədi. Ortasından çay keçdiyinə görə bu kənd iki hissəyə bölünürdü. Hər iki tərəfə baxış keçirib mənə təkidlə deyirdi: "Əhaliyə yemək gətirmədən burdan tərpənməyə haqqın yoxdur".

Tez-tez deyirdi: "Şüştəri, hardasan? Yemək nə oldu? Niyə gəlib çıxmadın? Yemək gələndə qədər mən burdan getməyəcəm".

Yanında olduğum müddət mənimçün müstəsna zaman idi. Həmin gün hamı ilə səbirlə davranırdı. Kiçik-böyüyə, təhsilli-təhsilsizə, varlı-kasıba - hamıya hörmət edirdi. Bütün davranışları təsirli və ilahi idi. Əhalinin işi yoluna qoyulanda ürəkdən sevindi. Mən qaldım, o da axşam getdi. Camaat onun qəbul etdiyi qərarların bir-iki saat ərzində həyata keçdiyini görüb sevinirdi.

Beş-altı saatdan az müddətdə Şadiqana girdik, aldığımız hər bir şeyi daşqından zərər çəkmiş kəndlərə verdik. Xüsusən də yüz milyon tümənlik ot-ələf maldarları çox sevindirdi.

Ən vəfalı insanlar

Fatimə Buveyrdeh

Gecə-gündüz Sərdar Süleymaninin arxasınca qaçmışdıq ki, müsahibə alaı, amma olmamışdı. Çox zəng vurub maraqlanmışdım, hamısı nəticəsiz qalmışdı. Haraya gedirdimsə, deyirdilər ki, indicə buradaydı, getdi.

Çəkiliş qrupuyla birlikdə məyus halda Şadiqana getdim. Hacı Ovfinin evinə qonaq olduq. Çadır qurmuşdu, daşqından zərər çəkənlərə yardım edirdi. Çadırın xidmətçiləri dedilər ki, hacını dəvət etmişik, mütləq gələcək; o, İmam Hüseyn (ə) qulluqçularına heç vaxt "yox" deməz".

Gəldi. Beynəlxalq əl-Aləm televiziya kanalına müsahibə istəyəndə isə üzr istəyib, "İncimə, qızım!" – dedi və getdi.

Əbu Mehdi əl-Mühəndisdən müsahibə aldım, ancaq hələ əlim boş idi. Ağlamağa başlayıb çadırdan uzaqlaşdım. Qardaşların biri məni çağıraraq dedi: "Ağlama. Hacı üzüyünü sənə hədiyyə verdi".

Sevindim, ancaq müsahibə tamahı başımdan çıxmırdı. Hədiyyəni qəbul etməyib dedim: "Mən əl-Aləm kanalına söz vermişəm ki, ondan müsahibə alacam".

Ağlaya-ağlaya çəkiliş qrupunun avtomobilinə tərəf getdiyim yerdə hacının maşını yanımda dayandı. Bir ata kimi danışdı:

- Qızım, olar ki, ağlamayasan?! Yaxşı, de görüm, nə deyim?

Sevincək gözlərimin yaşını sildim.

- Bu insanlar barədə nə demək lazımdırsa, deyın.

Operator kameranı tənzimlədi və mən mikrofonu ona uzatdım. Dedi: "İnsan bu əhalini görəndə xəcalət çəkir. Adam gərək bu insanların əl-ayaqlarından öpsün. Hətta öpsək də, böyük iş görmüş olmayacağıq. İndi problem daşqın deyil. Daşqın bitəcək. Ancaq bilməliyik ki, Xuzistan, bu bölgələr, xüsusən də ərəbdilli əhalinin yaşadığı yerlər bizim ən yaxşı bölgələrimiz və möhkəm qalamız olubdur. Bu əhali həmişə bizim ən vəfalı insanlarımız olmuşlar. Bu insanlar qarşısında borcumuzu necə yerinə yetirməyə bilərik?!"

Selin ortasında

Məkki Yazı

Xuzistan seli zamanı Şadiqan magistralı ilə Abadana doğru gəldi. O dedi: "Bu gün, ya da sabah yolun bütün sədləri açılmalıdır ki, su Şadiqandan Abadanın şimalına axsın, oradan da körfəzə doğru getsin".

Əbu Mehdi ilə danışdı, Həşd əl-şəbi təşkilatının mühəndis-istehkam bölüyünü səfərbər etdi. Onlar ekskavator və digər imkanlarla gəlib yolları açdılar. Özü də baxıb əsas tapşırıqları verdi. Suyun haraya getdiyini, Abadan şəhərinə və onun kəndlərinə problem yaradıb-yaratmadığını görmək üçün Abadana da getdi. Dedi ki, buranın bəndlərini gücləndirin.

Ekskavator və buldozer göndərdi. Qayıdanda yenə Şadiqana getdik, digər səmtdəki kəndlərə də baxış keçirdi. Orada da Həşd əl-şəbi qüvvələrinə dedi ki, daşqın qərargahının lazım gördüyü hər şeyi alsınlar.

Mal-qara yemləri məhv olmuşdu. Əhali bunu söyləyən kimi tapşırıq verdi, oradaca hacının və Əbu Mehдинin razılaşdırması ilə mal-qara yemi alıb təmənnasız şəkildə seldən zərər çəkmiş maldarlara verdik.

Hacı Qasim həтта insanların mal-qarasının da əziyyət çəkməməsini, əkinçiliyinin zərər görməməsini, evlərinin əldən çıxmamasını düşünürdü. Bütün evlərə baş çəkdi, getmədiyi ev qalmadı. Əhali onun gəlişinə görə qürur hissi keçirir, onu evlərinə qonaq edirdilər.

Üzük

Məsumə Qulami¹

Hacı Qasim bizə 2018-ci ilin novruzunda gəldi. Qızım Leyla sevincək yanında oturdu, ata-qız kimi yavaşca danışmağa başladılar.

Barmağında şəhid dostlarından birinin yadigarı olan üzük vardı. Özü deyirdi ki, mənə əziz və dəyərlidir. Onu Leylaya hədiyyə verib dedi: "Leyla, bu üzüyə səndən layiqli birini görmədim. Mənə yadigar qalmış bu üzüyü sənə verirəm".

Hacı Qasimin şəhadət xəbərini eşidəndə şoka düşdü. O gündən onu çətinliklə sakitləşdirirəm. Sanki atası yenicə şəhid olub. Həmin günlərdə olduğu qədər narahatdır.

Dəyərli yadigar isə Leylanın əlindədir, onu özündən uzaqlaşdırmır, bəzən ona baxıb ağlayır.

¹ Hələbdə şəhadətə qovuşmuş hərəm müdafiəçisi Həmzə Kaziminin həyat yoldaşı

Universallıq

Höccətül-İslam Abdullah Hacısadiqi

Bir iclasda Hacı Qasimin yanında oturmuşdum. Narahat olduğunu görüb səbəbini soruşdum.

- Narahatam ki, niyə siyasətdə əxlaq yadımızdan çıxmalıdır, - dedi, sonra başını yelləyib əlavə etdi: - Məgər təqva və əxlaq hara üçündür? Niyə siyasətə qoşulanda təqvalı olmaq yadımızdan çıxır? Niyə təqvaya qoşulanda siyasət yadımızdan çıxır?

O, universal şəxsiyyət idi; nə mənəviyyəti onu siyasətdən uzaqlaşdırırdı, nə də siyasəti əxlaq və təqvadan.

Tanınmazlıq

Doktor Məhəmmədbaqir Qalibaf¹

Heç vaxt insanların onu tanımasını istəmirdi. Xalqa inamla Hind çayından Aralıq dənizinə qədər, ağdan qaraya, sünnidən şiyəyə qədər bütün İslam ümmətini inqilabın işinə cəlb elədi, onların arasında fərq qoymadı. O, Əhli-beyt mədəniyyətinə hörmət edən hər kəslə əməkdaşlıq edirdi.

¹ İran parlamentinin spikeri

İlahi qanunlarla, xalqa hörmətlə və ixlasla bu nailiyyətləri əldə etməyi bacardı. Gəncliyinə qədər məhrum bir bölgədə yaşamış bu şəxs Cəmaran hüseyniyyəsi və xalqın imamı tərəfindən yetişdirilmişdi.

Adi döyüşçü olduğu gündən yüksək rütbəli komandan olana qədər insanlarla rəftarı dəyişmədi. Güclü zehni vardı, çoxlu işləri təkbaşına görürdü. O, insanların hüquqlarını müdafiə edirdi. Bu sahədə dəyərli işlərinə şahid olmuşuq.

Bəzən Hacı Qasimin başqa dəyərli işlərini də görürdük. Məsələn, bir şəhid övladı xahiş edirdi ki, onun toyunda iştirak etsin. O da işlərinin çoxluğuna baxmayaraq, belə məclislərdə iştirak etməyə çalışırdı.

Müqavimətçi xeyirxah

Məhəmmədrza Puyanfər

Qasim vətəninə təcavüz etmək istəyənlərlə saziş tərəfdarı deyildi. Bu baxımdan, nə İŞİD və əl-Nüsrənin qorxu saçan hərəkətləri, nə də Amerikanın və digər dövlətlərin təhdidləri qarşısında geri çəkildi; əksinə, müqaviməti və möhkəmliyi daha da çoxaldı. O, əcnəbilər, xüsusən də Amerika qarşısında müqavimət və qüdrət simvolu idi. Bu komandan yalnız iranlıların deyil, milyonlarla qeyri-iranlının da

hörmətini qazana bilib. Xüsusən də ona görə ki, o, əcnəbi torpaqda, vətəndən uzaq yerdə öldürüldü; illərlə İrana qarşı vuruşmuş bir ölkədə şəhadətə qovuşdu və uca tutuldu.

Hacı Qasim döyüş meydanı ilə yanaşı, həm təbii fəlakətlər zamanı, həm də ağır məişət xərcləri altında olan insanların əzablarını azaltmaq üçün xeyirxah işlər görürdü, yoxsul və zəiflərin yanında idi. Qasim Süleymanın sel basmış bölgələrdə fəallığı, hadisədən zərər çəkmiş insanlara yardımını kimi xeyriyyəçi fəaliyyətləri onu xalqın gözündə hərbi şəxsiyyətdən fərqli bir simaya çevirmişdi, bugünkü normal komandirlərdən ciddi şəkildə fərqləndirirdi.

Mütaliəçi

Mamusta Molla Qadir Qadiri

Korpus uşaqları mənim yanımdaydılar. Dedilər ki, Kirmanşaha gedirik. Soruşdum ki, nə üçün? Dedilər ki, Hacı Qasim gəlib.

Xatirə kitabımı verdim ki, Hacı Qasimə aparsınlar. Həmin gecə 300 səhifəni oxumuş, bəyənmişdi. Mənə bir üzük göndərmişdi. Demişdi ki, Pavəyə gəlib onu görəcəyəm. Lakin şəhid oldu, onu görə bilmədim.

Rütbələrdən üstün

Sərdar Məhəmməd İsmayıl Kövsəri

Stüardessa məni çağırıb ön oturacağı göstərdi. Qədim dostumu, cəbhənin gecə və gündüzlərinin döyüş yoldaşını görüb çox sevindim. O, mənim gözümdə hələ də Kirman, Sistan və Bəlucistan və Hürmüzqan vilayətlərinin bəsicilərini toplayıb Sarəllah briqadasını yaradan 25 yaşlı Qasim idi.

1990-cı ildə Böyük Rəhbər bizə hərbi rütbə vermək istəyəndə mən, Hacı Qasim, Hacı Əhməd Kazimi və Sərdar Şüştəri qanımızla məktub yazdıq ki, korpusa hərbi rütbə üçün gəlməmişik. Lakin ağa buyurdu ki, imam bu məsələ üzərində təkid göstərirdi, hərbi rütbə korpusun nizam-intizamı üçün lazımdır. Sonra xəbər göndərdi ki, bu rütbəyə dözə bilmirsinizsə, gedin, özünüzə bir şey fikirləşin. Lakin siz hərbi rütbələrinizi idarə etməyi bacarmalısınız.

Hacı Qasim həmin gündən bütün rütbələrini görməzdən gəldi. Sanki çiyinlərinin üstündə heç nə yox idi. Hələ də 1980-ci ildə korpusa gələn kənd uşağı kimi idi. O zaman çox gənc idi, amma günəşin yandırdığı üzündə sonsuz yorğunluq vardı. Bu yorğunluğun müharibənin həmin illərində canına oturduğunu bilirdim. Həmin gecə və gündüzlərdə ön xətdə əsgər və bəsicilərin yanında əlinə silah götürüb vuruşur, dalğıclarla birlikdə düşmən

mövqeyini ələ keçirirdi. O zaman da döyüş yoldaşlarının çoxunu adla tanıyır, ağrı-acılarını bilirdi.

Zülfüqar ordeni

Sərdar Məhəmməd Şirazi

Zülfüqar ordeni bizim ən yüksək hərbi nişanımızdır. O vaxtadək heç kim onu almamışdı. Təklif olundu ki, bu orden Qasim Süleymaniyə verilsin. Tez qərar qəbul edildi. Özü çalışırdı ki, orden ona verilməsin. Həqiqətən, bundan qaçıb deyirdi: "Əmr ayırıdır, ancaq mənlilik olsa, istəmirəm".

Bu ordeni almaqla Qüds qüvvələrinin də böyüyəcəyini, bu qüvvələr üçün daha geniş imkanlar yaranacağını öyrənəndə razılaşdı.

Orden veriləndə Böyük Rəhbərdən istədi ki, aqibətimizin xeyirli olması üçün dua etsin; özünün şəhid olması üçün də dua etməsini istədi. Ağa belə cavab verdi: "Allah-Taala bizim çox əziz olan bu qardaşımıza, ixlasla mübarizə aparmış ağa Süleymaniyə əcr versin, lütf etsin, həyatını səadətlə, aqibətini şəhadətlə qoşalaşdırsın; ancaq indi yox!"

Ağa həmin iclasda həmçinin buyurdu: "Bunlar bu dünyada görülən işlərdir. Önəmli olan isə Allahın sizin üçün nəzərdə tutduğu mükafatdır!"

Beş dəqiqə

Doktor Sadiq Xərrazi

Onu son dəfə şəhadətindən dörd gün qabaq gördüm. Fiqh, fəlsəfə, təqva və zahidlikdə dəyərli olan böyük bir din aliminin yanında idim. Hacı həmin alimə dedi: "Gecə vaxtı Allahımla pıçıldaşdırdım. Münacatda dedim ki, İlahi, mənim ömrümdən beş il al, bu alimə ver".

Həmin alim istehza ilə gülümsəyib dedi: "Yetmiş beş ildir Əhli-beyt məktəbi üçün kitab yazıram, araşdırıram. Müxtəlif risalə və əsərlər toplamışam, fiqh və təfsir mövzusunda 140-150 kitab və elmi yazı yazmışam, yüzlərlə şagird yetişdirmişəm. Bütün bunlar Qasim Süleymanın Allah hüzurunda beş dəqiqəlik münacatına, onun Allaha və xalqa xidmətinə qurban olsun! Sənin beş dəqiqəndən ötrü bütün ömrümü verməyə razıyam!"

Mündəricat

Ön söz.....	3
Giriş	6
Böyük insan	7
Birinci fəsil	8
Əsirət	8
Qol saati.....	10
Polkovnikin bağırıqları	10
Kənd və ailə mühiti	11
İnqilabdan öncəki gizli məclislər	12
Münafıqlərə qarşı.....	13
İkinci fəsil.....	14
İraq-İran müharibəsi.....	14
Xəritə.....	15
Gənc komandir.....	16
Əməliyyatı düşünməsi	18
Cəbhə aşiqi.....	19
Dirəniş	20
Qorxmaz adam	21
Yeni döyüşçülər	22
Təzə nəfəsli briqada.....	23
Briqada komandiri.....	25
Partlayışlar arasında.....	27
Atəş altında.....	28
Yaxşı dərs	29
Qasimin sözləri.....	31
Baxıcı komandir	33
Alov adası	35
İntiqam	37
Bəy atası	39
Əlişir qülləsi.....	40

Qayğıkeşlik	42
Keşikçi	43
Açar	44
Göz yaşının gücü	46
Əsgərin canı	47
Atadan qayğıkeş.....	48
Allahın razılığından ötrü iş	49
Minaçı uşaqların şikayətləri	50
Hamı kimi	51
Vəfalı komandir	52
Kəşfiyyat-diversiya rəisi	52
Qar içində.....	53
Kəşfiyyat	55
Komandirin belində.....	57
Komandir əmri	58
Komandir, yoxsa döyüşçü	58
Üçüncü fəsil.....	60
Quldur və narkobaronlara qarşı	60
Yadigar şəkil.....	61
Rəftar tərzi	62
Təslim	62
Sərt baxış	63
Tədbirli komandir.....	64
Əhrar quyuları.....	67
Əsirlə rəftar	69
Quldurların diz çökməsi.....	71
Hədsiz təvazökarlıq.....	72
On milyon	75
Əşirət gəncləri	76
Girovların azadlığı.....	77
Ongünlük imkan.....	78
Dördüncü fəsil.....	80
Livan və Əfqanıstan.....	80

İsrail kateri	82
Müqavimət ruhu	83
Əməliyyat otağında	84
Təhlükə dolu həyat	85
Proqnoz	86
Müdafiəsiz xalq	87
Müqavimət özəkləri.....	88
İki qardaş.....	90
O bir nəfər	90
Çevrilişə qarşı	92
Qədim komandır	92
120 komandır	93
Sevimli aşiq	94
Aşiqanə	95
Hərbi dahi	96
Meydan adamı.....	97
Beşinci fəsil	98
Suriya.....	98
Hacı Qasim hardadır?	100
Xalqa xidmət.....	101
Mühasirə	101
Xalqın xilas	102
Xilas uçuşu	103
Səmimilik	105
Etinasızlıq.....	105
Bukamalda	106
İŞİD-lə müharibə.....	106
Səbir daşı.....	107
Getməliyəm.....	108
Böyük insan	108
Mehriban	109
Duyğusal əlaqə.....	112
İŞİD-in sonu	112

Unudulmaz anlar	114
İradələrin döyüşü.....	117
Həma strategiyası	119
Peşəkar müşahidəçi	121
Qayğıkeş.....	121
Gənc komandirlər	123
İti baxış	123
Müqavimət cəbhəsi.....	124
Generalın düyməsi.....	125
Əncir	126
Kəşfiyyat	128
Şəfqət və qüdrət	129
İnsanlıq məzhəbi	130
Kreml sarayında namaz	130
Razılaşma	131
Şam.....	132
Rusiyalı zabit	133
Altıncı fəsil.....	135
İraq	135
Diplomatiya	136
Cəbhədə.....	137
Ruhıyyə	138
Ərbil səhəri	139
Komandirlik istedadı.....	140
Yorulmazlıq	142
Xəbərdarlıq	143
Mavi Nissanlar	144
Samirranın xilaskarı.....	146
Cəsarətli insan	149
Torpaq yataq.....	150
Səbirlilik	151
Ayıqlıq və qətiyyət.....	152
Həmişə səhnədə	153

Amerikasayağı şərt	154
Qədirbilənlik.....	155
Təkağac bazası.....	156
Dünyadan qaçmaq.....	157
Cəlulada	158
Həmişə meydanda	159
Xalq komandiri.....	160
Əsgərlərin yanında	161
Ağ şuvaliyə	162
Cəsarətli və təvazökar	163
Hərəmlərin memarı	164
Oxunmamış məktub.....	165
İki gündən sonra	166
Etiraf	167
Qorxu	167
İranın xəncəri.....	168
Köməkçi.....	171
Yaşıl yaqut	171
Peşəkar siyasətçi.....	172
Fəhlənin duası	173
Fəhlələr	174
Sülh adamı	175
Sadə ev.....	176
Yeddinci fəsil.....	177
Müdrək və fədakar	177
Cinahların fəvqündə	178
Xidmət	179
İlahi diplom	180
Qonşunu müdafiə	180
Anaların duası.....	181
Həmişə yolda.....	181
Şəhidlərin şəkli	182
Tədbirlilik.....	183

Sevgi.....	184
Qədim dostlar.....	185
Oğul kimi	186
Gözəl nəzir	187
Mehribanlıq	188
Həqiqi xidmətçi.....	188
Din alimlərinin imzası.....	189
Generalla görüş	191
Sənətkar hərbcı	192
İyirmi üç yeniyyətə ilə	194
Məktubun cavabı	196
Sadə insan	197
Novruz bayramı.....	199
Hacı Qasimin sözü.....	201
Tavan	203
Başqa istehkam.....	204
Şəhid məclisi.....	205
Şahid xəzinəsi	206
Tövsiyə	207
Məhzun gecələr.....	208
Ünsiyyət	208
İman	209
İmza	209
Sərhədsiz komandır.....	210
Sadə köynək.....	211
Şəhadətə namizəd	211
Əsgərlərin nahar yeməyi	212
Quran qıraətçisi.....	213
Sərçələrin ruzisi.....	214
Əlyazma	215
Yaralar	217
Böyük dərs	218
O Qasim Süleymani.....	219

Mahnı.....	219
On dəqiqə.....	221
Ana kimi.....	222
Sözünün adamı	223
Daşqın.....	224
Ən vəfalı insanlar.....	226
Selin ortasında.....	227
Üzük	229
Universallıq.....	230
Tanınmazlıq.....	230
Müqavimətçi xeyirxah.....	231
Mütaliəçi.....	232
Rütbələrdən üstün	233
Zülfüqar ordeni.....	234
Beş dəqiqə	235